

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Historie a současnost české komunity ve Francii se zaměřením na spolkový
život

The history and present of the Czech community in France with a focus on
associational life

Zuzana Havlová

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Klinka, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a
střední školy: francouzský jazyk — základy společenských věd

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Historie a současnost české komunity ve Francii se zaměřením na spolkový život* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Liberci, 20. dubna 2018

Ráda bych poděkovala Mgr. Tomáši Klinkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a vstřícný přístup při vedení diplomové práce.

Rovněž bych ráda vyjádřila své díky představitelům asociací, kteří věnovali svůj čas vyplnění dotazníku a dalším konzultacím a kteří tak významně přispěli k obsahu této práce.

V neposlední řadě bych chtěla moc poděkovat své rodině a příteli za jejich všestrannou podporu a pomoc v průběhu mých studií.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá českou komunitou ve Francii v minulosti a v současné době, celkově se zaměřuje na spolkový život českých krajanů. Cílem práce je získat o tomto tématu základní přehled, najít zajímavé souvislosti a poukázat na významnou roli krajanských spolků pro Čechy žijící ve Francii. Práce vychází z rešerše literárních a internetových zdrojů, z poznatků získaných prostřednictvím dotazníků a dalších konverzací a ze zkušeností autorky práce nabytých při jejím studijním pobytu v Nantes. První část práce podává základní informace o historii české emigrace do Francie, vývoji krajanských spolků a počátcích českých škol a středoškolských sekcí ve Francii. Druhá část práce uvádí přehled současných asociací a dalších institucí, souvisejících s Čechy a s prezentací české kultury ve Francii. Blíže se zabývá činností vybraných česko-francouzských asociací fungujících v různých francouzských regionech, do kterých se čeští krajané mohou aktivně zapojit. Představitelé těchto spolků poskytli vyplněním dotazníku zajímavé informace a postřehy ohledně nejoblíbenějších spolkových aktivit, zájmu krajanů o činnost asociace, kurzů češtiny pro Francouze, možností spolupráce s institucemi z České republiky či budoucího vývoje jejich asociace.

KLÍČOVÁ SLOVA

česká komunita, Francie, krajané, emigrace, spolky, školy

ABSTRACT

This diploma thesis deals with the Czech community in France in both the past and present. In general, it focuses on the community organizing of Czech compatriots. The aim of the thesis is to gain a fundamental overview of this topic, to find interesting relations, and to point out the importance of compatriot associations for Czechs living in France. The thesis is based on the search in literary and internet sources, the knowledge gained via questionnaires, other conversation and the author's personal experiences during her stay in Nantes. The first part of the thesis provides basic information about the history of Czech emigration to France, the development of compatriot associations, and the start of Czech schools and Czech high-school sections in France. The second part of the thesis introduces the overview of current associations and other institutions related to Czechs and Czech culture in France. It deals, in more detail, with the activity of chosen Franco-Czech associations working in various French regions. These organizations are available for Czech compatriots to join actively. The representatives of these associations, by filling out a questionnaire, provide compelling information and observations about the most frequented organization events, the level of compatriots' interest in the associations' activities, Czech courses for French speakers, the possibilities of collaboration with institutions from the Czech Republic. This includes interest in the future development of their associations.

KEYWORDS

Czech community, France, compatriots, emigration, associations, schools

Obsah

Úvod	8
1 Historie české komunity ve Francii	13
1.1 Vývoj české a československé migrace do Francie, hlavní migrační vlny.....	15
1.1.1 Migrace v druhé polovině 19. století	16
1.1.2 Přesuny české komunity ve Francii během první světové války.....	17
1.1.3 Smluvní forma migrace ve 20. letech	18
1.1.4 Reemigrace ve třicátých letech.....	19
1.1.5 Vývoj migrace po Mnichovské dohodě.....	21
1.1.6 Reemigrace a repatriace po druhé světové válce.....	21
1.1.7 Poúnorová emigrace	22
1.1.8 Posrpnová emigrace.....	24
1.1.9 Migrace a mobilita po sametové revoluci.....	25
1.2 Čeští umělci ve Francii	28
1.2.1 Alfons Mucha	29
1.2.2 František Kupka.....	29
1.2.3 Otakar Kubín	30
1.2.4 Bohuslav Reynek.....	31
1.2.5 František Matoušek	32
1.3 Vývoj českých a československých spolků ve Francii	34
1.3.1 Beseda.....	34
1.3.2 Česká tělocvičná jednota Sokol v Paříži	36
1.3.3 Vznik Rovnosti a dalších spolků na začátku 20. století	38
1.3.4 Spolková činnost ve Francii za Československé kolonie	39
1.3.5 Spolkový život ve Francii v letech 1948-1989	52

1.4	Československé školství ve Francii	64
1.4.1	První československé školy a jejich vývoj v meziválečném období	64
1.4.2	Československé středoškolské sekce	67
2	Česká komunita ve Francii v současnosti	71
2.1	Velvyslanectví České republiky v Paříži	73
2.2	České centrum Paříž	77
2.3	České školství ve Francii	80
2.3.1	Česká škola bez hranic Paříž	81
2.3.2	České sekce ve Francii – Dijon, Nîmes	84
2.3.3	Studium češtiny v institutu INALCO	86
2.4	Český film ve Francii	89
2.4.1	Czech-In Film Festival	89
2.4.2	Kino Visegrad	90
2.4.3	À l'Est du Nouveau	92
2.5	Spolky s dlouholetou tradicí	94
2.5.1	Sokol Paříž	94
2.5.2	Sdružení československých dobrovolníků ve Francii	95
2.5.3	Amitié franco-tchéco-slovaque	97
2.5.4	Česká katolická beseda v Paříži	98
2.6	Další významná sdružení podporující rozvoj česko-francouzských vztahů	100
2.6.1	Association Masaryk	100
2.6.2	Romarin – Přátelé Suzanne Renaudové a Bohuslava Reynka	101
2.7	Česko-francouzské asociace	103
2.7.1	Představení jednotlivých asociací	104

2.7.2	Vybrané aktivity Česko-francouzské asociace v Nantes z roku 2016 z pohledu autorky práce	117
2.7.3	Česko-francouzské asociace z pohledu jejich představitelů.....	120
2.8	Česká komunita na internetu.....	134
2.8.1	Webové a facebookové stránky spolků	134
2.8.2	Facebookové skupiny	135
2.8.3	Petite Prague	135
2.8.4	CzechPlatform	136
2.8.5	Radio Praha	137
2.8.6	Český dialog	137
	Závěr.....	139
	Résumé	144
	Seznam použitých informačních zdrojů	156
	Seznam příloh.....	174

Úvod

Francie je krásnou, turisticky atraktivní a kulturně bohatou zemí, do které v minulosti přicházelo velké množství přistěhovalců. Dodnes se zde usazují lidé z různých koutů světa, své nezastupitelné místo zde má i česká komunita. Mnozí Češi zde nacházejí různé studijní a pracovní příležitosti nebo zde potkávají své partnery a zakládají nové rodiny. Někteří se plně asimilují do francouzské společnosti, věnují se pouze místním tradicím a přestávají mluvit česky. Jiní se naopak i v zahraničí zajímají o svou kulturu a tradice, chtějí je připomínat a představit i Francouzům. Mnoho Čechů, kteří se rozhodnou žít ve Francii, chce sdílet své zkušenosti, poznatky, ale i starosti a radosti s dalšími krajany. Mohou si vzájemně poradit nebo jen popovídat v češtině. „...*Ano vlast nabývá teprve v cizině plné kouzlo své, české slovo nenadále zaslechnuté zní i z nejnezpěvnějšího hrdla jako zvuk varhan, rychle podáváš pravici a máš o přítele více...*“, ¹ napsal Jan Neruda ve svých fejetonech *Pařížské obrázky* v roce 1864, poté, co se v Paříži setkal s Čechy a jejich krajanským spolkem. V této době totiž do Francie začínalo přicházet čím dál více našich krajanů, kteří se sdružovali v prvních českých asociacích. Následně se zde česká komunita stále více rozrůstala, lidé se ve Francii usazovali z různých důvodů, mnozí z nich byli k tomuto odchodu donuceni politickou situací. Zároveň postupně narůstal počet spolků, ve kterých se krajané mohli scházet a které jim často byly oporou. Důvody odchodů Čechů do Francie se dnes v mnohém liší, do krajanských asociací se však mohou stále zapojovat, setkávat se tak s ostatními krajany a společně se vracet k českým tradicím. Se slovy Jana Nerudy by jistě mnozí Češi pohybující se ve Francii souhlasili i dnes. Mnohdy si totiž teprve za hranicemi uvědomíme, jak je pro nás důležitý kontakt s českou kulturou a jazykem.

V této diplomové práci se budeme zabývat českou komunitou ve Francii v minulosti a zejména dnes. Celkově se zaměříme především na spolkový život našich krajanů. Jde o velmi široké téma, naším záměrem však není získat komplexní pohled na danou problematiku či poskytnout úplný výčet všech asociací. Cílem této práce je především vyzdvihnout zásadní informace a zajímavé souvislosti spojené s formováním české

---

¹ NERUDA, Jan. *Pařížské obrázky*. Praha: Sklad Slovanského kněhkupectví J. Nováka a J.R. Vilímka, 1864. s. 54

komunity ve Francii v minulosti a jejím působením zde v současné době. Naším cílem je také podrobněji se zaměřit na funkci a činnost různých českých a československých spolků a poukázat na jejich velký význam pro krajany žijící ve Francii.

Významnou roli při výběru tématu a zpracovávání této práce hrály zkušenosti autorky získané při studijním pobytu v roce 2016 ve francouzském městě Nantes. Autorka práce se během svého pobytu dostala do bližšího kontaktu s některými Čechy žijícími v této oblasti. Stala se aktivní členkou *Česko-francouzské asociace v Nantes*, která sdružuje místní české krajany a další zájemce o českou kulturu. Zapojila se zde do výuky češtiny pro Francouze a účastnila se některých aktivit asociace. Na základě těchto pozitivních zkušeností se rozhodla zpracovat diplomovou práci o Češích ve Francii a jejich spolcích a přiblížit tak toto relativně neznámé a přitom velmi zajímavé téma i dalším.

Nyní se dostáváme k metodologii a pramenům, které jsme ke zpracování práce využili. Práce je složena ze dvou základních částí, „Historie české komunity ve Francii“ a „Česká komunita ve Francii v současnosti“, v každé části jsme volili trochu jiný postup. První historicky zaměřená část má teoretický charakter, vychází z rešerše literárních a internetových pramenů. Z literárních zdrojů byly využity zejména díla dostupné v Národní knihovně České republiky a v Mediátéce Francouzského institutu v Praze. Mezi nimi byly starší knihy z třicátých a čtyřicátých let nebo i novější díla současných historiků, např. Stanislava Broučka, Jaroslava Vaculíka a Jiřího Hnilici. Významným zdrojem pro naši práci byla zejména studie francouzského historika Jeana-Philippe Namonta, který podrobně zpracoval téma české emigrace do Francie a spolkového života od konce 19. století do poloviny 20. století.² Druhá část práce, která se zabývá českou komunitou ve Francii v současnosti, je teoretického i praktického charakteru. Částečně je postavena na rešerši internetových zdrojů, spolkových zpravodajů a dalších pramenů.³ Z velké části však vychází i z informací

---

² Jde o studii s názvem *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*, která již byla přeložena do češtiny pod názvem: *Československá Kolonie: Dějiny české a slovenské emigrace ve Francii (1914-1940)*.

³ Nutno také podotknout, že některé názvy institucí, spolků a událostí, o kterých v práci hovoříme, byly v konzultovaných literárních a internetových pramenech dostupné pouze ve francouzštině. Pro lepší srozumitelnost textu v českém jazyce proto obvykle uvádíme i překlad autorky práce. Tyto překlady jsou obvykle uvedeny v závorkách nebo v poznámkách pod čarou.

získaných během našeho výzkumu. V první řadě jsme vybrali několik navzájem se podobajících krajanských asociací, jejichž představitele jsme oslovili prostřednictvím vytvořeného dotazníku s otevřenými otázkami, abychom lépe nahlédli do fungování těchto spolků. Dále jsme oslovili i zástupce jiných sdružení, a to prostřednictvím emailu; od některých jsme obdrželi zajímavé informace ohledně aktuálních aktivit či jejich pohledu na fungování asociace. S některými členy krajanských spolků probíhaly i průběžné emailové konverzace a telefonické rozhovory, díky kterým byly objeveny nové prameny týkající se tohoto tématu nebo získány informace o nedávném setkání zástupců spolků. Práce částečně vychází i z osobní zkušenosti a pozorování autorky práce během jejího působení v nantské asociaci.

V první části práce se budeme zabývat komunitou Čechů a Čechoslováků, která se ve Francii postupně rozšiřovala od poloviny 19. století. Nejprve ukážeme, ve kterých obdobích naši krajané do Francie nejčastěji odcházeli, zároveň se budeme snažit odpovědět na následující otázky: Kdo byli tito emigranti? Do kterých francouzských oblastí mířili? Naším záměrem je i nastínit, do jaké míry byli tito lidé zasaženi událostmi minulé doby, jak na jejich příchod reagovali Francouzi, co je motivovalo ve Francii zůstat nebo se naopak vrátit do své vlasti. Zvláště se budeme zabývat specifickou skupinou české emigrace do Francie, českými umělci, kteří zde zanechali mnohé stopy; jejich dílo je dodnes ve Francii připomínáno a někteří z nich se stali i významnou součástí francouzské kultury.

Česká emigrace do Francie byla spojena se zakládáním mnoha krajanských spolků; v kontextu uvedených informací a v historických souvislostech si proto ukážeme, jak se spolkový život Čechů a Čechoslováků ve Francii vyvíjel od druhé poloviny 19. století a během minulého století. Budeme se snažit objasnit, s jakým cílem byly tyto spolky zakládány, jakou plnily funkci, co konkrétně zahrnovalo jejich činnost a jakým způsobem poskytovaly podporu přicházejícím krajanům. Minulé století je spojeno s mnoha zásadními historickými událostmi, které museli naši krajané v zahraničí reflektovat. Bude nás proto také zajímat, jak představitelé těchto sdružení reagovali na momentální situaci ve Francii i v naší zemi. Dá se říci, že centrum spolkového života našich krajanů představovala ve Francii zejména Paříž, zabývat se proto budeme zejména asociacemi sídlícími v hlavním

městě; hovořit však budeme i o některých významných sdruženích v jiných francouzských oblastech.

Pro rodiny krajanů žijících ve Francii byl kromě spolkových aktivit důležitý i vznik prvních československých škol ve Francii. Ukážeme si, kde byly tyto školy zakládány a s jakými problémy byl jejich chod spojen. Také budeme věnovat pozornost tématu československých středoškolských sekcí, které ve Francii vznikaly v přibližně stejné době jako první české školy a které dodnes přijímají české studenty. Popíšeme především okolnosti spojené s jejich založením a uvedeme základní informace o začátcích každého oddělení. Cílem první části práce je tedy získat určitý přehled o historii české emigrace do Francie, vývoji spolkového života a počátcích českého školství ve Francii.

Druhá část práce bude zaměřena na současnou podobu české komunity ve Francii, přičemž v mnohém navážeme na první historicky zaměřenou část. Zajímat nás budou různé spolky, organizace, školy, festivaly a další instituce formálního i neformálního charakteru, které jsou v dnešní době spojeny s životem Čechů ve Francii a s prezentací české kultury. Budeme se snažit osvětlit, jaké jsou jejich cíle a jejich funkce, co mohou nabídnout našim krajanům a dalším zájemcům. Česká kultura, umění, jazyk a historie jsou zajímavé z mnoha ohledů; bude nás proto zajímat, co konkrétně tyto organizace vybírají za témata svých akcí, které osobnosti připomínají a zvou na své události nebo např. které filmy vybírají k promítání. Věnovat se budeme i tématu současných českých škol ve Francii, ukážeme si, jak často a za jakých podmínek probíhá výuka v těchto institucích. Připomeneme opět i české středoškolské sekce, zajímat nás např. bude, co všechno dnes musejí splnit čeští zájemci o studium na těchto lyceích. Také si ukážeme, jaké možnosti mají Francouzi, kteří se chtějí ve Francii naučit česky. Významnou roli dnes hraje i internet, zajímat nás proto bude, jaká je jeho role v souvislosti s českou komunitou v zahraničí.

Blíže se zastavíme u vybraných česko-francouzských asociací, které jsme oslovili prostřednictvím dotazníku. Na základě tohoto výzkumu se budeme snažit získat náhled na to, jak tyto asociace ve skutečnosti fungují a jak se k jejich činnosti a dalšímu vývoji staví jejich představitelé. Zajímalo nás například, které aktivity jsou pro naše krajany nejoblíbenější. Chtěli jsme zjistit, jestli se o spolkový život zajímají a co je k tomu motivuje. Položili jsme také otázky ohledně zkušeností s výukou češtiny jakožto cizího jazyka.

Dotázali jsme se i na možnosti spolupráce asociací s institucemi z České republiky. Odpovědi představitelů asociací se budeme snažit navzájem porovnat, nalézt případné shody a rozdíly. Zároveň se pokusíme zachytit jejich pohled na věc, vyzdvihnout některé jejich zajímavé postřehy a komentáře. Kromě jejich výpovědí se budeme zabývat i osobní zkušeností autorky práce v asociaci v Nantes; popíšeme si, jak probíhaly různé spolkové aktivity v době, kdy v tomto spolku působila. Cílem druhé části práce je tedy nejen vytvořit přehled všemožných spolků a institucí spojených s Čechy a českou kulturou, ale částečně i zachytit úhel pohledu krajanů, kteří jsou součástí těchto sdružení a kteří se ve Francii stále vracejí ke svým kořenům.

V naší práci se tedy budeme snažit zachytit jak historický vývoj emigrace a spolků, tak současné zkušenosti a zážitky Čechů, spojené s životem ve Francii, a především s činností v krajanských spolcích. Nejdříve nás však bude zajímat česká komunita ve Francii v minulých dobách. Často, když cestujeme do cizí země, zároveň instinktivně hledáme stopy svých krajanů, chceme vědět, jak se jim tu dařilo, žilo, případně co vytvořili, čím se zde proslavili. I my se vydáme po stopách lidí, které osud zaval do cizí země, do Francie, kteří se museli přizpůsobit jinému životnímu stylu, naučit se poměrně těžkému jazyku a vytvořit si zde nový způsob existence.

1 Historie české komunity ve Francii

V dnešní době můžeme na naše krajany narazit po celé Francii, jejich působiště se nachází jak v Paříži, kde sídlí i české velvyslanectví a České centrum, tak v rámci krajanských sdružení, rozmístěných v různých francouzských regionech. Tito lidé sem přišli z různých důvodů, někteří tu krátkodobě či dlouhodobě studují, jiní si zde již vybudovali kariéru nebo založili rodinu. Je tu i mnoho těch, kteří se zde zastavují pouze na návštěvu, aby načerpali inspiraci na historicky významných místech a z přírodních krás. Tyto případy nejsou záležitostí jen 21. století. Možnosti cestování se sice v poslední době zásadně rozšířily, Češi však do Francie jezdili za studiem, prací, inspirací a zakládali zde své rodiny již v dřívější době. Francie již dříve představovala pro naše krajany příležitost k dobře placené práci, byla atraktivním cílem českých studentů, ale i mnoha významných osobností, inspiraci zde hledali mnozí umělci. Vedle toho tu byly i vážnější důvody odchodu do Francie, ať už útek před tehdejší politickou situací či snaha bojovat v exilu o svobodu naší země. Ve Francii se také již od druhé poloviny 19. století postupně vytvářely různé spolky, které připomínaly českou kulturu, podporovaly české emigranty a měly velký vliv na vývoj česko-francouzských vztahů.

Působení našich krajanů ve Francii v dobách minulých je zde dodnes zachyceno. Své stopy zde zanechala nejen česká komunita, která se tu formovala od dob Rakouska-Uherska, ale i slavné české osobnosti spjaté s Francií z dob dávné historie. Jedním z příkladů je socha Karla IV. v avignonském Papežském paláci připomínající přátelský vztah našeho panovníka s papežem Klementem VI. My se však v této části zaměříme právě na tu skupinu našich krajanů, která se ve Francii postupně formovala od poloviny 19. století a vytvářela zde své síť. O činnosti české emigrace ve francouzském prostředí nesvědčí jen množství knih, studií a dochovaných zpravodajů. Některé z prvních krajanských spolků fungují totiž dodnes s podobnými idejemi a aktivitami, mnozí jejich dlouholetí členové se dodnes pravidelně scházejí. Stále tu žije i mnoho lidí, kteří za socialismu sledovali vývoj československé politické situace z Francie, někteří z nich vzpomínají, jak se sami zapojili do boje proti komunistickému režimu. My se dnes můžeme vracet na místa, kde Češi dříve pracovali, vytvářeli politické strategie nebo jen trávili volný čas společně s jinými krajany. Jedním

z těchto míst je dnešní sídlo pařížského *Českého centra* na adrese 18, rue Bonaparte. Tato budova, přezdívaná „Masarykův dům“, je působností našich krajanů doslova prodchnutá.

V této kapitole se budeme zabývat vývojem a formováním české (a československé) komunity ve Francii. V první řadě si představíme zásadní migrační vlny Čechů do Francie a některé okolnosti s migrací spojené, zvlášť se budeme věnovat osudům některých českých umělců, kteří do Francie odcházeli. V kontextu informací ohledně české emigrace do Francie se budeme podrobněji věnovat krajanským spolkům a jejich vývoji od konce 19. století. S českou migrací do Francie a zakládáním sdružení souvisel i vznik škol pro děti našich krajanů. Představíme si některé historické české školy ve Francii, zároveň si připomeneme i počátky českých středoškolských sekcí. Během naší cesty po stopách Čechů ve Francii představíme kromě umělců i další osobnosti, které svým působením nebo dílem významně přispěly do česko-francouzských dějin.

1.1 Vývoj české a československé migrace do Francie, hlavní migrační vlny

Dějiny českého vystěhovalectví obecně se datují již od 16. století. Jaroslav Vaculík mluví o třech základních typech české emigrace: náboženské, sociálně ekonomické a politické. Nejdříve šlo o náboženské vystěhovalectví, která probíhalo v několika vlnách, zejména v 16.-18. století, např. po porážce na Bílé hoře. Emigrace z hospodářských a sociálních důvodů se týkala především doby od 19. století do roku 1938. Politická emigrace byla záležitostí zejména tří období, po Mnichovské dohodě v roce 1938, po únoru 1948 a po srpnu 1968.⁴

Česká emigrace do Francie a jiných západních států probíhala později než ostatní proudy. Největší vlny migrace z českých zemí a dalších států střední Evropy do Rakouska, Německa, Ruska a na Balkán proběhly již během 19. století, zatímco hlavní proud z tohoto území do Francie je spojen až s obdobím po první světové válce.⁵ Na základě Vaculíkova dělení můžeme usoudit, že česká emigrace do Francie byla spojena především se sociálně ekonomickými a politickými důvody, později si však ukážeme, že skutečná situace byla složitější.

Migrace Čechů a Slováků do Francie probíhala v několika různých vlnách a formách. Do Francie přijížděli jednotlivci, celé rodiny nebo i velké skupiny. Nejdříve se usazovali zejména v Paříži, postupně se rozmísťovali po celé Francii. Kromě hlavního města se důležitými centry staly oblasti východní a severní Francie.

Již v 18. století do Francie přicházeli čeští hudebníci, kteří zde působili jako trubači ve francouzské armádě. Francie také lákala mnoho skladatelů, na začátku 19. století se zde například usadil Antonín Rejcha.⁶ Nicméně až v druhé polovině 19. století se v centru Paříže

---

⁴ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8. s. 9-27

⁵ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 11

⁶ PLUHAR, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. s. 11

začalo tvořit určité československé jádro. Budeme se zabývat jednotlivými migračními vlnami, které od té doby probíhaly. Uvedeme i některá data zobrazující počty migrantů; ta však budou sloužit pouze pro ilustraci, jelikož různé okolnosti mnohdy nedovolovaly zjistit přesný počet a často šlo jen o odhady.

1.1.1 Migrace v druhé polovině 19. století

V druhé polovině 19. století přicházeli z českých zemí do Paříže živnostníci a řemeslníci, kteří se usazovali zejména v oblasti směrem na sever od ulice rue de Rivoli, v oblasti kolem Palais Royal, Place de l'Opera, až k Boulevard de Clichy. Tato oblast byla emigranty pojmenována jako česká nebo československá Paříž.⁷ Tito přistěhovalci byli často mladí svobodní muži, kteří pobýli v Paříži jen rok nebo dva, s cílem vzdělat se a následně se vrátit do vlasti. Někteří z nich zde následně zůstali natrvalo díky zisku obchodu či dílny.⁸

Jeden z prvních českých živnostníků usazených v této oblasti byl krejčí Hůlek, jehož obchod se nacházel v rue de Rivoli. Místní emigrantské noviny uvedly, že právě v tomto obchodě byl poprvé vyvěšen nápis v češtině: „Zde se mluví česky“.⁹ Jan Neruda během svého pobytu v Paříži navštívil i tohoto krejčího. Ve svých fejetonech *Pařížské obrázky* popisuje, jak byl u Hůlka na večeři. Tento večer se prý zpívaly české písně, o čemž se později psalo v místních novinách, ve kterých se dokonce pomocí Bescherellova slovníku rozebírala čeština. Psalo se o ní: „*C'est une langue douce et harmonieuse*“ (je to řeč sladká a zvukná). Už tehdy prý bylo v okolí rozšířené české slovo „pivo“.¹⁰

FREEMANOVÁ, Michaela. Antonín Rejcha. In: *Vltava* [online]. [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/klasika/skladatele/_zprava/antonin-rejcha--1138695

⁷ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 12

⁸ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 28

⁹ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 12

¹⁰ NERUDA, Jan. *Pařížské obrázky*. Praha: Sklad Slovanského kněhupectví J. Nováka a J.R. Vilímka, 1864. s. 56

Skupina živnostníků a řemeslníků usazených v této oblasti však nebyla nijak početná, šlo pouze o několik stovek lidí. Od konce 80. let 19. století se začala v Paříži usazovat další podobně početná skupina emigrantů, kteří se zabývali dělnickými pracemi.¹¹

1.1.2 Přesuny české komunity ve Francii během první světové války

Česká komunita ve Francii se postupně zvětšovala. Na začátku první světové války se na území Francie, a to zejména v Paříži, nacházelo přibližně 3 tisíce Čechů a velmi málo Slováků.¹² Většina z nich, přibližně 2 tisíce, žili v Paříži nebo na jejím předměstí. Čím dál více migrovaly celé rodiny, přibývalo však i případů, kdy se Češi ženili s Francouzkami. Největší část tvořila skupina krejčích, kožešníků a obuvníků. Početní byli i mechanici a strojníci, čišníci, umělečtí truhláři a zahradníci. Méně bylo umělců, pekařů, fotografů a studentů.¹³

V této době do Francie mířili i významné české politické osobnosti, které se zde angažovaly v zájmu svobody a nezávislosti naší země. Od roku 1915 zde pobýval Edvard Beneš, který zde již dříve studoval na Sorbonně. V roce 1917 do Francie přišel Štefan Osuský, který se později stal československým velvyslancem. K těmto osobnostem se ještě vrátíme v kapitole o spolcích, které s jejich činností v mnohém souvisely.¹⁴

Během války často probíhaly přesuny migrantů. V roce 1914 bylo nutné evakuovat Čechy a další přistěhovalce ze severu země do střední Francie kvůli německým útokům.¹⁵ Mnoho českých dobrovolníků zemřelo ve francouzské armádě. Někteří Češi, kteří během války

---

¹¹ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 12

¹² Tamtéž

¹³ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 47

¹⁴ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 117

¹⁵ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 154

odcestovali do jiných zemí, se vraceli do Francie.¹⁶ Mnozí krajané se však chtěli vrátit do své vlasti, nově vzniklého Československa, např. v roce 1920 horníci z Janin-Terrenoire žádali o reemigraci na státní útraty, jelikož během války žili po evakuaci ve střední Francii ve ztížených podmínkách.¹⁷

1.1.3 Smluvní forma migrace ve 20. letech

Největší vlna českých emigrantů nastala až po první světové válce, a to zejména díky mezistátní Československo-francouzské smlouvě z 20. března 1920. Tato smlouva umožnila zejména dočasné pracovní smlouvy pro jednotlivé migranty. Tyto krátkodobé pobyty byly často legálně i nelegálně prodlužovány, někteří z těchto vystěhovalců nakonec získali francouzské občanství.¹⁸

Dle Vaculíka byla Francie v této době považována za jediný stát, do kterého bylo možno vysílat přebytečné dělníky pracující v průmyslu a zemědělství; možnost emigrovat do Ruska nebo Spojených států byla tenkrát omezena. Do Francie se vydávali zejména stavební dělníci, kteří pomáhali s restaurací zničených území, zejména na severu Francie. O práci ve Francii byl velký zájem, mzdy zde byly vyšší než v Československu.

Zdá se, že proces emigrace probíhal celkem jednoduše, neboť pas bylo možné získat již za dva dny a transporty jely do Francie jednou týdně. Pracovníci dostali na cestu svačinu a dojeli do města Toul, kde prošli lékařskou prohlídkou a byly jim vydány příslušné dokumenty. Poté již byli vysláni do místa pracoviště.¹⁹ Někteří krajané si však stěžovali na

---

¹⁶ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 114

¹⁷ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4865-2. s. 43

¹⁸ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 11-12

¹⁹ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4865-2. s. 43-44

nelidské zacházení v Toul nebo na těžkou a nebezpečnou práci.²⁰ Kromě takto organizovaných emigrací bylo i mnoho případů, kdy Čechoslováci odcházeli do Francie pracovat individuálně.²¹

Počet československých krajanů ve Francii se tedy během dvacátých let rapidně zvyšoval, podle sčítání jich zde bylo v roce 1921 přes 5,5 tisíce, v roce 1926 již téměř 33 tisíc. Oficiální francouzské statistické údaje uvedly, že nejvíce Čechoslováků žilo ve Francii v roce 1931, mělo jít o 47 401 osob.²² Mezi nimi byli zejména dělníci, rolníci, řemeslníci, studenti a příslušníci svobodných povolání.²³ Nicméně, podle některých autorů byly skutečné počty mnohem větší, např. dle Josefa Pluhaře se počet našich krajanů ve Francii vyšplhal po roce 1931 až na 80 tisíc.²⁴ Čechoslováci byli nejvíce rozmístěni v Paříži a jejím okolí, v oblasti Nord-Pas-de-Calais a na východě Francie, např. v Alsasku a Lotrinsku. Postupně se však začali usazovat po celé Francii, do téměř všech departementů. V porovnání s jinými oblastmi bylo méně československých emigrantů na Korsice, v Bretani a v Limousin.²⁵

1.1.4 Reemigrace ve třicátých letech

Třicátá léta 20. století byla ve znamení hospodářské krize, která negativně ovlivnila životní podmínky mnoha imigrantů. Krajané se dostávali do těžké situace mimo jiné kvůli pádu bank a rostoucí nezaměstnanosti, některý tisk dokonce naznačoval, že cizinci zabírají Francouzům pracovní místa.²⁶ Česká vláda navíc v této době snížila pravidelné výdaje na

---

²⁰ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 127

²¹ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4865-2. s. 44

²² NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 132

²³ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4865-2. s. 45

²⁴ PLUHAŘ, Josef. *Češi a Slováci doma a za hranicemi*. Praha: Josef Pluhař, 1935. s. 32

²⁵ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 133-135

²⁶ Tamtéž, s. 230-231

péči o zahraniční krajany.²⁷ Následkem krize mnoho pracujících cizinců z Francie odešlo. K nim patřili i Čechoslováci, mezi léty 1930 a 1932 se jich vrátilo do vlasti přibližně 39 tisíc.²⁸ V této době navíc nebyly ratifikovány důležité smlouvy mezi Československem a Francií týkající se podpory v nezaměstnanosti a sociálního zabezpečení v případě nemoci, díky čemuž bylo mnoho nemocných a nezaměstnaných krajanů nezajištěných. Dalším důvodem mnoha návratů bylo zpřísněné nařízení prezidenta Francie z roku 1935 týkající se osobních průkazů cizinců. K obnovení povolení nyní imigranti potřebovali mnoho dokladů, mezi nimi i cestovní pas. Československé zastupitelské úřady však odmítly mnoha lidem vydat pasy, poté, co ve Francii nesplnili požadované vojenské povinnosti. Návraty do Československa často nebyly snadné. Mnoho krajanů zanechalo ve Francii velkou část svého majetku a někteří již nebyli v československých obcích, ze kterých pocházeli, vůbec vítáni.²⁹

Josef Pluhař nicméně v roce 1935 sdělil, že poté, co od roku 1930 navštěvoval Čechoslováky usazené v různých částech Francie, mu připadá, že „naši krajané jsou u Francouzů velmi oblíbeni a platí za dobré pracovní síly.“ Upozornil také na velkou komunitu přibližně stovky československých rodin na jihu Francie a popsal různé problémy zemědělců spojené s odlišnými postupy prací při pěstování různých plodin, např. vinné révy.³⁰ V roce 1938 bylo ve Francii přibližně 49 tisíc krajanů, žijících převážně v Paříži a ve východní a severní části země.³¹ Josef Folprecht v roce 1940 situaci zhodnotil tak, že naši vystěhovalci ve Francii, zejména ti pařížští, již z velké části podlehl francouzské asimilaci.³²

---

²⁷ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4865-2. s. 46

²⁸ MICHEL, Bernard. *Préface*. In: NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 10

²⁹ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4865-2. s. 46

³⁰ PLUHAŘ, Josef. *Češi a Slováci doma a za hranicemi*. Praha: Josef Pluhař, 1935. s. 32-33

³¹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 230

³² FOLPRECHT, Josef. *Naši krajané v cizině*. Praha: Václav Petr, 1940. s. 26

1.1.5 Vývoj migrace po Mnichovské dohodě

Další migrační vlna proběhla na konci třicátých let, kdy se do Francie uchýlovalo mnoho Čechoslováků z politických důvodů. Před i po březnu 1939, kdy německá vojska obsadila Československo a země se rozdělila na Protektorát Čechy a Morava a Slovenský štát, uprchlo do Francie přibližně 6 tisíc Čechoslováků. V Paříži našlo azyl i mnoho členů výboru Komunistické strany československé. Na počátku roku 1940 bylo ve Francii podle francouzského sčítání cizinců téměř 54,5 tisíce Čechů a Slováků.³³

Na území Francie se na začátku války utvořila československá armáda, která však zanikla s porážkou v bitvě o Francii v červnu 1940. Tito dobrovolníci následně dostali šanci opustit Francii, z celkových 11 400 vojáků však odsud odešlo pouze něco přes 4 tisíce. K odcházejícím dobrovolníkům se přidalo dalších 481 českých a slovenských občanů.³⁴

Během války probíhaly legální i ilegální pokusy opustit zemi, někteří Čechoslováci se snažili nelegálně přejít hranici do Španělska. Legálně odcházeli zejména Slováci, a to prostřednictvím *Mission slovaque de rapatriement* (Slovenské repatriční mise). Ta organizovala pravidelné transporty do nově vzniklého Slovenského štátu, jen před rokem 1944 tuto možnost využilo více než 6 tisíc Slováků.³⁵

1.1.6 Reemigrace a repatriace po druhé světové válce

Již před koncem druhé světové války začala se svou aktivitou *Československá repatriční mise* (ČSMR). Repatriční dohoda měla oficiálně zahrnovat jen krajanů, kteří do Francie přišli po září 1938. Těch však bylo velmi málo, takže se k nim přidalo mnoho dlouhodobě zde žijících krajanů a v jejich případě šlo spíše o reemigraci. V tomto ohledu byl tedy překročen rámec dohody, což francouzské úřady zaregistrovaly pozdě. Reemigraci

---

³³ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 346

³⁴ Tamtéž, s. 354

³⁵ Tamtéž, s. 357-358

dlouhodobě usedlých Čechoslováků pak v roce 1946 zakázaly. Po dohodách ji však znovu povolily, s tím, že náklady spojené s reemigrací musela financovat ČSMR.³⁶

Čechoslováci se do vlasti vraceli převážně vlakovými, ale i leteckými transporty. Mezi těmito reemigranty byli zejména horníci ze severu Francie a z jihofrancouzských měst Toulouse a Decazeville. Jen mezi červnem a koncem roku 1945 bylo dvanácti železničními transporty převezeno 8 647 krajanů, ve stejné době bylo 72 letadly transportováno 929 osob. Mnoho dalších transportů bylo vybaveno v následujících dvou letech.³⁷

Tato mise byla spojena s propagací, krajané byli přesvědčováni o lepších životních podmínkách v jejich vlasti. Pro některé dlouholeté emigranty však nebylo snadné opustit místo, kde již měli své přátele a blízké spolupracovníky.³⁸ Mnoho československých krajanů reemigrovalo, nicméně někteří z nich se po setkání s realitou v poválečném Československu opět vraceli zpět do Francie.³⁹ Ti pro návrat do Francie využili transporty určené k repatriaci Francouzů a Belgičanů z Československa.⁴⁰ Dle francouzského sčítání lidu bylo ve Francii v roce 1946 přibližně 19 tisíc Čechoslováků.⁴¹

1.1.7 Poúnorová emigrace

Po únoru 1948 proběhla velká vlna emigrace z Československa, celkově odešlo do různých zemí přibližně 60 tisíc osob. Ilegální emigrace z Československa probíhala zejména během prvních dvou let po únorovém převratu, poté již hranice chránily dráty a minová pole, což

---

³⁶ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8. s. 56-58

³⁷ Tamtéž, s. 56-59

³⁸ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 358

³⁹ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 12

⁴⁰ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8. s. 58

⁴¹ MARÈS, Antoine. Exilés d'Europe centrale de 1945 à 1967. In: MARÈS, A. a P. MILZA, eds. *Le Paris des étrangers depuis 1945*. Paris: Publications de la Sorbonne, 1994. ISBN 2-85944-256-1. s. 131

emigraci výrazně ztížilo.⁴² Dle Pavla Tigrida šlo o politickou poučnou emigraci, která „vznikla jako důsledek selhání pokusu o vnitrostátní spolupráci nekomunistických stran s KSČ.“⁴³ Důvody odchodu tedy byly z velké části politické, Stanislav Brouček však upozorňuje, že skutečnost byla mnohem složitější, motivace jednotlivců se různily, „obecněji by se dala charakterizovat jako strach (obavy) z nejistoty vývoje v ČSR, přičemž ale převládala naděje, že se komunistická moc v zemi během několika málo let zhroutí.“⁴⁴ Vedle představitelů nekomunistických stran odcházeli např. vojáci, diplomaté, novináři, vědci, studenti, podnikatelé, dělníci nebo duchovní.⁴⁵

Do Francie však směřovala pouze malá část poučných exulantů.⁴⁶ Čechoslováci mířili spíše do jiných zemí, v Paříži se často usadili pouze krátkodobě, zejména v prvních letech po únorovém převratu. Pro mnoho z nich to byla pouze zastávka před odchodem do Spojených států, které v této době mnohem více podporovaly československou emigraci. Jedním z důvodů bylo celkově horší politické klima, probíhaly zde různé spory, Antoine Marès také konstatuje, že v této době cizinci ve francouzské společnosti pociťovali určitou xenofobní náladu.⁴⁷ Velkou úlohu hrálo i levicové zaměření francouzské společnosti, ve Francii v této době měli velkou volební podporu francouzští komunisté.⁴⁸ Francie však byla, vedle Spojených států a Velké Británie, cílem mladých československých vědců, kteří sem

---

⁴² TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. Praha: Prostor, 1990. ISBN 80-85190-00-1. s. 43

⁴³ Tamtéž, s. 56

⁴⁴ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 29

⁴⁵ TRAPL, Miloš. Česká politická emigrace ve 20. století (1914-1989). In: BROUČEK, S. a K. HRUBÝ, eds. *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: symposium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu 29.-30. června 1998*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-932-4. s. 39

⁴⁶ MARÈS, Antoine. Exilés d'Europe centrale de 1945 à 1967. In: MARÈS, A. a P. MILZA, eds. *Le Paris des étrangers depuis 1945*. Paris: Publications de la Sorbonne, 1994. ISBN 2-85944-256-1. s. 150

⁴⁷ Tamtéž, s. 138, 147, 150-151

⁴⁸ REITINGEROVÁ, L. „Odcházeli jsme, abychom se vrátili.“ *Kapitoly z dějin československé emigrace ve Francii v letech 1948-1968*. Olomouc, 2009. Magisterská diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Katedra historie. Vedoucí magisterské diplomové práce Karel Konečný. s. 14

během volnějšího režimu šedesátých let přijížděli za vzděláním na významných pracovištích.⁴⁹

Data francouzského sčítání lidu ukazují postupné klesání počtu Čechoslováků ve Francii, což mohlo být způsobeno odchody z Francie. Částečně však byl tento statistický výsledek ovlivněn tím, že mnoho krajanů již přijalo francouzské občanství. V roce 1954 zde bylo 12,7 tisíc Čechoslováků, v roce 1962 jich zde bylo napočítáno již jen 7,5 tisíce a poté v roce 1968 pouze 5,6 tisíc.⁵⁰ Tyto počty bychom mohli dát i do souvislosti s tím, že s uvolněním režimu v šedesátých letech a po Pražském jaru se mnoho československých emigrantů začalo vracet z různých zemí do své vlasti.⁵¹

1.1.8 Posrpnová emigrace

Naděje na lepší životní podmínky v Československu však trvaly jen do srpna 1968, spojeného s invazí vojsk Varšavské smlouvy. Francouzská komunistická strana se od tohoto násilného kroku ze strany Sovětského svazu veřejně distancovala.⁵² Po srpnu 1968 následovala velká emigrační vlna z Československa do různých států, jen do roku 1972 odešlo 127 tisíc osob.⁵³ Stanislav Brouček přichází s celkovým počtem 300-500 tisíc československých emigrantů mezi léty 1948 a 1989. V každém případě odchodů z komunistického Československa čím dál více přibývalo.⁵⁴ Západní Evropa byla na

---

⁴⁹ RAŠKA, Karel. Česká věda ve světě. In: BROUČEK, Stanislav, ed. *Češi - národ bez hranic: výběr textů a diskuse ze semináře k problematice národního vědomí Čechů žijících v zahraničí*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2011. ISBN 978-80-87112-49-6. s. 47

⁵⁰ MARÈS, Antoine. Exilés d'Europe centrale de 1945 à 1967. In: MARÈS, A. a P. MILZA, eds. *Le Paris des étrangers depuis 1945*. Paris: Publications de la Sorbonne, 1994. ISBN 2-85944-256-1. s. 131, 134

⁵¹ TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. Praha: Prostor, 1990. ISBN 80-85190-00-1. s. 83

⁵² Tamtéž, s. 93

⁵³ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8. s. 27

⁵⁴ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 31

československé emigranty připravena lépe, než po roce 1948, zejména díky příznivé ekonomické situaci.⁵⁵

Posrpnová emigrace se týkala zejména obětí pronásledování nebo diskriminace režimem, mezi nimi byli i odborníci, např. lékaři, architekti, profesori, umělci a studenti. Významnou skupinu tvořili i účastníci reformního hnutí, což byli zejména členové a bývalí funkcionáři KSČ, spisovatelé nebo univerzitní profesori.⁵⁶ Z významných osobností směřujících v této době do Francie můžeme zmínit např. spisovatele Milana Kunderu, který emigroval v roce 1975.⁵⁷ Dle Pavla Tigrida bylo díky této vlně v zahraničí více mladých Čechoslováků a Československo se více dostalo do mezinárodního povědomí.⁵⁸

1.1.9 Migrace a mobilita po sametové revoluci

Pád železné opony představoval další zásadní milník pro pohyb mezi Francií a Československem, které se zanedlouho poté rozdělilo. Čechoslováci se v mnohých případech začali vracet do své vlasti nebo s ní navazovali úzké styky. Mnoho z nich se však kvůli přílišnému očekávání setkal se zklamáním.⁵⁹ Cítili, že přicházejí do jiného prostředí, než když Československo dlouho předtím opouštěli. Jean-Philippe Namont konstatuje, že mnozí z těchto krajanů po dlouhém pobytu ve Francii již ve společnosti svobodného Československa působili spíše jako francouzští turisté.⁶⁰

---

⁵⁵ PAUKERTOVÁ, Libuše. Několik základních údajů o odchodech z Československa, 1948-1991. In: BROUČEK, S. a K. HRUBÝ, eds. *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: symposium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu 29.-30. června 1998*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-932-4. s. 28

⁵⁶ TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. Praha: Prostor, 1990. ISBN 80-85190-00-1. s. 92

⁵⁷ Milan Kundera. *Auteurs contemporains* [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: http://auteurs.contemporain.info/doku.php/auteurs/milan_kundera

⁵⁸ TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. Praha: Prostor, 1990. ISBN 80-85190-00-1. s. 103

⁵⁹ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 31-32

⁶⁰ NAMONT, Jean-Philippe. Une mémoire tchécoslovaque existe-t-elle en France? In: „*MIGRATIONS EN MÉMOIRE*“, numéro spécial thématique de Diasporas. *Histoire et sociétés*, 2005, č. 6. ISSN 1637-5823. s. 129-130

Co se týče obnovení možností pohybu přes hranice, západní země očekávaly velký přísun emigrantů z bývalých komunistických zemí. Tato očekávání se však úplně nenaplnila, za což mohly i zpřísněné podmínky vstupu do západních zemí. Zásadnější vlna nastala až ve druhé polovině 90. let kvůli ekonomickým problémům. Důležité je však i zmínit, že v devadesátých letech začaly být oblíbené krátkodobé pracovní pobyty v zahraničí; kvůli lepší dostupnosti cestování přestalo být nutné přestěhovat se země natrvalo.⁶¹

Francie v roce 1993 vytvořila zvláštní integrační program, na jehož základě zájemci o trvalý pobyt podepisovali smlouvu. Tímto akceptovali systém integrace, nabídku výuky francouzského jazyka a zavázali se, že budou respektovat zásady Francouzské republiky. Na základě Sarkozyho zákona z roku 2003 k těmto podmínkám přibýly požadavky dostatečných finančních možností žadatelů a prokázání reálného zájmu o trvalý pobyt.⁶²

Vstup České republiky a dalších států do Evropské unie roku 2004 zapříčinil nárůst pohybu Středoevropanů v rámci Evropy. Na základě Baumanovy koncepce „tekuté modernity“⁶³ můžeme hovořit i o „tekuté migraci“, globálním jevu, který se netýká pouze středoevropských národů. Jde o stav neustálé mobility, v jejímž rámci si lidé často vytvářejí své sítě, ve kterých se mohou pohybovat.⁶⁴

S narůstající mobilitou v Evropě je však čím dál složitější zjistit přesné počty krajanů v jednotlivých zemích, tedy i ve Francii. Na základě odhadů Československého ústavu zahraničního v Praze se v roce 1990 nacházelo ve Francii přibližně 35 tisíc obyvatel, u kterých bylo možné domnívat se o českém či slovenském původu.⁶⁵ V roce 2015 byly

---

⁶¹ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 40-41

⁶² Tamtéž, s. 120

⁶³ Dle Zygmunta Baumana lidé v dnešní době často žijí jako věční turisté, kteří se neustále přemísťují, mění svou práci a střídají partnery.

⁶⁴ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 42

⁶⁵ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. 187 s. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 12

Ministerstvem zahraničních věcí osloveny zastupitelské úřady v zahraničí, mezi nimi i úřad ve Francii. Na základě jeho zprávy vyplynulo, že francouzské statistiky neumožňují zjistit přesný počet českých občanů, kteří se od sametové revoluce do současnosti (2015) ve Francii natrvalo usadili. Po rozboru dostupných statistik a na základě zkušeností byl vznesen odhad, že do Francie od roku 1989 odešlo přibližně 7 tisíc občanů České republiky. Z nich prý téměř polovina získala francouzské občanství. Zpráva zastupitelského úřadu ve Francii z roku 2015 zároveň přinesla odhad, že ve Francii momentálně žije přes 30 tisíc českých krajanů.⁶⁶ Dle této zprávy velkou část české komunity ve Francii představují ženy, které se zde provdaly za Francouze.⁶⁷

---

⁶⁶ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 54

⁶⁷ Tamtéž, s. 58

1.2 Čeští umělci ve Francii

Již jsme zmínili, že do Francie během několika migračních vln mířili do Francie různí dělníci, krejčí, mechanici nebo číšníci, dále také politici a bojovníci za svobodu naší země. Úzkou nicméně velmi významnou skupinu české emigrace do Francie však tvořili i čeští umělci, kteří do Francie přijížděli v různých obdobích. Lákala je zejména Paříž, která byla od konce devatenáctého století vysněnou destinací tvůrců z celé Evropy, právě sem si jezdili pro mezinárodní uznání. Mladí umělci se zde učili u opravdových mistrů, aby následně mohli rozvíjet svou činnost ve své vlasti. Mnoho českých a československých tvůrců díky pobytu v Paříži získalo opravdovou prestiž. Již ke konci 19. století objevovali Francii např. František Kupka, Otakar Kubín nebo Jaroslav Čermák. Někteří z nich se kromě umělecké činnosti podíleli se i na vzniku nezávislého Československa nebo se zabývali jinou politickou činností. Mnozí čeští umělci, např. Kupka, Ludvík Striml a Bohumil Kafka, navazovali v Paříži úzké vztahy s Edvardem Benešem, který zde přebýval zejména během první světové války.⁶⁸ Českoslovenští umělci byli také ovlivněni událostmi 20. století, např. Mnichovskou dohodou, po které se mnoho umělců vracelo do Čech nebo naopak hledalo bezpečí ve Francii. Stejně jako jiní krajané se čeští umělci do Francie uchýlovali po komunistickém puči nebo v období normalizace. Někteří kvůli emigraci přestali být obecně známí ve své vlasti.⁶⁹ Několik českých výtvarníků se dokonce i stalo součástí francouzské kultury, např. František Kupka, Alfons Mucha, Josef Šíma nebo Otakar Kubín.⁷⁰ Francie

---

⁶⁸ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 12, 59

BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 12

⁶⁹ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 12, 95

⁷⁰ *Čeští umělci ve Francii 1900-1918: Galerie Felixe Jeneweina města Kutné Hory, Vlašský dvůr, Kutná Hora, 20.10.-8.12.2011*. Autor úvodu Aleš REZLER. Kutná Hora: Galerie Felixe Jeneweina města Kutné Hory, 2011. ISBN 978-80-904518-6-5. s. 1

a její krásy se staly pro mnoho československých umělců nenahraditelnou a dlouho trvající inspirací.⁷¹

V naší práci si představíme pouze některé české umělce, kteří strávili malou či větší část svého života ve Francii. Nejdříve se budeme věnovat umělcům, kteří do Francie přišli již na konci 19. století, Alfonsovi Muchovi a Františkovi Kupkovi. Poté představíme světoznámého milovníka Provence, Otakara Kubína. Nesmíme zapomenout na grafika Bohuslava Reynka, jehož tvorbě se dnes věnuje jedna z kulturních asociací ve Francii. Významný je pro naši práci i František Matoušek, jehož tvorba byla významně zasazena historickými událostmi minulého století.

1.2.1 Alfons Mucha

Jedním z prvních českých ilustrátorů, které to táhlo do Paříže, byl Alfons Mucha. Tento secesní umělec žil v Paříži mezi léty 1887 a 1903, poté navštěvoval Francii pouze příležitostně. Studoval zde na Akademii Colarossi, nedaleko které si později, na rue de la Grande Chaumière, založil svůj ateliér. Nejdříve kreslil ilustrace do různých časopisů nebo kalendářů. Jeho úspěšnou kariéru však odstartoval až jeho plakát pro Sarah Bernhardtovou v představení Gismondy, díky kterému získal mnoho dalších zakázek z Francie i jiných států. První větší výstava jeho secesních plakátů a dalších děl se konala v roce 1897 v Salonu des Cent, sídle časopisu *La Plume*, na rue Bonaparte. Kromě *La Plume* spolupracoval později i s časopisem *Cocorico*. Mucha během svého pobytu v Paříži vytvořil např. pozoruhodné ilustrace pro knihu *Otčenáš*. Své nejznámější dílo *Slovanská epopej* vytvořil až v Československu, představil ho však i Pařížanům, a to např. na společné výstavě s Františkem Kupkou v roce 1936 v galerii Jeu de Paume.⁷²

1.2.2 František Kupka

Významnou postavu české umělecké emigrace představuje bez pochyby František Kupka, světoznámý umělec a jeden ze zakladatelů abstraktního malířství. Kupka byl během svého působení ve Francii i předsedou významného krajanského spolku *Československá kolonie*,

---

⁷¹ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 12

⁷² Tamtéž, s. 15

o kterém budeme hovořit v následujících kapitolách. Kupka žil ve Francii od roku 1896 až do své smrti v roce 1957. Nejdříve se usadil na Montmartru, později žil v Puteaux, kde je po něm dnes pojmenována jedna moderních budov čtvrti La Défense.⁷³ Paříž pro něj představovala místo, kde může být nezávislý a jít svou vlastní cestou.⁷⁴ Jeho kresby byly do jisté míry ovlivněny jeho anarchistickým zaměřením, vytvářel zejména politické a satirické ilustrace. První mezinárodní uznání mu přinesly satirické kresby v časopise *L'Assiette au Beurre*, přispíval však do mnoha dalších periodik. Později se nadchl pro abstrakci, na Podzimním salonu v Paříži v roce 1912 sklídl kritiku poté, co se prezentoval pouze abstraktními malbami, *Teplá chromatika* a *Amorfa – dvoubarevná fuga*. Svými abstraktními díly se proslavil až později. Stal se totiž členem mezinárodního uměleckého spolku *Abstraction – Création* a pořádal autorské výstavy zaměřené na abstrakci, první se konala v Galerii Polovozky, na rue Bonaparte.⁷⁵ František Kupka zanechal tedy své stopy v různých částech Paříže. Místem jeho posledního odpočinku se stal hřbitov Père-Lachaise, kde je v kolumbáriu umístěna urna s jeho popelem.

1.2.3 Otakar Kubín

Tohoto proslulého umělce ve Francii uchvátila zejména levandulová pole, středověké vesničky a další krásy provensálského regionu. Předtím však Kubín pobýval dlouhou dobu i v Paříži, kde se usadil v roce 1912. V té době byl ovlivněn zejména kubismem, později však přijal neoklasicismus, známá jsou jeho zátiší s kyticemi a krajinné malby.⁷⁶ Při cestách po Avignonu a Apt se nadchl pro provensálskou krajinu.⁷⁷ Své nadšení sdílel v Paříži, kde

---

⁷³ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 39

⁷⁴ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 116

⁷⁵ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 39

⁷⁶ Tamtéž, s. 74

⁷⁷ FUČÍK, Ivan. *Francie s českou příchutí*. Brno: CPress, 2016. ISBN 978-80-264-1188-8. s. 153

pořádal mnoho výstav na toto téma, právě on zde proslavil Provence.⁷⁸ Poté, co ve dvacátých letech přijal francouzské občanství, se na své malby podepisoval jako Othon Coubine. V Provence se nakonec usadil natrvalo, a to ve vesnici Simiane-la-Rotonde, kde si koupil dům, lákala ho zde krásná vyhlídka a klidné prostředí. Svůj nový ateliér později našel nedaleko odtud, ve vesnici Caseneuve, ve středověkém polorozbořeném hradu, kde měl k dispozici neobyčejně velký sál.⁷⁹ Na svou vlast však nezapomínal, v padesátých letech se rozhodl krátce navštívit své rodné město Boskovice, nakonec byl nucen zůstat zde dvanáct let.⁸⁰ Do domu ve své milované Provence se však vrátil a zemřel v roce 1969 v Marseille. My dnes můžeme navštívit jeho dům, který je schovaný kdesi v klikatých uličkách Simiane-la-Rotonde. Jeho hrob nalezneme na hřbitově v Apt, kde je pochován společně se svou ženou.⁸¹

1.2.4 Bohuslav Reynek

Dalším obdivovatelem provensálského kraje byl Bohuslav Reynek. Toho si představíme nejen díky jeho významnému dílu, zahrnujícímu grafiku, básně a překlady. Zajímavou postavou je pro nás i proto, že jeho obdivovatelé se dodnes pravidelně scházejí u jeho grafických prací v rámci spolku v Grenoblu, *Romarin – Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* (*Romarin – Přátelé Suzanne Renaudové a Bohuslava Reynka*). Reynek po své první cestě do Francie v roce 1912 začal s překlady francouzských autorů, do ruky se mu dostaly i básně od Suzanne Renaudové. Její dílo ho zaujalo natolik, že se rozhodl setkat se s ní, což vedlo až k svatbě těchto literátů. Reynek a Renaudová spolu žili střídavě v Grenoblu a v českém Petrkově. S grafickou tvorbou začal Reynek až poté, co v roce 1933 náhodně našel v parku krabici tiskařských barev, což jej přimělo k myšlence věnovat se tomuto umění – považoval tuto náhodu za svůj osud. Pracoval především s technikou suché jehly, ve svých grafikách často znázorňoval krajinu či biblické motivy. Mezi jeho

---

⁷⁸ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 74

⁷⁹ FUČÍK, Ivan. *Francie s českou příchutí*. Brno: CPress, 2016. ISBN 978-80-264-1188-8. s. 153-154

⁸⁰ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 74

⁸¹ FUČÍK, Ivan. *Francie s českou příchutí*. Brno: CPress, 2016. ISBN 978-80-264-1188-8. s. 153-154

nejznámější grafická díla patří cykly *Job* nebo *Don Quichotte*. Od roku 1936 žili manželé trvale v Petrkově, po roce 1948 už o možnost vycestování nebo návratu do rodiště Reynkovy manželky definitivně přišli. Nezbyvalo než se s Francií nadále setkávat alespoň v grafických dílech.⁸²

1.2.5 František Matoušek

Nakonec si představíme Františka Matušku, jednoho z českých malířů, kteří byli hluboce zastiženi událostmi druhé světové války a poválečným obdobím a kteří ve Francii bojovali za svobodné Československo. Paříž Matouška lákala již jako studenta ve dvacátých letech, až později zde začal hledat nový domov. V roce 1937 se mu podařilo získat zde dům, přesně podle jeho představ, a to v Latinské čtvrti, v rue Racine, kde se usadil společně se svou ženou. Kvůli předválečné situaci však manželé odešli zpět do vlasti, kde se aktivně účastnili boje proti fašismu. V březnu 1939 se vrátili do Paříže, zde Matoušek pokračoval v iniciativě za svobodné Československo. Působil např. v periodiku *Československý boj* a byl předsedou *Skupiny československých výtvarných umělců ve Francii*.⁸³ Významným dílem této skupiny byl na konci roku 1939 soubor grafických listů *Pour la Tchécoslovaquie, hommage à un pays martyr* (Za Československo, pocta mučednické zemi). Do tohoto díla přispělo mnoho umělců, včetně Pabla Picassa a Kubína, své přání o obnovení Československa v původní podobě zde vyjádřil i básník Paul Claudel.⁸⁴ Matoušek se po okupaci Paříže se uchýlil do Londýna, v roce 1944 ho však zde zasáhlo bombardování města. To způsobilo likvidaci jeho ateliéru a všech maleb, které se v něm nacházely, nejspíš i děl vytvořených v Paříži. V Londýně předtím také založil *Československou výtvarnou školu užitého umění*, kterou po válce nechal přesunout do Paříže. Škola byla v roce 1948 přemístěna přímo do Masarykova

---

⁸² CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 86

Bohuslav Reynek: Repères chronologiques. *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/bohuslav-reynek-reperes-chronologiques-2/>

⁸³ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 106

⁸⁴ PRAVDOVÁ, Anna. *Zastihla je noc: čeští výtvarní umělci ve Francii 1938-1945*. Praha: Opus ve spolupráci s Národní galerií, 2009. ISBN 978-80-87048-16-0. s. 79-82

domu, jelikož se jeho přítel a umělec Adolf Hoffmeister stal československým velvyslancem. Oba přátelé byli nakonec nuceni Francii opustit, neboť došlo k celkovému ukončení kulturních vztahů mezi Československem a Francií. Mnoho Matouškových děl z poválečného období stráveného v Paříži se bohužel nedochovalo.⁸⁵

---

⁸⁵ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 106

1.3 Vývoj českých a československých spolků ve Francii

V předchozích kapitolách jsme představili jednotlivá období české a československé migrace do Francie, uvedli více či méně přesné počty emigrantů a alespoň částečně nastínili okolnosti s migrací spojené, zvláště jsme se věnovali specifické emigrační skupině, českým umělcům. V kontextu těchto informací nyní budeme pozorovat vývoj spolkové činnosti našich krajanů ve Francii. Vznik a fungování spolků se totiž často odvíjely od momentální situace, různá sdružení např. musela reagovat na velký příliv pracujících, na ekonomickou krizi nebo na obtíže spojené s oběma válkami.

Vrátíme se proto opět do druhé poloviny 19. století, kde bylo vytvořeno první významnější sdružení našich krajanů, *Beseda*, od té se odvíjel vznik dalších spolků. U mnoha z nich nebudeme hovořit pouze o minulosti, jelikož jsou některé asociace aktivní dodnes, s podobnými idejemi i činnostmi. Co však bezpochyby platí stále, je přání Čechů a Slováků vyhledávat ve Francii své spolukrajaný, scházet se u společného piva a nezapomínat na svou vlast, kulturu a jazyk.

1.3.1 Beseda

První český spolek ve Francii nesl název *Beseda* nebo také *Českomoravská beseda*, v roce 1862 ho založil Josef Václav Frič. Spolek byl založen s cílem jednat v Paříži ve prospěch českého národa.⁸⁶ Josef Václav Frič, první český politický emigrant ve Francii,⁸⁷ byl v mládí jedním z vůdců revoluce z června 1848 a brzy poté strávil kvůli své pokračující revoluční činnosti pět let ve vězení. Po svém propuštění se rozhodl emigrovat, neboť chtěl ve svých politických aktivitách pokračovat a nemínil podporovat vídeňskou politickou moc. Paříž již dříve navštívil a věřil v možnost, že by zde jeho propaganda zaměřená proti Habsburkům mohla být lépe přijata.⁸⁸

---

⁸⁶ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 27

⁸⁷ BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. ISBN 978-80-85010-99-2. s. 17

⁸⁸ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 27

Poté, co Frič přijel v březnu 1860 do Paříže, zjistil, že zde již žije česká komunita a několik Slováků. Dodnes není jasné, jak moc tito krajané před založením Besedy spolupracovali nebo jestli si nějak vzájemně pomáhali. Frič hledal zakládající členy Besedy po celé Paříži, první schůzka tohoto nového spolku proběhla 16. října 1862. Již zmíněný krejčí Hůlek poskytl Besedě finanční podporu, díky které mohl spolek začít naplno fungovat.⁸⁹

Místem setkávání Besedy bylo Café des Nations, na rue d'Orléans.⁹⁰ Jan Neruda v tomto období navštívil Paříž a ve svých fejetonech *Pařížské obrázky* věrohodně zachytil atmosféru schůzek tohoto spolku: „Scházejí se zde Češi ovšem jen jednou za týden, vždy ve čtvrtek; počet jejich je ale příliš skrovný, Paříž příliš rozsáhlá, zaměstnání rozdílné, než aby denně se scházeti mohli. Čtvrtek je za to polovičním svátkem, tu se oblíkne čamara⁹¹ a spěchá do Café des Nations, kde ve zvláštní oddělené místnosti jsou již rozloženy všechny české časopisy politické a zábavné, kde je i česká knihovnička. Zde se čte, předčítá, vypravuje a francouzský sklepník dívá se zvědavě přes ramena hostů na obrázky našich „Humoristických“, kteréž někdy mají i osobnosti jemu dobře známé.“⁹²

Beseda si v roce 1866 poprvé zvolila svůj výbor v čele s Fričem. Spolek získával dobrou pověst, návštěvníci z Čech věděli o jeho existenci. Beseda se stavěla proti politice Rakouska-Uherska. Frič kritizoval i jednání českých politických osobností, Palackého a Riegra, kterým však ostatní členové spolku později vyjádřili solidaritu. Frič proto opustil Besedu a pokračoval ve své činnosti v jiných zemích. Nakonec založil český spolek v Záhřebu. Činnost pařížské Besedy se po Fričově odchodu pozastavila pouze dočasně, obnova bývá spojována s volbou nového předsedy Holuba. Sídlo spolku se přemístilo do Café hollandais, přibýly i nové aktivity jako sborový zpěv.⁹³

---

⁸⁹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 27-29

⁹⁰ Ulice, která se později stala součástí rue Saint-Honoré.

⁹¹ Slavnostní černý kabát polského původu, od poloviny 19. st. sloužil k projevu vlastenectví.

⁹² NERUDA, Jan. *Pařížské obrázky*. Praha: Sklad Slovanského kněhupectví J. Nováka a J.R. Vilímka, 1864. s. 55

⁹³ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 30-31

Mnoho členů Besedy se v roce 1870 účastnilo bojů v Prusko-francouzské válce, což přispělo k upevnění pozice české komunity ve Paříži, hodně Čechů se účastnilo i Pařížské komuny. V následujících letech ve Francii ve velké míře přibývalo emigrantů. Mezi nimi bylo i mnoho českých umělců, někteří z nich spolupracovali s Besedou, např. houslista František Ondříček vedl ve spolku pěvecký sbor.⁹⁴

Beseda se v roce 1879 přejmenovala na *Česko-Slovanskou Besedu*, místo setkávání se přemístilo na adresu 22, rue de Valois. V této době se však členové scházeli i v nově založené první plzeňské hospodě, která se nacházela v Palais Royal. Činnost Besedy byla spojená také s podporou kulturních památek v Praze. Zorganizovala loterii, díky které se vybralo 400 franků, členové je věnovali do veřejné sbírky na výstavbu pražského Národního divadla.⁹⁵ Důležitá však byla i rostoucí snaha spolku o větší sblížení s Francií, Češi se např. začali objevovat na významných pařížských událostech, účastnili se např. pohřbu Victora Huga.⁹⁶

1.3.2 Česká tělocvičná jednota Sokol v Paříži

Zásadní změna ve vývoji Besedy nastala ke konci 80. let 19. století, kdy se francouzští gymnazisté začali zajímat o české sdružení *Pražská tělocvičná jednota Sokol*.⁹⁷ Jeden ze zakladatelů pražského Sokola, Miroslav Tyrš, vytvořil ideál člověka, který je tělesně zdatný, duševně a sociálně vyspělý a který je odhodlán pracovat a bránit svůj národ. Idea sokolství je dodnes spojena s všestranným rozvojem osobnosti člověka.⁹⁸ Cílem Sokola tedy bylo společně cvičit, což byla zároveň příprava na boj za národ. Sokolové se učili disciplíně, snažili se stírat sociální rozdíly a ve vzájemném kontaktu si tykali. Jejich činnost zaujala Josepha Sansbœufa, předsedu francouzského gymnastického spolku *Union des sociétés de gymnastique de France* (USGF). Na základě spolupráce s pražskými Sokoly začal

---

⁹⁴ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 31-33

⁹⁵ Tamtéž, s. 34

⁹⁶ Tamtéž

⁹⁷ Dnes nese název „Česká obec sokolská“

⁹⁸ Poslání České obce sokolské. *Česká obec sokolská* [online]. Praha, c2015 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/obsah/5458/poslani-ceske-obce-sokolske>

ovlivňovat další vývoj spolku Beseda. Nejdříve byla v rámci Besedy vytvořena tělocvičná sekce. Poté se v roce 1892 Beseda stala *Českou tělocvičnou jednotou Sokol v Paříži*.⁹⁹

Tento nový spolek se scházel v Palais Royal, v restauraci Svoboda (později Chez Senne) a využíval tělocvičnu na rue Saint-Antoine. K předsedům spolku patřily osobnosti jako Josef Čapek, Vladislav Chalupa a Augustin Smutný.¹⁰⁰

Cílem pařížského Sokola bylo prohlubování česko-francouzských vztahů, prostředkem k tomu byl zejména sport. Sokolové z Paříže i z Čech byli pravidelně zváni na slavnosti USGF, kde vystupovali, získávali různá ocenění a snažili se dobře reprezentovat český národ. Pařížští Sokolové nespolupracovali pouze s Francouzi, ale např. i s polskou, ruskou a bulharskou kolonií v Paříži, a dokonce i se Sokoly z Ameriky.¹⁰¹

Sokolové v Paříži se snažili jednat v zájmech svého národa, pro který chtěli lepší postavení v rámci Rakouska-Uherska. Prostřednictvím různých přednášek a vydaných děl se šířili informace o českém národě. Dále se stejně jako členové Besedy účastnili různých významných pařížských událostí, na kterých se prezentovali ve stejnokrojích.¹⁰²

Důležitá však byla i sociální funkce spolku, který poskytoval novým českým přistěhovalcům jistou podporu v rámci ubytování a zaměstnání. Dokonce byl založen podpůrný fond, ze kterého se čerpaly finance na pomoc českým emigrantům v těžkých situacích. V rámci kulturní funkce spolku fungovala knihovna, jejíž vybavenost dosáhla v roce 1914 na 500 děl. Za zmínku jistě stojí i organizace různých exkurzí do okolí Paříže či každoroční pořádání plesu.¹⁰³

---

⁹⁹ Dnes se používá název ve francouzštině „Sokol de Paris“ nebo český název „Sokol Paříž“.

¹⁰⁰ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 34-35

¹⁰¹ Tamtéž, s. 36-37

¹⁰² Tamtéž, s. 37-38

¹⁰³ Tamtéž, s. 38

1.3.3 Vznik Rovnosti a dalších spolků na začátku 20. století

Pro další vývoj krajských sdružení ve Francii byl zásadní zákon z 1. července 1901, podle kterého stát přestal omezovat vznik cizineckých asociací ve Francii. Díky tomu začaly vedle pařížského Sokola vznikat nové spolky. Přispěl k tomu velký nárůst počtu českých dělníků v Paříži, kteří chtěli projednávat a řešit své společenské postavení a sociální problémy.¹⁰⁴

Prvním nově vzniklým spolkem bylo v roce 1904 *Sdružení pařížských Čechů*, které se brzy přeměnilo na *České socialistické sdružení*, zaměřené na zájmy dělníků. Další změna následovala jen rok na to, kdy se tento spolek přeměnil na *Sdružení českých volných myslitelů*, které bylo ovlivněno vývojem francouzských volnomyšlenkářských hnutí.¹⁰⁵ Tento spolek se však vrátil k ryze sociálním otázkám s poslední změnou názvu v roce 1907, kdy se z něj stalo sdružení *Rovnost*. Schůzky Rovnosti probíhaly ve stejné restauraci jako schůzky Sokolů, v Chez Senne. Aktivita Rovnosti se v mnohém podobala činnosti Sokolů, např. co se týče pomoci nově příchozím do Francie, pořádáním přednášek nebo vedením knihovny. Spolek se také snažil pomáhat Čechům žijícím ve špatných sociálních podmínkách. Rovnost se od Sokola lišila velkým zaměřením na šíření socialistických myšlenek, spolupracovala i se socialisty z jiných zemí žijících v Paříži. Sokolové naopak zdůrazňovali, že propaganda by měla probíhat bez větších stranických preferencí. Činnost Rovnosti byla dokumentována v sociálně-demokratickém listu *Vystěhovalec*, který vycházel v Praze.¹⁰⁶

V roce 1909 vznikl další spolek *Association franco-slave de l'Université de Paris* (Francouzsko-slovanské sdružení Pařížské Univerzity). V rámci tohoto sdružení se pořádaly francouzsko-slovanské koncerty, výlety, cílem však byla i pomoc slovanským studentům v Paříži. Byla založena i další různá sdružení, která sdružovaly např. cyklisty nebo zahradníky.¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 39

¹⁰⁵ Tamtéž

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 41-43

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 41-42

České spolky v Paříži s postupem času více spolupracovaly, v roce 1912 vznikla v Paříži iniciativa „*Ústřední výbor českých spolků v Paříži*“. Tento výbor zanikl na začátku první světové války, nicméně připravil základy později vzniklé *Kolonie*.¹⁰⁸

1.3.4 Spolková činnost ve Francii za Československé kolonie

Postupně se dostáváme k období zvětšování české komunity ve Francii, tj. k době, kdy zde vznikalo množství různě zaměřených sdružení. Jeden spolek měl však v tomto období zvláštní význam. Představoval jakousi zastřešující organizaci pro všechny možné skupiny, vytvořil si postupně síť po celé Francii a zároveň významně působil v těžkých chvílích života krajanů ve Francii, např. již během první světové války. Řeč je o *Kolonii*,¹⁰⁹ kterou v roce 1914 společně založily spolky Sokol a Rovnost, vstoupili do ní však i další krajané, kteří poznali, že jednota je nutná pro prosazení společných ekonomických a politických zájmů.¹¹⁰ Vznik Kolonie tedy znamenal začátek důležitého pouta, nejdříve pouze krajanů v Paříži, postupně Čechoslováků sídlících po celé Francii.

Období působnosti Kolonie bychom mohli označit jako jakousi dobu rozkvětu českých a československých sdružení ve Francii. Jejich činnost byla důležitá především kvůli velkému přílivu československých emigrantů. Místních spolků se v tomto období ve Francii nacházelo mnoho, jejich názvy byly často podobné, zdůrazňovaly přátelství mezi oběma zeměmi nebo připomínaly důležité historické osobnosti. Kvůli této velké rozmanitosti se nebudeme v práci podrobně věnovat vývoji jednotlivých spolků, jejich činnost si představíme v kontextu vývoje emigrace a historických událostí.

Vznik Československé kolonie a její činnost během první světové války

Důvod ke sjednocení spolků a vytvoření Kolonie přinesl začátek války. Bylo potřeba chránit se před zvláštními opatřeními přijatými vůči cizincům, příslušníkům nepřátelských států,

---

¹⁰⁸ PLUHAR, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. s. 18-19

¹⁰⁹ Oficiální název spolku se několikrát změnil, se vznikem Československa přijal název *Československá kolonie*. V této práci budeme používat zkrácený název „Kolonie“.

¹¹⁰ *Československou Paříží: návštěvníkům Francie věnuje Československý ústav zahraniční*. 2. vydání. Praha: Československý ústav zahraniční, 1931. s. 3

a zároveň organizovat nábor dobrovolníků do francouzské armády.¹¹¹ České vojenské dobrovolníky představovala více než polovina českých mužů žijících v Paříži. Vytvořili jednotku, která byla posléze známá pod jménem *Rota Nazdar*.¹¹² Výcvik těchto dobrovolníků probíhal dva měsíce na jihu Francie, ve městě Bayonne.¹¹³ Schůzky Kolonie probíhaly opět v restauraci Chez Senne. Mezi její cíle patřila kromě náboru vojenských dobrovolníků snaha rozvíjet dobré vztahy s Francouzi. Zaměřovala se také na pomoc zraněným českým vojákům.¹¹⁴

Důležitou funkcí Kolonie během první světové války bylo vydávání osvědčení české národnosti, které bylo zásadní především co se týče povolení k pobytu Čechů ve Francii.¹¹⁵ Tato osvědčení zajišťovala jistou ochranu, která byla v této době nutná, vzhledem k tomu, že čeští krajané byli stále občany Rakouska-Uherska, nepřátelského státu Francie.¹¹⁶ Kritéria pro získání tohoto průkazu však nebyla úplně jasná, výbor zdůrazňoval především znalost českého jazyka, profrancouzské a proslovanské cítění nebo narození v Česku. Řešily se však otázky, jak ověřit národní cítění.¹¹⁷

Kolonie se snažila jednat s francouzským ministerstvem zahraničí o české nezávislosti, nicméně pro francouzské politické představitele byla zásadnější prohlášení vedoucí přímo z Prahy.¹¹⁸ Od roku 1915 byl výbor Kolonie rozdělen na dvě oddělení, politický výbor a konzulární výbor. Politický výbor jednal v zájmu českého politického programu, jehož

---

¹¹¹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 51

¹¹² Tamtéž, s. 59-60

¹¹³ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4865-2. s. 41

¹¹⁴ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 66

¹¹⁵ Tamtéž, s. 63

¹¹⁶ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 117

¹¹⁷ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 76-77

¹¹⁸ Tamtéž, s. 74-75

hlavní náplní byla nezávislost českých zemí. Dále pořádal pro pařížskou veřejnost různé přednášky o vývoji a významu českého národa. Díky politickému výboru byla Kolonie v kontaktu s českými skupinami po celém světě,¹¹⁹ např. s krajany ve Spojených státech, v Kanadě, v Itálii, ve Španělsku, Holandsku a ve státech Jižní Ameriky.¹²⁰ Konzulární výbor se staral o výdej osvědčení české národnosti, poskytoval pomoc členům Kolonie, českým dobrovolníkům a jejich rodinám, opuštěným vdovám a sirotkům.¹²¹ Byly pořádány různé večerní události ve prospěch rodin dobrovolníků, dále jim byla zasílána různá literatura a časopisy. Kolonie se také snažila o ochranu českých zajatců převezených do Francie. Jejím předsedou byl mezi léty 1915 a 1918 malíř František Kupka.¹²²

Vedle Kolonie od roku 1916 v Paříži sídlila důležitá politická instituce, *Československá národní rada*, kterou zde založil T. G. Masaryk, působili zde zejména Edvard Beneš a Milan Rastislav Štefánik. Rada působila jako protirakouský zahraniční odboj, její představitelé přímo komunikovali se spojenci a v září 1918 byla francouzským ministerstvem zahraničních věcí prohlášena za představitelku československého národa.¹²³ Kolonie se v lednu 1918 přiřadila k Československé národní radě, opustila svou funkci politického výboru a nadále působila pouze v oblasti kulturní, propagandistické, podpůrné a připravovala se na poválečné období.¹²⁴

---

¹¹⁹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 83, 90

¹²⁰ PLUHAR, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. s. 21

¹²¹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 83

¹²² PLUHAR, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. s. 19-20

¹²³ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 118

NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 89

¹²⁴ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 104-105

Sídlem Československé národní rady, kde působila i Kolonie, se staly prostory na adrese 18, rue Bonaparte, v již zmíněném „Masarykově domě“. Právě zde Edvard Beneš a jeho spolupracovníci neúnavně pracovali do noci a promýšleli akce pro vytvoření svobodného Československa. Zároveň se zde psaly revoluční zpravodaje, např. *La Nation tchèque*,¹²⁵ který vedl významný francouzský historik Ernest Denis. Po válce a v meziválečném období byl Masarykův dům sídlem Kolonie a dalších krajanských spolků, dlouho byl pouze pronajímán, později ho československá vláda koupila.¹²⁶

Role Československé kolonie a pařížských spolků po rozpadu Rakouska-Uherska

Po válce se začal řešit další vývoj Kolonie. Krajany ve Francii již nespojovalo společné odmítnutí Rakouska-Uherska, v roce 1918 Kolonie dosáhla svého cíle, vytvoření samostatného státu. Kolonie nyní pomáhala Čechům a Slovákům s budováním národního uvědomění, aby se cítili Čechoslováky. Cílem byl nadále rozvoj československo-francouzských vztahů, pomoc Čechoslovákům v případě nemoci či nezaměstnanosti nebo asistence při hledání práce při příjezdu do Francie.¹²⁷

Důležitým cílem Kolonie byla i snaha zastupovat všechny československé spolky ve Francii, nicméně výbor kolonie tvořili zástupci jen šesti pařížských sdružení, a to pařížského Sokola, Rovnosti, „Družstva pro stavbu Československého domu v Paříži“,¹²⁸ *Sdružení československých dobrovolníků ve Francii*, studentské asociace a fotbalového klubu.¹²⁹ Tyto spolky fungovaly i samostatně. Sokol pokračoval ve svých běžných aktivitách, a to zejména díky podpoře starosty Saint-Mandé¹³⁰, který spolku poskytl cvičební prostory. Rovnost přišla během války o mnoho svých členů, proto od dvacátých let fungovala spíše jako síť

---

¹²⁵ V překladu: Český národ.

¹²⁶ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 10-11

¹²⁷ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 116, 119

¹²⁸ Přeloženo z „Coopérative pour la construction d'une Maison tchécoslovaque à Paris“.

¹²⁹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 118-119

¹³⁰ Město v departementu Val-de-Marne, položené jihovýchodně od centra Paříže.

přátel.¹³¹ Sdružení československých dobrovolníků, které vzniklo v roce 1919 z pozůstalých vojáků Roty Nazdar, se staralo zejména o zachování památky československých vojáků, kteří ve francouzské armádě bojovali. Jejich významným počinem bylo např. vybudování pomníku Roty Nazdar v La Targette, v místě, kde Čechoslováci bojovali během války. Pomník byl odhalen v roce 1925 a z La Targette se stalo místo pietních vzpomínání.¹³² Z fotbalového klubu se v roce 1923 stal sportovní klub *Sporting club tchécoslovaque*, který se ve dvacátých letech velmi rozvíjel. Studentský klub se scházel pravidelně ve studovně Institutu slovanských studií, kde se mimo jiné zabýval četbou slovanských a francouzských novin.¹³³

Kolonie byla tedy během 20. let hlavně pařížskou institucí, mezitím však docházelo ke vzniku mnoha nových spolků i v jiných francouzských regionech, zejména ve východní a severní části země.¹³⁴

Spolky mimo Paříž ve dvacátých letech

Během 20. let přibýlo mnoho nových spolků v různých francouzských regionech a jejich význam vzrůstal zejména díky velkému přílivu emigrantů. Krajané, kteří přicházeli pracovat do různých departementů, měli čím dál více potřebu sdílet své zkušenosti a navazovat kontakty s jinými Čechoslováky. Tvořilo se i mnoho malých skupinek, postupně se však ukazovalo, že vytvoření spolku přináší velké výhody. Čechoslováci v tomto ohledu často nacházeli inspiraci u imigrantů z jiných států, např. u Poláků, kteří měli se spolkovými aktivitami bohaté zkušenosti.¹³⁵ Nově vzniklá sdružení se však často setkávala s mnoha

---

¹³¹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 147-148

¹³² FIŠERA, Joseph. Památník a vojenský hřbitov čs.dobrovolníků v La Targette. In: *Českoslovenká obec legionářská* [online]. 30.11.2009 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <http://www.csol.cz/domains/csol.cz/index.php/clanky-a-reports/z-cinnosti-csol/archiv/2009/156-pamatnik-a-vojensky-hrbitov-cs-dobrovolniku-v-la-targette>

¹³³ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 148

¹³⁴ Tamtéž, s. 367

¹³⁵ Tamtéž, s. 146, 149

obtížemi, např. nebylo snadné shánět nové členy nebo udržet na setkáních stálou docházku, krajané často upřednostňovali jiné způsoby trávení volného času.¹³⁶

Na severu Francie se spolková činnost rozvíjela čím dál více, a to zejména v departementu Pas-de-Calais. Československé spolky vznikaly především v blízkosti města Lens, např. v Méricourt-sous-Lens byl v roce 1922 založen spolek *Havlíček*, od něhož se o čtyři roky později odtrhlo sdružení *Komenský*.¹³⁷ Tyto dva hornické spolky se zaměřovaly zejména na vzdělávací činnost, v rámci každého z nich fungovala divadelní a pěvecká sekce. Také zde byla založena společnost amatérského divadla *Josef Kajetán Tyl*. Nedaleko od Lens též vznikala sportovní sdružení, cyklistický klub *Cestovatel* a sportovní klub *Praha*. Kousek dál na východ od Lens, v Bruay-en-Artois, existoval hornický spolek *Svornost*.¹³⁸ Do departementu Pas-de-Calais se přemístilo i sociálně-demokratické sdružení *Československý Vystěhovalec*, které vzniklo v departementu Loire, v městečku Terrenoire¹³⁹ v roce 1920. Tento přesun měl nejspíš souvislost s návratem zahraničních pracovníků, kteří byli na začátku války evakuováni z Pas-de-Calais do střední Francie.¹⁴⁰

Když se podíváme na vývoj spolkové aktivity na východě Francie, můžeme si všimnout například činnosti štrasburského sdružení *Vlast*. Tento spolek vznikl již v roce 1891, nicméně od té doby postupně přišel o téměř všechny členy. Jeho noví členové byli zejména živnostníci, aktivity spolku byly spojené se sociálními a kulturními záležitostmi, v roce 1925 např. byla založena knihovna. Krajanské spolky se rozvíjely i severozápadně od Štrasburku, v departementu Moselle. V městečku Merlebach¹⁴¹ již od roku 1912 fungovalo sdružení *Komenský* s širokou nabídkou zejména vzdělávacích aktivit. Během války spolek *Komenský* omezil svou aktivitu, poté začal fungovat zejména jako podpůrný spolek. Byl zaměřen i na

---

¹³⁶ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 155-156

¹³⁷ Tamtéž, s. 150

¹³⁸ Tamtéž, s. 151

¹³⁹ Dnes součástí města Saint-Étienne.

¹⁴⁰ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 154

¹⁴¹ Dnes součástí města Freyming-Merlebach.

sport, v roce 1927 se jeho sportovci zúčastnili Dělnické olympiády v Praze. Spolek *Komenský* spolupracoval se stejnojmenným sdružením ze sousedního městečka L'Hôpital.¹⁴²

Krajanské spolky vznikaly i na jihozápadě Francie, v Akvitánii. V Bordeaux byla již v roce 1915 vytvořena *Česká obec*, která jednala ve prospěch vzniku Československa, v roce 1918 však výrazně omezila svou činnost. Další sdružení zde bylo založeno až v roce 1926. Byl to *Francouzsko-československý spolek*, složený zejména ze sklářských dělníků.¹⁴³

Spolková činnost se ve dvacátých letech rozvíjela i v mnoha dalších oblastech. V Remeši fungovalo *Sdružení Čechoslováků v Remeši a okolí*, které pracovalo zejména na obnově města. Městečko Potigny v Normandii bylo sídlem spolku *Slovan*. Krajanská sdružení se dále nacházela v Lille, v Lyonu, v Nantes, v Cognacu, v Belfortu nebo v burgundském městě Creusot.¹⁴⁴

V této souvislosti také můžeme připomenout, že pařížské spolky Sokol a Rovnost začaly rozšiřovat svou činnost i do jiných regionů. Sokolové se po válce stále účastnili slavností francouzských gymnastů, a to jak v Paříži, tak v Nancy, Štrasburku, Bordeaux, Rouenu nebo Poitiers. Sokol též po roce 1925 založil různé pobočky, např. na severu Francie v Sallaumines nebo v Bruay-en-Artois, ale také v Nantes, kde však pobočka po krátké době zanikla. Rovnost zase sympatizovala zejména se spolky, které byly zaměřeny sociálně-demokraticky, např. se spolky z Merlebachu nebo Terrenoire.¹⁴⁵

Funkce spolků během velké migrační vlny

Kolonie a spolky se v meziválečném období, kdy do Francie přicházelo mnoho pracujících, snažily především o pomoc v sociální oblasti. Nově příchozí se často potýkali s finančními problémy nebo měli potíže vzniklé kvůli nedostatečné znalosti francouzštiny. Co se týče problémů s jazykovou bariérou, ty se objevovaly např. při potřebě lékařské prohlídky. V tomto případě sehrál důležitou úlohu tisk. Kolonie vydávala noviny *Pařížský*

---

¹⁴² NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 153

¹⁴³ Tamtéž, s. 154

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 154-155

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 147-148

Čechoslovák, kde byl mimo jiné uveden kontakt na českého lékaře ordinujícího v Paříži, později i na místního českého gynekologa. Cílem Kolonie bylo také pomáhat krajanům hledajícím práci, snažila se fungovat jako zprostředkovatel při náboru nových zaměstnanců nebo informovala zájemce o nových nabídkách.¹⁴⁶

Důležitá byla pro Kolonii a spolky ve Francii i kulturní činnost, zejména kvůli stesku krajanů po vlasti a potřebě posilovat národní identitu. V první řadě představitelé spolků usilovali o to, aby měli krajané přístup k československé literatuře. Jejich úkolem se tedy stalo zakládání knihoven a shromažďování publikací, úspěšný byl např. spolek *Komenský* v Merlebachu, kterému se během dvacátých let podařilo seskupit velké množství knih a učebnic. V těchto knihovnách bylo také možné číst tisk, např. noviny *Vystěhovalec*, *Emigrant* nebo *Nový lid*, některé knihovny byly vyhrazeny zejména dětské literatuře. Co se týče dalších kulturních činností, Kolonie podporovala organizaci různých přednášek, plesů, koncertů české hudby nebo i představení českých filmů. V rámci Kolonie vznikl amatérský divadelní soubor *Tyl*. Spolky mimo Paříž pořádaly různé taneční akce a divadelní představení, na kulturu celkově byly zaměřeny zejména oba spolky s názvem *Komenský*. Hrál se většinou v kavárnách nebo obecních sálech, data představení se obvykle shodovala s národními svátky, tématem často byly významné historické osobnosti, jako např. Karel Havlíček Borovský. Divadlo bylo však určeno i dětem, a to v podobě loutkových představení, které se hodně hrály např. v Merlebachu.¹⁴⁷

Ve svých přednáškách a novinách Kolonie často hovořila o aktuálních politických tématech, týkajících se např. československo-francouzských vztahů nebo postavení Čechoslováků ve Francii. V těchto projevech se mimo jiné snažila legitimizovat existenci nového československého státu a podporovat těsné vztahy mezi Československem a Francií.¹⁴⁸

Kolonie tedy ve dvacátých letech v mnohém rozšířila svou činnost. Další vývoj ji čekal ve třicátých letech, kdy musela kvůli ekonomické krizi ještě více zohledňovat sociální

---

¹⁴⁶ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 162-165

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 167-171

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 191, 198

problémy. Již v roce 1929 Kolonie změnila své stanovy, kde kladla větší důraz na sociální podporu. Změna organizace se projevila i v novém názvu, *Československá kolonie, podpůrný a dobročinný spolek ve Francii*.¹⁴⁹ Změna celkového zaměření Kolonie souvisela i s tím, že již nepůsobila pouze na dění v Paříži a více spolupracovala s místními spolky.

Činnost spolků ve třicátých letech, během hospodářské krize

Ve třicátých letech již byla působnost Kolonie rozsáhlejší, a to zejména díky vytvoření „odboček“ v různých francouzských regionech, v roce 1931 jich bylo celkem šestnáct.¹⁵⁰ Kolonie těmto sekcím poskytovala různou výpomoc a část peněz z členských příspěvků. Kromě vzniku odboček probíhalo i postupné přičleňování mnoha již dříve vzniklých mimoparižských spolků, což také přispělo k většímu vlivu Kolonie na Čechoslováky po celé Francii.¹⁵¹ V roce 1935 Kolonie společně se svými spolky celkem sdružovala přibližně 12 tisíc našich krajanů z celkových 45 tisíc, kteří tehdy ve Francii žili.¹⁵² V této době probíhala hospodářská krize a mnoho krajanů ze země odešlo, spolková činnost se však nadále rozvíjela a upevňovala svou pozici.¹⁵³ S přibývajícími problémy migrantů se totiž krajaňské spolky stávaly potřebnějšími.

Co se týče aktivity spolků na místní úrovni, některé z nich zanikly kvůli důsledkům ekonomické krize, zejména v oblastech menší koncentrace emigrantů, např. skupiny v Creusot, Cognacu a Nantes. Jiné se naopak dál vyvíjely a upevňovaly své postavení, např. spolky v Pas-de-Calais a v Paříži a jejím okolí. Mnoho spolků se stalo pobočkou Kolonie; byla však i sdružení, která preferovala vést svou činnost mimo vliv této organizace. Nové spolky se často názvem shodovaly s již dříve založenými sdruženími, např. v jižní

---

¹⁴⁹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 220, 222

¹⁵⁰ *Československou Paříží: návštěvníkům Francie věnuje Československý ústav zahraniční*. 2. vydání. Praha: Československý ústav zahraniční, 1931. s. 4

¹⁵¹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 223

¹⁵² PLUHAŘ, Josef. *Češi a Slováci doma a za hranicemi*. Praha: Josef Pluhař, 1935. s. 32

¹⁵³ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 231

Francii vznikly ve třicátých letech spolky *Havlíček*, *Československý vystěhovalec* nebo *Beseda*. Některé spolky sice přišly o mnoho svých členů, nicméně ve své činnosti neustávaly. Nadále fungovalo např. štrasburské sdružení *Vlast*, které mimo jiné poskytovalo velmi kvalitní knihovnu. V Méricourt-sous-Lens spolky *Komenský* a *Havlíček* stále pořádaly zejména vlastenecky zaměřené události. Spolková činnost se rozvíjela i mezi zemědělskými pracovníky a vinaři, v oblasti údolí řeky Rhôny bylo v roce 1936 založeno sdružení *Československá Beaujolais*. Pokud jde o spolky v Paříži, dařilo se zejména Sokolu, studentskému spolku a bývalým legionářům; Sokol např. organizoval pravidelné oslavy a bály. V Paříži se také více rozvinula asociace číšníků a pracovníků v hotelu, *Spolek čs. číšníků a zaměstnanců hotelových*. V rámci Institutu slovanských studií také fungoval od roku 1932 kroužek *Cercle des jeunesses française et tchécoslovaque* (Kroužek francouzské a československé mládeže), jehož cílem bylo mimo jiné sdílení československé a francouzské kultury mezi československými a francouzskými studenty, a to prostřednictvím různých přednášek, večírků, debat nebo pravidelných nedělních výletů.¹⁵⁴

Cílem Kolonie byla v této době především snaha vypořádat se s důsledky ekonomické krize.¹⁵⁵ Obracela se na různá oficiální místa s prosbou o finanční příspěvek na podporu československých krajanů, mnoho z těchto žádostí se setkalo s úspěchem. Kolonie také kontaktovala francouzská městská zastupitelstva s požadavkem, aby se českým krajanům dostala pomoc při nezaměstnanosti, jelikož předtím ve Francii pracovali a odváděli daně, některá zastupitelstva těmto žádostem vyhověla.¹⁵⁶ Pro nezaměstnané byly také pořádány stravovací akce.¹⁵⁷ Dále byly organizovány různé akce na podporu chudších krajanů. Josef Pluhař např. zmiňuje, že jen mezi léty 1932 a 1935 bylo na vánoční nadílku vybráno přes 25 tisíc franků, peníze byly použity na oblečení a obuv pro děti nemajetných krajanů.¹⁵⁸

---

¹⁵⁴ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 232-251

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 367

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 255-256

¹⁵⁷ PLUHAŘ, Josef. *Češi a Slováci doma a za hranicemi*. Praha: Josef Pluhař, 1935. s. 34

¹⁵⁸ PLUHAŘ, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. s. 29

Kolonie i nadále publikovala do svých novin kontakty na československé lékaře v Paříži, zásadním pokrokem pro zdravotní péči o krajany však bylo zřízení zdravotnického střediska v Paříži v roce 1930.¹⁵⁹

Velmi významné byly aktivity Kolonie a místních spolků spojené s kulturou a vzděláváním. Kulturní aktivity sice byly kvůli ekonomické krizi omezené, nicméně stále pokračovaly. Rozvíjelo se divadlo, zejména např. ve spolcích z Merlebachu a Méricourt-sous-Lens, obohacovaly se spolkové knihovny, pořádaly se koncerty československé hudby a probíhaly různé přednášky, Kolonie vysílala přednášející do různých francouzských regionů.¹⁶⁰ Ústřední úlohu získal ve třicátých letech československý tisk ve Francii, prostřednictvím kterého mohla Kolonie působit i na krajany v ostatních regionech.¹⁶¹ Velmi oblíbené byly např. noviny, které vycházely převážně pod Sokolem, *Československá Paříž*. Tyto zpravodaje obsahovaly informace o činnosti Kolonie nebo prezentovaly nové krajanské spolky. Byla v nich také hodnocena politická situace, a to jak československá, tak evropská. Mezinárodní politika se stala důležitým tématem v novinách zejména poté, co se Hitler dostal k moci.¹⁶² Stále se psalo o pozici Československa, nejspíše i kvůli rostoucím německým vlivům.¹⁶³

Tématem projevů Kolonie a spolků byla i nadále pozitivní propagace Československa, byly oslavovány historické československé osobnosti a připomínán vznik nezávislého státu. Kolonie udržovala dobré vztahy se státními zástupci, např. se Štefanem Osuským, dlouholetým velvyslancem Československa v Paříži. Stále tedy probíhala snaha o udržení pouta krajanů ke své vlasti.¹⁶⁴

---

¹⁵⁹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 264

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 296-302

¹⁶¹ Tamtéž, s. 367

¹⁶² Tamtéž, s. 293-296

¹⁶³ Tamtéž, s. 367-368

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 309-311

Vývoj spolkové činnosti po Mnichovské dohodě

Kolonie se před podepsáním Mnichovské dohody snažila jednat ve prospěch Československa, především se snažila působit na francouzské veřejné mínění. Sokol v červnu 1938 zorganizoval shromáždění, na kterém se mluvilo o nebezpečí ze strany Německa a kterého se zúčastnilo přes 3 tisíce lidí. V září 1938 nabízela Kolonie nasazení svých dobrovolníků do boje po boku francouzské armády, stejně jako tomu bylo během první světové války. I přes tyto snahy však byla Mnichovská dohoda podepsána. Kolonie následně pokračovala v propagační činnosti, chtěla upozornit na neoprávněnost Mnichovské dohody. Nadále také působila jako podpůrný spolek, zejména se snažila pomoci československým uprchlíkům.¹⁶⁵

Československé státní úřady, velvyslanectví a konzulát, fungovaly ve Francii i po březnu 1939, Kolonie a místní spolky tedy nebyly na novou složitou situaci samy. Hned v dubnu 1939 založil velvyslanec Osuský s pařížskými sdruženími *Akční výbor na pomoc Československu*. Osuský také vedl *Ústřední výbor zahraniční akce ve Francii* a inicioval vznik zpravodaje *Česko-slovenský boj*. Na konci dubna proběhl sjezd Kolonie a zástupců spolků z šestnácti různých měst, na kterém byl dohodnut společný cíl: konat vše pro obnovu svobodného Československa. Spolky tedy začaly s velkou propagandistickou akcí, která úspěšně působila na veřejné mínění, zejména prostřednictvím tisku. Svou činnost navíc obnovila Rovnost, která pomáhala s propagandou vydáváním listu *Československé zprávy*.¹⁶⁶ Sokol se snažil především ochránit československé budovy v Paříži.¹⁶⁷ Kolonie se v tomto těžkém období také zabývala sociální činností, zprostředkovávala pomoc zejména dětem a studentům, podporovala je finančně a pomáhala i se stravováním.¹⁶⁸

V září roku 1939 byla vyhlášena válka a cílem Kolonie se opět stal nábor vojenských dobrovolníků. Edvard Beneš již v srpnu stanovil principy vytvoření československé armády, která byla díky jednání Osuského později vytvořena a mohla začít s výcvikem v táboře v

---

¹⁶⁵ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 331-338

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 339-346

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 368

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 348-349

Agde. Našlo se velké množství dobrovolníků. Pomoci armádě chtěly i ženy, díky čemuž Kolonie začala organizovat přednášky o první pomoci a zahájila v Paříži kurzy pro vyškolení zdravotních sester. Dále probíhala snaha všemožně podpořit československé vojenské dobrovolníky, Kolonie jim např. prostřednictvím Červeného kříže posílala balíčky nebo jim platila dovolenou strávenou v Paříži. Sociální činnost byla v této době obzvlášť důležitá, podílely se na ní i místní spolky, např. *Komenský* z Méricourt-sous-Lens organizoval pravidelné schůzky na podporu Červeného kříže. Naplno fungovalo i zdravotnické středisko v Paříži, třikrát týdně zde měli krajané zajištěnou bezplatnou zdravotní péči. Kolonie také koordinovala evakuaci dětí při hrozícím riziku útoku na Paříž, byly pro ně připraveny např. prostory Kolonie v Bordeaux. V neposlední řadě Kolonie dbala na vánoční dárky pro dobrovolníky, mezi kterými nechyběla ani obuv značky Baťa.¹⁶⁹

Poslední valná hromada Kolonie se konala na konci dubna 1940, jako již tradičně, v Masarykově domě na 18, rue Bonaparte. Tenkrát byli její členové ještě zcela optimističtí a netušili, že za necelé dva měsíce na to Kolonie náhle zanikne. Porážka v bitvě o Francii měla za následek nejen zrušení československé armády, ale i začátek vlády maršála Pétaina, německou okupaci a tím pádem i zrušení Kolonie. Okupace se týkala i Masarykova domu, který spolky musely opustit.¹⁷⁰ Kolonii tedy nebylo umožněno, na rozdíl od první světové války, podílet se dál na vojenské akci a bojovat jako nátlaková skupina ve jménu Československa. Někteří členové se však následně mohli zapojit do odboje a bojů o osvobození Francie.¹⁷¹

Během války se objevila jistá náhrada za Kolonii a spolky. Na jihu Francie vznikaly pomáhající instituce, např. v Marseille fungovala organizace *Centre d'aide tchécoslovaque* (Centrum československé pomoci), která na jednu stranu pomáhala Čechoslovákům ilegálně přejít hranice, na druhou stranu poskytovala sociální pomoc bývalým vojákům.¹⁷²

---

¹⁶⁹ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 349-353

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 353-354

¹⁷¹ Tamtéž, s. 366

¹⁷² Tamtéž, s. 355-356

S koncem války nastala možnost obnovit Kolonii a místní spolky. Nová Kolonie, která fungovala mezi léty 1945 a 1948, byla stále připravená reprezentovat československou komunitu v celé Francii.¹⁷³ Byly jí i na krátkou dobu vráceny prostory Masarykova domu.¹⁷⁴ Někteří bývalí členové včetně posledního předsedy se připojili, avšak chybělo mnoho jiných důležitých představitelů, neboť mnoho z nich během války emigrovalo do Anglie nebo USA. Nyní se navíc ve vlivné pozici nacházely komunistické spolky, vzniklé z komunistického odboje. Co se týče bývalých místních asociací, některé již nefungovaly nebo byly velmi málo aktivní, jiné nyní působily jako pobočky Kolonie. Byly založeny i nové sekce, např. v Charleville, Cognacu a v Marseille. Pobočky z okolí Paříže navázaly spíše na odbojové skupiny. Mimo jiné zanikl i dlouholetý spolek Rovnost a velké množství sdružení z Pas-de-Calais. Odchod mnoha Čechoslováků z Francie po válce způsobil celkový menší počet členů v asociacích. Změnu také přinesl vstup komunistů do Kolonie, spolek nyní nesl název *Národní jednota československé Kolonie ve Francii*. Po únoru 1948 komunisté získali v Kolonii rozhodující vliv. Spolek nadále fungoval v souladu s československou oficiální politikou. Vystoupili z něj Sokolové, později i Sdružení československých dobrovolníků a sportovní klub.¹⁷⁵ Jean-Philippe Namont tyto události popisuje ve své práci, dle něj můžeme s přihlédnutím ke všem těmto změnám považovat za skutečné datum zániku Kolonie již rok 1940.¹⁷⁶

1.3.5 Spolkový život ve Francii v letech 1948-1989

Než se dostaneme k samotným spolkům, fungujícím během druhé poloviny dvacátého století, povíme si krátce o několika významných politických institucích, které souvisely s československým exilem. V rámci politické poúnorové emigrace mnoho politických představitelů začalo v exilu obnovovat československé politické strany, významné pobočky

---

¹⁷³ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 364

¹⁷⁴ CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. ISBN 978-80-260-9880-5. s. 11

¹⁷⁵ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 364-366

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 368

se nacházely i ve Francii. Představitelé demokratických stran v exilu působili v *Radě svobodného Československa* (RSČ), organizaci, která vznikla v roce 1949. V Londýně již od dubna 1945 fungoval *Český národní výbor* (ČNV), po únoru 1948 bylo jeho cílem především osvobození od komunistického režimu v Československu. Tento výbor měl ve Francii svou pobočku.¹⁷⁷ Během období normalizace sídlila v Paříži významná mezinárodně uznávaná organizace *Comité du 5 janvier* (Výbor 5. ledna), kterou založili francouzští komunisté společně s bývalými politiky KSČ. Šlo o mezinárodně podporovanou organizaci, jejíž cílem byl zejména odchod ruských vojsk z území Československa.¹⁷⁸

Vedle politických stran a těchto politických institucí ve Francii významně působily také spolky, které byly místem setkávání československých exulantů, již dříve zde usedlých krajanů a jejich potomků. Spolky nicméně přišly o své sídlo v Masarykově domě, na rue Bonaparte, tato budova se stala sídlem konzulárního oddělení.¹⁷⁹ Kromě již dříve existujících asociací vznikaly i nové. Některé nesouhlasily s tehdejší komunistickým režimem, jiné však fungovaly v souladu s oficiální politikou Československa. Činnost spolků byla různá, většinou se snažily ve Francii uchovávat československou kulturu a tradice, některé z nich byly zaměřené politicky.

Spolková činnost byla i nadále spojena s vydáváním pravidelných zpravodajů, které často sloužily k prezentaci spolkových aktivit nebo československé kultury, některé z nich odrážely dobové politické postoje asociací. Kromě nich byly ve Francii vydávány i další exilové časopisy, např. *Svobodný zítřek*, *Naším v exilu* nebo *Návrat*, významné byly i odborářské zpravodaje, např. *Svobodný odborář*.¹⁸⁰ V této souvislosti však také musíme připomenout nejvýznamnější zpravodaj československého exilu, *Svědectví*, jehož redakce se roku 1960 přesídlila ze Spojených států do Paříže. Založil ho Pavel Tigrid, který se během

---

¹⁷⁷ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8. s. 23-25

¹⁷⁸ TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku*. Praha: Prostor, 1990. ISBN 80-85190-00-1. s. 100

¹⁷⁹ MARÈS, Antoine. Exilés d'Europe centrale de 1945 à 1967. In: MARÈS, A. a P. MILZA, eds. *Le Paris des étrangers depuis 1945*. Paris: Publications de la Sorbonne, 1994. ISBN 2-85944-256-1. s. 150

¹⁸⁰ BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. ISBN 978-80-88081-09-8. s. 119

pobytu v Americe přiklonil k tzv. gradualismu. Dle této koncepce by demokraté neměli pouze odsoudit všechny komunisty, ale snažit se přesvědčit je o výhodách svobody a demokracie, navázat s nimi tedy jakýsi dialog, aby komunisté sami nakonec došli k „sebeosvobození“.¹⁸¹ S touto základní myšlenkou časopis dlouhá léta publikoval různé politicky, kulturně či literárně zaměřené články. Zpravodaj se stal velmi známým, a to zejména v 60. letech. Mnoho československých osobností chtělo po příchodu do Paříže navázat kontakt s jeho redakcí.¹⁸²

Nyní se vraťme k samotným spolkům. V první řadě připomeňme, že po únorovém převratu byla důležitá sociální pomoc, zejména co se týče československých uprchlíků. V Paříži založil Edmund Řehák *Comité d'aide sociale aux réfugiés tchécoslovaques* (Výbor sociální pomoci pro československé uprchlíky). Díky této organizaci se dostalo pomoci přibližně 5-6 tisícům uprchlíků z Československa. Významným místem shledávání české komunity ve Francii byla i *Česká katolická misie* v čele s otcem Pavelkou, později s magistrem Parolkem.¹⁸³ Později, v osmdesátých letech vznikla také jedna z dnes velmi aktivních asociací, *Česko-francouzská asociace v Lyonu*.¹⁸⁴ Dále fungovalo mnoho dalších sdružení, formálních i neformálních, exulanti se navíc zapojovali i do mezinárodních sdružení založených v jiných státech. My si podrobněji povíme o významnějších a déle fungujících spolecích, zejména těch, které svou činnost vyvíjejí dodnes.

Association des originaires de la Tchécoslovaquie

Ve své činnosti pokračovala i *Národní jednota československé Kolonie ve Francii*. V roce 1958 byl však ve Francii vydán dekret, na jehož základě byly zrušeny některé asociace, mezi nimi i *Národní jednota československé Kolonie*. Na její činnost nicméně navázala asociace

---

¹⁸¹ KOSATÍK, Pavel. *Tigrid, poprvé: průvodce osudem inteligentního muže ve dvacátém století*. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN 978-80-204-2026-8. s. 144, 176

¹⁸² SERVANT, Catherine, ŠETLÍK, Jiří, ŠLAJCHRT, Viktor a Tomáš VRBA. *Skrznaskrz = Les Tchèques et la France au cours des siècles*. Praha: Gallery, 2002. ISBN 9788086010526. s. 270

¹⁸³ MARÈS, Antoine. Exilés d'Europe centrale de 1945 à 1967. In: MARÈS, A. a P. MILZA, eds. *Le Paris des étrangers depuis 1945*. Paris: Publications de la Sorbonne, 1994. ISBN 2-85944-256-1. s. 151-152

¹⁸⁴ Activités/Aktivita. *Association Franco-Tchèque de Lyon / Česko-francouzská asociace v Lyonu* [online]. Lyon, 2017 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-lyon.fr/index.php/pages/activites>

s novými stanovami, *Association des originaires de la Tchécoslovaquie* (Spolek rodáků z Československa).¹⁸⁵ Toto sdružení bylo stejně jako předcházející asociace loajální k oficiální politice Československa, což je patrné i z jeho dochovaných pravidelných zpravodajů.¹⁸⁶

Jde o spolek, který existuje dodnes. Při příležitosti padesátého výročí asociace v roce 2008 poskytli dlouholetí členové *Radio Praha* informace o tehdejší činnosti spolku a svých zkušenostech. Asociace měla prý tehdy přibližně 3 tisíce členů, kteří byli rozmístěni po celé Francii. V rámci spolku byly pořádány různé kulturní události, výstavy nebo akce zaměřené na tradiční kuchyni. Členka této asociace Beatrix Lešáková, která byla u jejího založení, v rozhovoru vzpomínala na cestování spolku po francouzských vesnicích. Důležitou součástí asociace je dodnes folklorní soubor *Naděje*, který vznikl již v roce 1952, inspirací pro založení byl brněnský soubor *Mladost*. Jeho vývoj popsal v rozhovoru současný vedoucí spolku Daniel Compagnon, který sám v souboru od roku 1968 tancoval, jeho zásluhou prý byl přidán k tanci zpěv a hra na hudební nástroje.¹⁸⁷

Michel Gregor hovořil o spolku na konferenci na téma „Vystřahovalectvo a život krajanov vo svete“, která se konala v roce 1980 v Bratislavě. Mluvil např. o tom, že většina členů spolku již získala francouzskou národnost. Hovořil i o dobré spolupráci asociace s Komunistickou stranou Francie a o tom, že ne všichni členové spolku jsou komunisté. Zmínil také, že asociace pomáhá československým krajanům ve Francii vycestovat do své vlasti.¹⁸⁸

---

¹⁸⁵ GREGOR, Michel: O činnosti krajanského spolku vo Francúzsku. In: BIELIK, F., J. SIRÁCKY a C. BALÁŽ, eds. *Vystřahovalectvo a život krajanov vo svete: K storočnici začiatkov masového vystřahovalectva slovenského ľudu do zámoria. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Martin: Matica slovenská, 1982. s. 313-314

¹⁸⁶ REITINGEROVÁ, L. „Odcházeli jsme, abychom se vrátili.“ *Kapitoly z dějin československé emigrace ve Francii v letech 1948-1968*. Olomouc, 2009. Magisterská diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Katedra historie. Vedoucí magisterské diplomové práce Karel Konečný. s. 42

¹⁸⁷ ŠTRÁFELDOVÁ, Milena. Asociace českých rodáků ve Francii oslavila padesátiny. In: *Radio Praha* [online]. 28.06.2008 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/asociace-ceskych-rodaku-ve-francii-oslavila-padesatiny>

¹⁸⁸ GREGOR, Michel: O činnosti krajanského spolku vo Francúzsku. In: BIELIK, F., J. SIRÁCKY a C. BALÁŽ, eds. *Vystřahovalectvo a život krajanov vo svete: K storočnici začiatkov masového*

Sokol Paříž

Co se týče již dlouholetého pařížského Sokola, toto tělocvičné sdružení nesouhlasilo s nedemokratickým vývojem v Československu, který odporoval jeho základním idejím. V roce 1948 se v Praze konal XI. sokolský slet. Pařížští Sokolové, kteří se chtěli sletu účastnit, se obávali zhoršené možnosti svobodného návratu do Francie, nakonec se na slet z Paříže vydalo 150 členů a 85 cvičenců.¹⁸⁹ Ve stejném roce pařížský Sokol zorganizoval schůzi s ostatními Sokoly z jiných zemí. Zde pařížští Sokolové v rámci protestu proti současnému stavu podepsali usnesení o úplném přerušení vztahů s Československem. Nadále však spolupracovali s jinými zahraničními Sokoly, tradiční slety byly pořádány ve Vídni a Curychu, v roce 1954 i v Paříži.

Sokolové dále pořádali dětské tábory,¹⁹⁰ mladí Sokolové se učili i tradiční folklorní tance, se kterými se prezentovali na různých oslavách.¹⁹¹ Populární byly v padesátých a šedesátých letech každoročně pořádané sokolské plesy. Tyto slavnosti se staly oblíbeným místem setkávání československých exulantů, při kterých názorové rozdíly nehrály roli. Při určitých příležitostech Sokol vydával i své noviny, a to *Sokolský oběžník světový* nebo *Věstník pro členy a přátele Sokola*.¹⁹²

Asociace Sokol Paříž pořádala mnoho akcí společně s jinými spolky, zejména se Sdružením československých dobrovolníků a s asociací *Amitié franco-tchécoslovaque*, jejichž činnost si ještě představíme. Tyto tři spolky pořádali v březnu 1979 koncert v Saint-Mandé ke

---

vystahovalectva slovenského ľudu do zámoria. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie. Martin: Matica slovenská, 1982. s. 313-314

¹⁸⁹ Histoire de l'Association des Volontaires Tchécoslovaques en France, Rota Nazdar - Compagnie Nazdar. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/about>

¹⁹⁰ L'histoire du Sokol. *Sokol de Paris* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/histoire.html>

¹⁹¹ 1949-1999. Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. *Le cinquanteaire de l'amitié franco-tchéco-slovaque*. Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. (Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Numéro spécial.) ISSN 0755-8820. s. 12

¹⁹² REITINGEROVÁ, L. „Odcházeli jsme, abychom se vrátili.“ *Kapitoly z dějin československé emigrace ve Francii v letech 1948-1968*. Olomouc, 2009. Magisterská diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Katedra historie. Vedoucí magisterské diplomové práce Karel Konečný. s. 33, 40-41

129. výročí narození T. G. Masaryka, rok před sametovou revolucí zase společně slavily 70 let od založení nezávislého Československa.¹⁹³

Sdružení československých dobrovolníků ve Francii

Sdružení československých dobrovolníků, které vzniklo již v meziválečném období, se staralo o památku hrdinství vojenských dobrovolníků během obou světových válek. Jedna ze vzpomínkových ceremonií se konala v červenci 1948 v Darney, a to u pomníku věnovanému česko-francouzskému přátelství. Po únorovém převratu byly vztahy mezi asociací a představiteli komunistického Československa napjaté, což vedlo v roce 1949 k přerušení styků s československou ambasadou a československá vláda přestala finančně podporovat bývalé dobrovolníky a jejich rodiny. Tato finanční podpora byla později s určitými podmínkami obnovena.¹⁹⁴

Významným počinem, na kterém se sdružení z velké části podílelo, bylo vytvoření československého vojenského hřbitova v La Targette, kde byl již dříve postaven pomník Roty Nazdar. Sdružení si dalo za cíl nelehký úkol: vyhledat hroby dobrovolníků na různých francouzských hřbitovech a přemístit je na jedno místo, s čímž pomáhala francouzská vojenská hřbitovní správa. Slavnostní otevření československého hřbitova proběhlo v září 1959, ostatky vojáků sem byly převáženy i poté. Velká část ostatků zůstala na svém původním místě, celkem však bylo v La Targette shromážděno 206 ostatků ze 73 různých hřbitovů. Sdružení také dlouhodobě pracovalo na seznamu československých legionářů, kteří padli ve Francii. Kvůli nemožnosti starat se pravidelně o všechny hroby těchto hrdinů byl v La Targette na jejich počest vybudován „Památník československých dobrovolníků“, slavnostní odhalení proběhlo v květnu 1968.¹⁹⁵ Sbírka na vytvoření památníku probíhala po

---

¹⁹³ 1949-1999. *Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. Le cinquanteaire de l'amitié franco-tchéco-slovaque.* Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. (Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Numéro spécial.) ISSN 0755-8820. s. 20, 26

¹⁹⁴ Histoire de l'Association des Volontaires Tchécoslovaques en France, Rota Nazdar - Compagnie Nazdar. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/about>

¹⁹⁵ FIŠERA, Joseph. Památník a vojenský hřbitov čs.dobrovolníků v La Targette. In: *Českoslovenká obec legionářská* [online]. 30.11.2009 [cit. 2018-02-07].

celém světě, Československo se však do sbírky nezapojilo. I nadále se konaly obřady a manifestace pro zachování vzpomínky na československé hrdiny, zejména k příležitosti šedesátiletého výročí konce první světové války.¹⁹⁶

Sdružení se také snažilo zejména v období normalizace upozorňovat na nedemokratičnost situace a omezenou svobodu projevu v Československu. V lednu 1971 společně s jinými spolky zorganizovalo manifestaci k výročí úmrtí Jana Palacha.¹⁹⁷

Amitié franco-tchécoslovaque

Jak jsme již zmínili, se Sokoly a Sdružením československých dobrovolníků spolupracoval významný antikomunisticky zaměřený spolek *Amitié franco-tchécoslovaque* (Přátelství francouzsko-československé), zkráceně AFT. V roce 1949 ho založil francouzský generál Louis-Eugène Faucher¹⁹⁸, který byl do roku 1962 jeho předsedou. Poté ho vystřídal generál Flipo a od roku 1975 spolek dodnes vede syn generála Fauchera, Eugène-Václav Faucher.

Důležité je však zmínit i vývoj, který vytvoření spolku předcházela. Již od roku 1945 totiž fungovala asociace *France-Tchécoslovaquie* (Francie-Československo), které generál Faucher předsedal. Spolek sdružoval všechny možné zájemce, kteří chtěli obnovit přátelské vztahy mezi Francií a Československem.¹⁹⁹ Příčina vzniku tohoto společenství byla spojena s jakýmsi pocitem viny jeho francouzských zakladatelů, týkajícím se Mnichovské dohody,

---

Dostupné z: <http://www.csol.cz/domains/csol.cz/index.php/clanky-a-reporty/z-cinnosti-csol/archiv/2009/156-pamatnik-a-vojensky-hrbitov-cs-dobrovolniku-v-la-targette>

¹⁹⁶ Histoire de l'Association des Volontaires Tchécoslovaques en France, Rota Nazdar - Compagnie Nazdar. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/about>

¹⁹⁷ Tamtéž

¹⁹⁸ Generál Louis-Eugène Faucher byl v letech 1926–1938 velitelem francouzské vojenské mise v Československu, po Mnichovské dohodě se ve Francii podílel na výstavbě československé armády a během druhé světové války byl zapojen do odboje. (Francouzská vojenská mise v Československu. In: *Ministerstvo obrany a Armáda České republiky* [online]. 2017 [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: http://www.army.cz/avis/publikace/srdce_armady/prvni_republika/francous_mise_v_cs.pdf)

¹⁹⁹ 1949-1999. *Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. Le cinquantenaire de l'amitié franco-tchéco-slovaque*. Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. (Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Numéro spécial.) ISSN 0755-8820. s. 4

„Jejich angažování vyplynulo ze svědomí bolestně dotčeného francouzskou odpovědností vůči spojenci. Kdyby nebylo Mnichova, nebylo by Lidic.“²⁰⁰ Po únorovém převratu se jejich pocit povinnosti konat vše pro napravení situace ještě umocnil. V asociaci však působili i komunisté a jejich příznivci, kteří chtěli spolupracovat s tehdejší vládou Československa a kteří nakonec spolek ovládli. Generál Faucher a další členové nesouhlasili s tímto politickým směřováním a rozhodli se spolek opustit. Krátce na to založili *Amitié franco-tchécoslovaque*. Jejich původní cíl spojit znovu československý a francouzský národ přetrvával a vzhledem k politické situaci se k němu přidal i boj proti komunistickému režimu.²⁰¹ Vzorem spolku byl již od počátku T. G. Masaryk, kterému byla věnována i první důležitá událost asociace, oslava stého výročí narození tohoto významného státníka.²⁰²

Asociace AFT byla od té doby velmi aktivní, s její činností bylo spojeno i vydávání pravidelného bulletinu *Amitié Franco-Tchécoslovaque*. Pořádané aktivity představovaly v první řadě různé přednášky a referáty o české historii, kterou bylo potřeba objasnit. Témata těchto prezentací byla různá, např. v roce 1983 proběhla přednáška s názvem „Československá první republika. Přerušení a pokračování“, rok před sametovou revolucí se přednášelo na téma „Únor 1948 v Praze“. Přednášky asociace AFT se tedy často týkaly současných problémů v Československu. Představitelé spolku se neustále snažili tyto informace vyhledávat a všemožně na ně upozorňovat.²⁰³ Oficiální francouzská média, např. *Le Monde*, měla totiž tendenci podávat veřejnosti pouze umírněné a neobjektivní informace. Asociace AFT v reakci posílala do redakce *Le Monde* detailní komentáře článků, se kterými nesouhlasila.²⁰⁴ Kromě toho se však spolek angažoval i přímou pomocí některým obětem komunistického režimu. Podpořil např. lingvistu Karla Čulíka, kterému bylo v Československu zakázáno provozovat vědeckou činnost a zároveň nemohl odejít ze země

---

²⁰⁰ 1949-1999. *Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. Le cinquanteaire de l'amitié franco-tchéco-slovaque*. Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. (Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Numéro spécial.) ISSN 0755-8820. s. 34

²⁰¹ Tamtéž, s. 6, 34

²⁰² Tamtéž, s. 8

²⁰³ Tamtéž, s. 2

²⁰⁴ Tamtéž, s. 10

a pracovat v jiném státě. Poté, co asociace AFT o případu informovala nespočet francouzských univerzit a redakcí, dostal Čulík povolení emigrovat do Spojených států, kde se stal profesorem na univerzitě. Asociace dbala i na pořádání různých koncertů, výstav, seminářů o literárních a uměleckých dílech a dalších událostí spojených s českou a slovenskou kulturou. Za zmínku jistě stojí necenzurovaná výstava o zpěvačce a mluvčí Charty 77, Martě Kubišové, kterou asociace pořádala v pařížském Centre Pompidou.²⁰⁵

Association Jan Hus

Ve Francii sídlil ještě jeden spolek, který se významně podílel na boji proti režimu působením přímo v Československu. Sdružení *Association Jan Hus* vzniklo v rámci *Vzdělávací nadace Jana Husa*, která byla založena na konci sedmdesátých let v Oxfordu a až do roku 1989 měla svá sídla mimo Československo, v různých evropských státech a v USA. Nadace se snažila během komunismu podporovat v Československu ohroženou vzdělanost, pořádala tajné bytové semináře a starala se o překlad významných děl západní literatury.²⁰⁶

Pařížské sídlo *Association Jan Hus* v roce 1980 založili francouzští profesori, kteří chtěli svým československým kolegům pomoci, i oni předávali své znalosti na tajných seminářích v Československu. Viceprezidentem francouzské asociace byl významný francouzský filosof Jacques Derrida, působil zde i historik a antropolog Jean-Pierre Vernant. Bývalí členové asociace, manželé Jacques a Hélène Brunschwig, v rozhovoru pro *Radio Praha* vzpomínali, jak při těchto bytových seminářích v Československu přednášeli o Aristotelovi a o psychoanalýze. Setkali se při svých návštěvách s různými vzdělanci, mnozí z nich již přišli kvůli svým protikomunistickým názorům o práci. Někteří z těch, kteří již práci ztratili, prý pořádali semináře zcela otevřeně. Naopak kvůli profesorům, kteří ještě měli zaměstnání, se Jacques a Hélène snažili svoji činnost maximálně utajit. Např. se naučili adresu nazpaměť

---

²⁰⁵ 1949-1999. Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. *Le cinquantenaire de l'amitié franco-tchéco-slovaque*. Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. (Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Numéro spécial.) ISSN 0755-8820. s. 16, 18

²⁰⁶ Vzdělávací nadace Jana Husa - O nadaci. *Vzdělávací nadace Jana Husa* [online]. Brno [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.vnjh.cz/o-nadaci/>

nebo při cestě dopravními prostředky vystoupili na jiné zastávce. U všech však prý panoval strach, že jsou v jejich bytech umístěny odposlouchávací zařízení.²⁰⁷

Vývoj spolků po sametové revoluci

17. listopad 1989 vyvolal radost představitelů krajských sdružení, kteří dlouhá léta čekali na osvobození Československa. Společná oslava spolků proběhla v listopadu 1990, v rámci schůze AFT, Sokolu, Sdružení dobrovolníků a České katolické misie.²⁰⁸ Začátek let svobody a vznik nových států Čechů a Slováků způsobil určité změny ve spolkové činnosti. Šlo například o změny názvu kvůli rozdělení Československa. Mnohé spolky nicméně nadále pokračovaly v československé spolupráci, i když bychom mohli o některých říct, že byly více či méně nakloněny spíše k Slovákům nebo k Čechům.

Co se týče dříve existujících spolků, některé z nich prošly po revoluci jistou proměnou. Spolek rodáků z Československa v roce 1993 přijal název *Association des Originaires des Pays Tchèques et Slovaque* (Spolek rodáků z českých zemí a Slovenska). Proměna nesouvisela jen se změnou názvu, asociace po revoluci přišla o svůj dosud komunisticky zaměřený charakter.²⁰⁹ Aktivita spolku, např. vystupování folklorního souboru, pokračovaly i nadále. Pařížští Sokolové pořádaly v Paříži slet v červenci 1990, poté se opět mohly po dlouhé době vracet na slety do Prahy, které se zde konaly v roce 1994, 2000, 2006 a další léta.²¹⁰ Sdružení československých dobrovolníků se udrželo i přes stárnoucí vedení, památku padlých legionářů nadále podporovala i nová velvyslanectví, České a Slovenské republiky,

---

²⁰⁷ Vzdělávací nadace Jana Husa - O nadaci. *Vzdělávací nadace Jana Husa* [online]. Brno [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.vnjh.cz/o-nadaci/>

ROSENZWEIG, Alexis. L'association Jan Hus et le soutien aux intellectuels tchécoslovaques dans les années 1980. In: *Radio Praha* [online]. 19.04.2007 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/faits/lassociation-jan-hus-et-le-soutien-aux-intellectuels-tchecoslovaques-dans-les-annees-1980>

²⁰⁸ 1949-1999. *Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. Le cinquantième de l'amitié franco-tchéco-slovaque*. Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. (Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Numéro spécial.) ISSN 0755-8820. s. 28

²⁰⁹ NAMONT, Jean-Philippe. Une mémoire tchécoslovaque existe-t-elle en France? In: „*MIGRATIONS EN MÉMOIRE*“, *numéro spécial thématique de Diasporas. Histoire et sociétés*, 2005, č. 6. ISSN 1637-5823. s. 130

²¹⁰ L'histoire du Sokol. *Sokol de Paris* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/histoire.html>

kteřá střídavě organizovala pietní obřady.²¹¹ Nadále fungovala rovněž asociace AFT, která do svého jména přidala pomlčku, dodnes pořádá aktivity pod jménem *Amitié franco-tchéco-slovaque* (Přátelství francouzsko-česko-slovenské). Její představitelé při příležitosti 50. výročí spolku vydali v roce 1999 dvojjazyčnou brožuru o proběhlých aktivitách. V ní uvedli, že „to, že fonetické znění našeho jména zůstává, je symbolem naší stálosti.“²¹² Vzdělávací nadace Jana Husa v České republice, která během normalizace tajně pořádala přednášky, začala po revoluci působit v Brně a dodnes podporuje vzdělanost a občanskou společnost. Svou existenci po revoluci zachovala i její francouzská pobočka *Association Jan Hus*, v jejímž rámci se začala každoročně organizovat letní univerzita filosofie, a to střídavě ve Francii, České republice a na Slovensku.²¹³

Během devadesátých let a na začátku 21. století bylo založeno mnoho dalších spolků, a to ve větších i menších městech Francie. Jejich názvy jako by symbolizovaly celkové obnovení česko-francouzských vztahů. Kromě tradičních jmen začínajících na „association franco-tchèque“ v jejich názvech často figurovalo „amitié“ (přátelství), „relations“ (vztahy), či „échanges“ (výměny). Některé nově vzniklé spolky bohužel fungovaly jen pár let, jako příklad si můžeme uvést zajímavý projekt let 2001 až 2007, a sice sdružení *Association Bohemica*. Cílem spolku bylo rozšiřování české kultury, zejména literatury. Na jeho webových stránkách byly publikovány překlady českých autorů a přehled české historie.²¹⁴ Tato asociace představuje jen jeden příklad toho, že internet postupně nabýval na významu i v rámci prezentace spolků a spojování české komunity ve Francii. Významným sídlem českého života ve Francii se stalo *České centrum Paříž*, které od roku 1997 najdeme

---

²¹¹ FIŠERA, Joseph. Památník a vojenský hřbitov čs.dobrovolníků v La Targette. In: *Českoslovenká obec legionářská* [online]. 30.11.2009 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <http://www.csol.cz/domains/csol.cz/index.php/clanky-a-reports/z-cinnosti-csol/archiv/2009/156-pamatnik-a-vojensky-hrbitov-cs-dobrovolniku-v-la-targette>

²¹² 1949-1999. *Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. Le cinquanteaire de l'amitié franco-tchéco-slovaque*. Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. (Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Numéro spécial.) ISSN 0755-8820. s. 2

²¹³ Vzdělávací nadace Jana Husa - O nadaci. *Vzdělávací nadace Jana Husa* [online]. Brno [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.vnjh.cz/o-nadaci/>

²¹⁴ Bohemica - l'Association. *Bohemica: Littérature tchèque* [online]. Paris [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: http://bohemica.free.fr/bohemica/presentation_bohemica.htm

v Masarykově domě, na adrese 18, rue Bonaparte.²¹⁵ Kromě Českého centra v této budově i nadále sídlí konzulární oddělení. Začaly se také pořádat festivaly s českými filmy a byly organizovány mnohé další projekty. Na tyto nové organizace a sdružení, jejich cíle, aktivity a úspěchy se zaměříme později, v kapitole věnované současné podobě české komunity ve Francii.

---

²¹⁵ O nás. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/o-nas/>

1.4 Československé školství ve Francii

Spolkový život české komunity ve Francii je spojen se zakládáním českých škol, krajané chtějí v zahraničí sdílet svou kulturu nejen s ostatními Čechy, ale i se svými dětmi. V dnešní době ve Francii úspěšně probíhá výuka v češtině prostřednictvím *České školy bez hranic*, podobné školy fungují v rámci různých krajanských asociací. My se však nejdřív přesuneme do meziválečného období, kde se objevují první prototypy těchto škol. Zaměříme se na dvacátá a třicátá léta, období po největším přísmu československých emigrantů do Francie, díky kterému vznikaly první československé školy po celé Francii.

K tématu českého školství ve Francii se také neodmyslitelně řadí dvě města, Dijon a Nîmes, centra českých sekcí na gymnáziích. I dnes mohou čeští studenti v rámci tohoto projektu získat francouzskou maturitu. V současnosti však mají i další možnosti studia ve Francii, ať už na úrovni střední či vysoké školy, např. díky programu Erasmus+. Francie lákala mladé Čechoslováky již ve dvacátých letech, kdy měla francouzština významné postavení. V této kapitole si tedy připomeneme i počátky československých sekcí na francouzských lyceích.

1.4.1 První československé školy a jejich vývoj v meziválečném období

S formováním české komunity ve Francii v prvních dvou desetiletích 20. století přibývalo žádostí rodičů o založení škol v češtině. S velkou vlnou přistěhovalců po první světové válce již bylo možné těmto požadavkům vyhovět, jelikož byl dostatek dětí, které by třídy naplnily.²¹⁶ Těmto tendencím nicméně nebyly úplně nakloněny francouzské zákony, které připouštěly pouze odpolední kurzy v mateřském jazyce jakožto doplnění běžné výuky.²¹⁷ Vedle požadavků založit československé školy však hrál roli i fakt, že mnoho krajanů již bylo plně asimilováno do francouzské kultury. Děti Čechoslováků, kteří již přijali francouzské občanství, do nově vytvořených škol téměř nechodily.²¹⁸ Československé školy

---

²¹⁶ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 179

²¹⁷ Tamtéž, s. 174-175

²¹⁸ FOLPRECHT, Josef. *Československé školské obce v evropském zahraničí*. Praha: Čs. ústav zahraniční, 1937. s. 44

začínaly ve Francii vznikat ve dvacátých letech, více se však vyvíjely až v následujícím desetiletí.

Ve dvacátých letech byly vytvořeny první třídy, a to v Paříži, v Merlebachu a v oblasti Nord-Pas-de-Calais, jejich založení podporovaly zejména krajanské spolky. V Merlebachu měl spolek *Komenský* v plánu založit školu již před první světovou válkou, nakonec zde byla první třída vytvořena až v roce 1921 s přibližně šedesáti dětmi. Tato třída disponovala hned od začátku bohatou školní knihovnou. Vyučování nejdříve probíhalo v restauraci, až později se přesunulo do prostorů místní školy. První soukromá československá škola vznikla v roce 1924 na severu Francie v Méricourt-Corons.²¹⁹ Ta byla ve dvacátých letech ze všech největší, ve školním roce 1927-1928 ji navštěvovalo 95 dětí. Ve stejném regionu v roce 1927 vznikly další dvě školy, v Sallaumines a chlapecká škola pro děti dělníků v Méricourt-sous-Lens.²²⁰ Podobné vyučování v češtině probíhalo na konci dvacátých let i v Lyonu a v Bordeaux.²²¹ Tyto první třídy a školy se potýkaly s mnoha problémy, a to zejména s nedostatkem financí a pomůcek, v Paříži se také jednalo o dlouhou dojezdovou vzdálenost do školy. První vyučující pocházeli z dobrovolnických řad, postupně zde působili i státem placení učitelé. Kromě školy v Méricourt-Corons mohla výuka v těchto třídách probíhat pouze v době, kdy děti nechodily do francouzské státní školy.²²² V Méricourt-Corons se děti učily půl dne s československým učitelem a půl dne s francouzským učitelem, každému jazyku byl tedy dán stejný prostor. Na hodinách v češtině byl přítomen i francouzský učitel, stejně tak na hodinách ve francouzštině asistoval i český pedagog. Učitelé si tak mohli navzájem pomáhat v případě, že děti nerozuměli některým českým nebo francouzským slovům.²²³

---

²¹⁹ Nyní součástí města Méricourt.

²²⁰ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 176-184

²²¹ Tamtéž, s. 273

²²² Tamtéž, s. 178-184

²²³ FOLPRECHT, Josef. *Československé školské obce v evropském zahraničí*. Praha: Čs. ústav zahraniční, 1937. s. 46

Ve Francii bylo nutné vybudovat další školy, jelikož stoupal počet československých dětí. Ve dvacátých letech jich zde bylo pouze několik stovek, ve třicátých letech již několik tisíc.²²⁴ Potřeba nové školy nastala např. v okolí Paříže, ve městě Argenteuil, v roce 1935 zde byla založena hudební škola. Soukromou školu v Méricourt-Corons, o které jsme již psali, navštěvovalo mnoho dětí a pro mnohé československé školy byla vzorem. Neměla však vždy nejlepší pověst. Dle kontroly *Československého ústavu zahraničního* z roku 1929 se ve třídě neudržel pořádek a někteří učitelé v hodinách kouřili. Tato škola však fungovala až do roku 1939.²²⁵ Na severu Francie vznikly během třicátých let další školy, a to v Guesnain, Lens, Bruay-en-Artois. Ve východní Francii stále fungovala škola v Merlebachu, a to až do roku 1940. Co se týče střední Francie, byly zde založeny nové školy v Beffes a Marseilles-lès-Aubigny. Dále vznikla jedna škola na jihu v la Grand'Combe, ale i na jihozápadě ve Vianne, ta byla pojmenována po prezidentovi Benešovi. Byly zakládány i další školy, např. v okolí Lyonu a Tours. Tyto školy byly stále podporovány zejména krajanskými spolky, nicméně byla nutná i další pomoc. Samotné Československo se na jejich chodu podílelo jak finančně, tak zajišťováním učitelů.²²⁶

I přes založení mnoha nových škol nebyla dostatečně uspokojena poptávka. Josef Pluhař v roce 1936 upozornil, že z celkových 7 tisíc československých školáků jich pouze asi 250 chodí do československých doplňovacích škol.²²⁷ Názory samotných lektorů na výuku se lišily, někteří tvrdili, že děti jsou kvůli většímu počtu vyučovacích hodin přetíženy. Jiní naopak soudili, že žáci zvládají kombinaci dvou škol bez problémů, jelikož vyučování probíhalo často hravou nebo vyprávěcí formou. Žáci se na veřejnosti prezentovali na různých besídkách, např. zpěvem českých písní. Z finančních důvodů však nemohla výuka dosáhnout požadované úrovně, problémem zůstával nedostatek vyučovacích pomůcek a nedostatečná metodická vybavenost učitelů. Komplikace přinášela i nevyrovnanost dětí v jedné třídě,

---

²²⁴ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 270

²²⁵ Tamtéž, s. 280

²²⁶ Tamtéž, s. 281-287

²²⁷ PLUHAŘ, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. s. 44

často se spolu učily děti různého věku, s rozdílnou znalostí češtiny. I přes všechna tato omezení a ztížené podmínky během ekonomické krize však probíhala výuka s velkým odhodláním učitelů a podporou spolků až do konce třicátých let.²²⁸

1.4.2 Československé středoškolské sekce

Vedle zakládání škol pro československé děti žijící ve Francii byla prosazována i jiná tendence, a sice snaha vytvořit československá oddělení na francouzských středních školách. Možnost odejít studovat do Francie a naučit se francouzsky se mladým Čechoslovákům v této době jevila jako velmi atraktivní záležitost. Těmto snahám byly navíc nakloněny i vnější okolnosti, Edvard Beneš podporoval bližší spolupráci se západem, Francie chtěla více rozšířit svůj politický vliv ve státech střední Evropy.²²⁹ Tyto sekce byly zavedeny do posledních tří ročníků francouzských lyceí, *seconde*, *première* a *terminale*. Českoslovenští studenti zde museli splnit stejné podmínky jako francouzští studenti.²³⁰ Na konci absolvovali francouzskou maturitu „baccalauréat“, která byla doplněna zkouškou z československé vlastivědy a jazyka, uznávána byla stejně jako československá maturita.²³¹ Pro naši práci jsou tyto sekce významné i proto, že v jejich rámci vznikaly spolky a kroužky, které československým gymnazistům pobyt usnadňovaly.

Jiří Hnilica se ve své studii *Fenomén Dijon* podrobněji věnuje vývoji těchto středoškolských sekcí v kontextu se změnami česko-francouzských vztahů během minulého století. O studium ve Francii byl prý velký zájem po první světové válce, nejvíce však ve školním roce 1928/1929. Situace byla však složitější během druhé světové války a v druhé polovině dvacátého století, kdy byly výrazně omezeny československo-francouzské kulturní vztahy. Během tří dlouhých období, 1940-45, 1948-65 a 1974-89 byly sekce uzavřeny. I přesto se

---

²²⁸ NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. ISBN 978-2-7204-0482-5. s. 288-292

²²⁹ HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 17, 41

²³⁰ HNILICA, Jiří. *Les nouvelles élites tchécoslovaques: une formation française (1900-1950)*. Paris: Institut d'études slaves, 2015. ISBN 978-2-7204-0536-5. s. 227

²³¹ PLUHAR, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. s. 47

sekcce udržely dodnes, k čemuž mimo jiné přispěly i vynikající výsledky studentů. Za dlouhou dobu působení prošlo těmito sekcemi několik stovek studentů, z nich jsou nejznámější Jiří Voskovec, Zdeněk Troška, Václav Černý a Čestmír Císař.²³² Někteří maturanti z českých sekcí nyní působí na českých vysokých školách, na katedrách zaměřených na studium francouzštiny. Mezi ně patří i bývalé studentky ze sekce v Saint-Germain-en-Laye, Renáta Listíková a Eva Kalfířtová, které nyní působí na Katedře francouzského jazyka a literatury Pedagogické fakulty UK.²³³

Blíže si představíme počátky středoškolských oddělení v Dijonu a Nîmes. Pár slov si zmíníme i o sekci v Saint-Germain-en-Laye, která už dnes nefunguje. Kromě těchto tří oddělení probíhaly snahy o vytvoření podobných projektů i v jiných částech Francie. Neúspěšné snahy o založení sekcí proběhly v Nice, v Épinal a v Nantes. Jistý úspěch představoval projekt v Angoulême, městem na jihozápadě Francie. Zde však šlo o studium na dívčí „collège“, kde nebylo možné získat maturitu a ve výuce nebyly zahrnuty československé reálie.²³⁴

Dijon

První sekce byly zřízeny v Burgundsku, v dijonském Carnotově lyceu. Výběr tohoto města byl ovlivněn zejména pařížskými autoritami, lze však mluvit i o jisté historické provázanosti českých zemí s Dijonem. Toto lyceum bylo pro tento účel vhodné, neboť bylo dobře vybaveno a mělo velkou kapacitu. Československým studentům jistě vyhovovalo, že se nacházelo v menším městě a mohli se zde rychleji zorientovat.²³⁵ Burgundsko navíc bylo blíž českým hranicím než jiné regiony.²³⁶ V roce 1920 přijela do Carnotova lycea první

---

²³² HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 448-451

²³³ Tamtéž, s. 436

²³⁴ HNILICA, Jiří. *Les nouvelles élites tchécoslovaques: une formation française (1900-1950)*. Paris: Institut d'études slaves, 2015. ISBN 978-2-7204-0536-5. s. 238, 241

²³⁵ HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 46-49

²³⁶ HNILICA, Jiří. *Les nouvelles élites tchécoslovaques: une formation française (1900-1950)*. Paris: Institut d'études slaves, 2015. ISBN 978-2-7204-0536-5. s. 231

skupina československých studentů. Ve třicátých letech se studentům dostalo značné pomoci od města Dijon, a to jak poskytováním stipendií, tak podporou v roce 1939, kdy se studenti nechtěli vracet do okupovaného Československa. O dobrém postavení této sekce v Dijonu svědčí i fakt, že zde v roce 1935 vznikl *Francouzsko-československý kroužek*, který se za krátkou dobu rozrostl na počet 60 členů.²³⁷

Saint-Germain-en-Laye

Krátce po otevření dijonského oddělení byla v roce 1923 založena nová sekce, a to v blízkosti Paříže, na dívčím lyceu Clauda Debussyho v Saint-Germain-en-Laye. Jedním z důvodů byl úspěch československých studentů v Dijonu, díky čemuž se možnost zakládání nových českých sekcí stala reálnější. Mimo to se ukázala nutnost otevření sekce i pro československé dívky, které měly o studium francouzštiny velký zájem a kterým do Carnotova lycea tehdy nebyl povolen přístup.²³⁸ Československé dívky se zde prezentovaly na oslavách tancem a zpěvem, např. v roce 1925 proběhla „Československá slavnost v St. Germain“.²³⁹ Tato dívčí sekce však fungovala pouze do roku 1973 a po sametové revoluci na rozdíl od ostatních oddělení již nebyla obnovena.²⁴⁰

Nîmes

Dalším místem studia mladých Čechoslováků se stalo Nîmes, prosluněné historické město na jihu Francie, známé díky svým římským památkám. Kromě příznivého klimatu k vytvoření sekce přispěl zejména fakt, že jde o rodiště historika a bohemisty Ernesta Denise. Na rozdíl od Dijonu a Saint-Germain-en-Laye přišla první iniciativa založit zdejší sekci

---

²³⁷ HNILICA, Jiří. *Les nouvelles élites tchécoslovaques: une formation française (1900-1950)*. Paris: Institut d'études slaves, 2015. ISBN 978-2-7204-0536-5. s. 231

HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 55-58

²³⁸ HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 58

²³⁹ HNILICA, Jiří. *Les nouvelles élites tchécoslovaques: une formation française (1900-1950)*. Paris: Institut d'études slaves, 2015. ISBN 978-2-7204-0536-5. s. 234

²⁴⁰ Dijon & Nîmes - České sekce ve Francii. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/>

přímo z Nîmes.²⁴¹ Prvních dvanáct československých studentů sem přijelo v říjnu 1924. O rok později se naskytla příležitost pro představení nově otevřené středoškolské sekce širší veřejnosti, a to při odhalení památky symbolizující česko-francouzské přátelství, kterou byla busta Denise držícího knihu české historie. Sekce v Nîmes byla již od začátku celkově více spojena s místní společností, většina studentů zde již ve dvacátých letech trávila volný čas s francouzskými rodinami, což bylo např. v Dijonu zvykem až od šedesátých let.²⁴² Za zmínku jistě stojí, že v Nîmes od roku 1932 až do konce třicátých let fungoval spolek *Amitié Franco-Tchécoslovaque* (Francouzsko-Československé přátelství). Jeho cílem bylo upevnění československo-francouzských vztahů a vytvoření příjemného prostředí pro československé studenty.²⁴³

---

²⁴¹ HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 65

²⁴² HNILICA, Jiří. *Les nouvelles élites tchécoslovaques: une formation française (1900-1950)*. Paris: Institut d'études slaves, 2015. ISBN 978-2-7204-0536-5. s. 235-237

²⁴³ HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 71-72

2 Česká komunita ve Francii v současnosti

České komunitě, která v současné době působí ve Francii, jsme se již částečně věnovali v předchozí historicky zaměřené části práce. Hovořili jsme o vývoji české emigrace do Francie od konce 19. století do současnosti, přičemž různé migrační vlny měly významný vliv i na dnešní podobu české komunity žijící ve Francii. Zůstali tu mnozí krajané, kteří v minulé době svou vlast opustili, a jejich následníci. Mluvili jsme také o zjednodušení pohybu přes hranice po pádu komunismu a po vstupu do Evropské Unie. Díky těmto možnostem dnes Češi jezdí do Francie na kratší i dlouhodobé pobyty, a to za studiem, za prací, někteří zde zůstávají a zakládají své rodiny. Zmínili jsme i statistické údaje z roku 2015, dle kterých ve Francii v současné době žije přibližně 30 tisíc českých krajanů. Velkou část z nich prý tvoří české ženy, které se ve Francii provdaly za Francouze. Později si ukážeme, jak se k tomuto tématu vyjadřují představitelé krajanských spolků. Zabývali jsme se také vývojem českých sdružení a škol, které jsou i dnes významnou součástí aktivit české komunity ve Francii. Mnohé ze starších asociací stále fungují a v posledních letech jsou zakládány nové, které se rychle rozvíjejí.

O činnosti českých krajanů ve Francii se dnes dozvídáme zejména díky různým spolkům a organizacím. Cíle a aktivity spolkového života se v mnohém změnily, některé však zůstávají stejné nebo velmi podobné. Češi, kteří zde působí, sdílejí s ostatními své české kořeny, kulturu a jazyk. Významným centrem prezentace naší země ve Francii a místem k setkávání českých krajanů je České centrum Paříž. Důležitou roli hraje i české velvyslanectví, které přináší institucionální podporu krajanům žijícím ve Francii a jejich asociacím. Čeští krajané mají stále zájem přihlašovat své děti do českých škol, významně se však rozšiřuje i výuka češtiny pro Francouze, kde Češi působí jako lektoři jazyka. Do dalších projektů, spojených s prezentací českého umění, historie a filmu, se zapojují naši krajané i Francouzi. Významným mediátorem zahraniční české komunity jsou dnes i různé webové stránky a virtuální skupiny.

V této části práce tedy představíme různé instituce a skupiny související s životem současné české komunity a s prezentací české kultury ve Francii. Podrobněji se budeme věnovat vybraným česko-francouzským asociacím, jejichž představitele jsme oslovili

prostřednictvím dotazníku. Jde o spolky, které se navzájem velmi podobají svým zaměřením a činností a představují místo setkávání Čechů žijících v různých oblastech Francie.

2.1 Velvyslanectví České republiky v Paříži

Hlavní sídlo Velvyslanectví České republiky v Paříži (*Ambassade de la République tchèque à Paris*), můžeme najít nedaleko Eiffelovy věže, na 15, avenue Charles Floquet. Jde o překrásnou budovu ve stylu pozdního historicismu, která dříve patřila šlechtičně Elisabeth Françoise Marie de la Rochefoucauld. Ta si toto sídlo nechala postavit na začátku 20. století, nejspíše i díky atraktivní poloze – Eiffelova věž byla tehdy novinkou. Československá ambasáda měla budovu pronajatou od roku 1919, o pět let později ji koupila za 4,5 milionu franků. Jde o služebně nejstarší sídlo československého a českého velvyslanectví.²⁴⁴ Budova skýtá honosné zrekonstruované interiéry, najdeme zde mnoho pamětihodností, např. bustu T.G. Masaryka, která dominuje vstupní hale.²⁴⁵ Důležité místo českého velvyslanectví však představuje i Konzulární oddělení Velvyslanectví ČR v Paříži, které sídlí společně s Českým centrem v Masarykově domě, na 18, rue Bonaparte.²⁴⁶

Současným mimořádným a zplnomocněným velvyslancem České republiky ve Francii a Monaku je Jeho Excellence Petr Drulák. Vedoucím úřadu je od roku 2017, v minulosti vyučoval na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy.²⁴⁷ Strukturu velvyslanectví představují následující sektory: politický úsek, obchodně-ekonomický úsek, konzulární úsek, UNESCO, úsek přidělenec obrany a finančně-hospodářský úsek.²⁴⁸ Nahlédnout do fungování některých z těchto oddělení mají možnost studenti a čerství absolventi.

---

²⁴⁴ Historie budovy. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2017 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/historie_budovy.html

Sídlo Velvyslanectví. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/index.html

²⁴⁵ Vstupní hala. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/vstupni_hala.html

²⁴⁶ V těchto prostorách můžeme nyní najít i zahraniční kanceláře národní proexportní organizace *CzechTrade* a státní příspěvkové organizace *CzechTourism*, která se stará o propagaci České republiky jako destinace cestovního ruchu. Dále zde sídlí i *Česká škola bez hranic Paříž* a asociace *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii*, kterými se ještě budeme zabývat.

²⁴⁷ Petr DRULÁK. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/velvyslanec/index.html

²⁴⁸ Struktura velvyslanectví. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/struktura_velvyslanectvi/index.html

Velvyslanectví pro ně totiž pořádá studijní stáže, a to především v rámci politického a ekonomického úseku.²⁴⁹

Krajané žijící ve Francii se na české velvyslanectví obrátí zejména v případě potřeby vyřízení různých administrativních záležitostí, jako pasů či matričních dokladů. V hlavním městě se v tomto případě mohou dostavit na již zmíněné Konzulární oddělení Velvyslanectví ČR v Paříži. Úřední hodiny konzulárního oddělení probíhají čtyřikrát týdně, v nouzi lze kontaktovat i linku konzulární pohotovosti.²⁵⁰ Konzulární služby jsou však nabízeny i mimo Paříž, a to v rámci honorárních konzulátů ČR, které se nacházejí ve větších městech, např. v Lyonu, v Nantes, v Dijonu nebo ve Štrasburku. Honorární konzulát najdeme i v monackém Monte Carlu, ale např. i v zámořském departementu Guadeloupe, ve městě Baie-Mahault. Na těchto úřadech lze poskytnout podobné služby jako v Paříži, můžeme se na ně obrátit např. pokud ztratíme cestovní doklad nebo když potřebujeme ověřit správnost překladu úředních dokladů. Jestliže však chceme žádat o nový biometrický pas, je nutné se obrátit přímo na konzulární oddělení v Paříži.²⁵¹ Do hlavního města musíme jet i v případě, že chceme během našeho pobytu ve Francii volit prezidenta České republiky nebo do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Volební místnost bývá přímo v hlavní budově velvyslanectví, na avenue Charles Floquet.²⁵²

Vedle administrativy k činnosti českého velvyslanectví neodmyslitelně patří pořádání různých konferencí, diskusí a setkání, mnoho z nich je otevřeno veřejnosti. Krajané se

---

²⁴⁹ Stáže. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/staze/index.html

²⁵⁰ Konzulární služba ve Francii. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/konzularni_sluzba_ve_francii/index.html

²⁵¹ Honorární konzuláty ČR ve Francii a Monaku. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/konzularni_sluzba_ve_francii/honorarni_konzulaty_cr_ve_francii_a/index.html

²⁵² Zvláštní seznam voličů vedený Velvyslanectvím ČR v Paříži. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/zvlastni_seznam_volicu/zvlastni_seznam_volicu_vedeny_pri.html

DRULÁK, Petr. Slovo velvyslance k druhému kolu volby prezidenta republiky. In: *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 16.01.2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/zvlastni_seznam_volicu/zvlastni_seznam_volicu_vedeny_pri.html

aktuálně mohou dostavit do hlavní budovy velvyslanectví na jednu z pravidelných diskusí série s názvem „Regards croisés“.²⁵³ První večer tohoto projektu proběhl v listopadu 2017, kdy se hovořilo o vzdělávání v České republice a ve Francii. Do diskuse moderované velvyslancem Drulákem přispěli i ministr školství Stanislav Štech a pan Jean-Yves Rochex, profesor z pařížské univerzity Université Paris VIII.²⁵⁴ I v rámci honorárních konzulátů jsou pořádány akce otevřené českým krajanům. Pravidelné události probíhají např. na konzulátu v Marseille; na lednovém setkání, na které dorazil i Petr Drulák, bylo možné ochutnat francouzský koláč „Galette des Rois“, ale i české dobroty.²⁵⁵

Pro naši práci je jistě také zajímavé, že velvyslanectví v Paříži představuje místo pro pravidelná setkávání zástupců česko-francouzských spolků a organizací z různých koutů Francie, kterým se budeme věnovat v následujících kapitolách. Krajanským spolkům se dostává od velvyslanectví velké podpory, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky spolkům přispívá finančně k jejich chodu. Letos se představitelé spolků sešli v hlavní budově českého velvyslanectví v polovině března. Významným hostem tohoto setkání byl senátor Tomáš Grulich, předseda Stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí. Velvyslanec Petr Drulák zde poděkoval představitelům asociací za jejich činnost a zhodnotil jejich aktivity jako velmi přínosné pro podporu Čechů přicházejících do Francie. Zástupci asociací zde představili své spolky a zmínili i problémy, které je potřeba vyřešit. Mimo jiné zde nadnesli téma, že je pro krajany náročné jezdit volit až do Paříže, a že by bylo vhodné zavést distanční formu voleb. Tento návrh tu údajně byl zmíněn již několikrát v minulých letech, zatím však bohužel nebyl schválen. Dále se na tomto setkání hovořilo se o tom, jaké mají krajanské spolky vztahy s honorárními konzuláty. Jde prý spíše jen o občasnou spolupráci, některé asociace jsou však s podporou konzulátů velmi spokojené. Na tomto srazu byla probírána i další témata týkající se zkušeností, organizace a financí. Setkání

---

²⁵³ „Regards croisés“ lze přeložit jako: „Různé úhly pohledu“

²⁵⁴ Velvyslanectví ČR v Paříži / Ambassade de la République tchèque à Paris: [Jeudi, le 2 novembre 2017...] In: *Facebook* [online]. 3. listopadu 2018 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/AmbassadeTchequeParis/photos/pcb.479527832434187/479524852434485/?type=3>

²⁵⁵ Velvyslanectví ČR v Paříži / Ambassade de la République tchèque à Paris: [Samedi le 27 janvier...] In: *Facebook* [online]. 31. ledna 2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/AmbassadeTchequeParis/photos/pcb.516949415358695/516948212025482/?type=3>

proběhlo v příjemné náladě a zástupci asociací byli velvyslancem povzbuzováni, aby ve své přínosné činnosti pokračovali i nadále.²⁵⁶ Kromě tohoto setkání na půdě velvyslanectví v minulosti proběhly i další srazy krajských spolků, ale i českých škol ve Francii, které mají velkou institucionální podporu nejen ze strany českého velvyslanectví, Ministerstva zahraničních věcí, ale i Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.²⁵⁷

---

²⁵⁶ Telefonický rozhovor s členkou *Francouzsko-české asociace v Akvitánii*, která se tohoto setkání zúčastnila, 16.1.2018.

²⁵⁷ *Journal annuel de l'association ALEi (Armentières Litométrie Europe Internationale)* [online]. Armentières, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.alei.fr/IMG/pdf/journal_2016.pdf

2.2 České centrum Paříž

Jak jsme již zmínili, ve stejné budově jako Konzulární oddělení Velvyslanectví ČR sídlí i *České centrum Paříž*. Jde o jednu z 22 poboček Českých center, rozmístěných v 20 různých zemích Evropy, Asie a Ameriky. Tato centra představují příspěvkovou organizaci Ministerstva zahraničních věcí ČR, založenou s cílem prezentovat naši zemi v zahraničí v různých oblastech, zejména na poli kultury, vědy, vzdělávání, cestovního ruchu a obchodu.²⁵⁸

Francouzská pobočka České centrum Paříž v tomto duchu pořádá mnoho kulturních událostí. Jde o různé koncerty, přednášky, výstavy nebo promítání filmů. Některé z těchto akcí můžeme navštívit přímo v sídle organizace, v Masarykově domě. Zde také České centrum vytvořilo ve sklepení svůj vlastní klub *Paris-Prague jazz club*, ve kterém pravidelně vystupují čeští i zahraniční interpreti jazzu a jiných žánrů. Obliba jazzu v rámci této organizace se projevila i v roce 2003, kdy České centrum iniciovalo vznik festivalu *Jazzycolors*, který od té doby každoročně v Paříži sklízí velký úspěch. České centrum také spolupracuje s významnými francouzskými kulturními centry, galeriemi a školami, mezi ně patří např. centrum moderního a současného umění *Centre Pompidou* nebo hudební škola *École Normale de Musique de Paris*.²⁵⁹

České centrum Paříž tedy samostatně nebo společně s různými partnery organizuje různé události spojené s uměním. Jako příklad můžeme uvést výstavu současné české umělecké skupiny Rafani, která v prostorách Českého centra probíhala od února do dubna 2018, s cílem představit tyto umělce francouzskému publiku jakožto aktuální součást českého

---

²⁵⁸ O nás. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

<http://paris.czechcentres.cz/cs/o-nas/>

O nás. *Czech centres – Česká centra* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/o-nas/>

²⁵⁹ O nás. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

<http://paris.czechcentres.cz/cs/o-nas/>

Paris-Prague jazz club. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z:

<http://paris.czechcentres.cz/cs/program/paris-prague-jazz-club48/page:1/>

Praktické informace. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z:

<http://paris.czechcentres.cz/cs/o-nas/prakticke-informace/>

umění.²⁶⁰ Pořádány jsou i akce, které probíhají u příležitostí různých svátků a výročí, letos jde zejména o události připomínající sté výročí vzniku Československa. Mezi ně patřil i večer na téma „Dejme slovo ženám“, který se konal na Mezinárodní den žen. Skupinka Češek a Slovenek působících ve Francii zde hovořila o postavení žen mezi dvěma kulturami, českou či slovenskou a francouzskou, a to od vzniku Československa po současnost.²⁶¹ Co se týče koncertů probíhajících v klubu Paris-Prague jazz club, zmínit můžeme některé z českých muzikantů, kteří zde nedávno vystoupili. Letos v březnu zde např. proběhl koncert české skupiny *Neuvěřitelně*, v listopadu minulého roku zde v rámci festivalu Jazzycolors koncertoval klavírista Ondřej Kabrna se svou skupinou. Kromě těchto aktivit České centrum na svých stránkách a prostřednictvím sociálních sítí upozorňuje na všechny možné aktivity související s českou kulturou, které se ve Francii konají.

Stejně jako v případě Velvyslanectví ČR v Paříži, i do Českého centra mohou zavítat stážisté, kteří chtějí získat zajímavou zkušenost s prací v centru Paříže a nahlédnout do chodu této organizace. Nabídka stáží je celkem pestrá, zájemci si např. mohou vyzkoušet, jak se spravují webové stránky a newsletter, mohou komunikovat s umělci a veřejností, pomáhat s tlumočením a překlady, asistovat při organizaci různých akcí nebo také pomáhat s tvorbou propagačních materiálů a přicházet s vlastními návrhy letáků a plakátů.²⁶²

Pařížské České centrum také nabízí výuku češtiny pro dospělé. Jde o večerní kurzy, ve kterých jsou studenti rozděleni do skupin po deseti podle úrovně, od začátečníků po vysokou úroveň. Studenti na kurzech pracují s učebnicemi, které jsou určeny k výuce češtiny na základě anglického jazyka, a to *Communicative Czech* od Reškové, *Basic Czech* od Adamovičové a *Czech Step by Step* od Holé.²⁶³ Co se týče kurzů českého jazyka pro děti, je

---

²⁶⁰ Rafani v Paříži. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/rafani-v-parizi/>

²⁶¹ Dejme slovo ženám. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/konference-u-prilezitosti-mdz/>

²⁶² Stáž v Paříži. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/o-nas/kariera/staze2/staz-pariz/>

²⁶³ Vzdělávání. *Centre tchèque – České centrum* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/sluzby/vzdelavani>

důležité připomenout, že za podpory Českého centra byla ve Francii založena Česká škola bez hranic Paříž,²⁶⁴ o které si povíme v následující kapitole.

---

²⁶⁴ Úvodní stránka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz>

2.3 České školství ve Francii

Ve Francii v posledních letech vznikají nové české školy. Rodiče českých a česko-francouzských rodin si uvědomují, že by pro své děti chtěli, aby se naučily česky číst, psát a znaly české realie. Jde o vyučování, které probíhá většinou jednou týdně, setkávání dětí má formální i neformální charakter, učitelé jsou často z řad rodičů a dobrovolníků. České školy jsou často zakládány v rámci krajanských spolků, ve kterých se potkávají tyto rodiny, děti si spolu hrají a postupně vznikne nápad, že by takováto česká škola mohla být založena. Činnost některých asociací je již od začátku jejich vzniku založena právě na fungování české školy a aktivitách pro děti. České školy momentálně najdeme v Paříži, Dijonu, Nantes, Lyonu, ve Štrasburku a v provensálském městečku Meyrargues. Navštěvují je děti základních škol, často však fungují i jako školka, přicházejí do ní i ty nejmenší děti. My si prozatím představíme pouze pařížský projekt *Česká škola bez hranic Paříž*, který můžeme momentálně považovat za nejúspěšnější projekt české školy ve Francii, jelikož dětem vydává osvědčení platná v České republice a rozšířila se již i do jiných evropských měst. Pro nově vzniklé české školy jistě bývá tato instituce určitým vzorem, do její výuky mohli zástupci dalších českých škol nahlédnout např. při srazu českých škol na českém velvyslanectví.²⁶⁵ Další české školy si představíme při prezentaci jednotlivých krajanských asociací. Jejich škola je totiž často úzce spojena se životem spolku a do aktivit pro děti se mnohdy zapojují i další členové a zájemci o českou kulturu.

Kromě České školy bez hranic si na tomto místě představíme i jiné významné projekty, fungující ve Francii, které jsou spojeny s výukou češtiny, se studiem Čechů ve Francii, ale i Francouzů, kteří se učí česky. Nejdříve se vrátíme se k českým středoškolským sekcím v Dijonu a v Nîmes, které jsme se představili již dříve. Tento projekt totiž stále úspěšně funguje i přesto, že dnes jsou již možnosti vycestování do Francie za studiem francouzštiny rozsáhlejší. Mezi nejrozšířenější studijní programy dnes patří zejména program Erasmus+, pro středoškoláky je vhodný např. i krátkodobý program „Rok ve Francii“.²⁶⁶ České sekce

---

²⁶⁵ *Journal annuel de l'association ALEi (Armentières Litomérice Europe Internationale)* [online]. Armentières, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.alei.fr/IMG/pdf/journal_2016.pdf

²⁶⁶ Rok ve Francii. *Institut français de Prague* [online]. c2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://studium.ifp.cz/cz/skoly/rok-ve-francii/>

jsou pro naši práci významné i proto, jelikož se v jejich rámci vytvořil spolek bývalých a současných studentů, který pomáhá novým zájemcům o studium ve Francii. Díky tomuto spolku se navíc můžeme dozvědět, jak se mladí Češi cítí v novém francouzském prostředí.

Nakonec se dotkneme tématu výuky češtiny, české literatury a reálií pro Francouze. Francie v dnešní době nabízí bohatou nabídku kurzů českého jazyka, které pořádá České centrum a různé krajanské spolky. Ke kurzům češtiny v rámci spolků se ještě vrátíme, tyto lekce jsou často významnou součástí aktivit těchto sdružení. Lekce češtiny probíhají i na některých francouzských univerzitách, např. v Bordeaux, v Nancy, v Dijonu, v Aix-en-Provence, ve Štrasburku nebo v Lille.²⁶⁷ Jedinečný je však v tomto ohledu pařížský Národní institut východních jazyků a civilizací (*INALCO*)²⁶⁸, kde je možné získat z českého jazyka, literatury a kultury vysokoškolský diplom. Výuka češtiny má v této instituci dlouholetou tradici a je možné zde obdržet různé typy osvědčení. Institut je navíc významným působištěm českých krajanů, kteří zde přednášejí, dávají lekce praktického jazyka a mohou tak sdílet svou kulturu s mnoha vysokoškolskými studenty.

2.3.1 Česká škola bez hranic Paříž

Česká škola bez hranic Paříž je určena vícejazyčným dětem žijícím ve Francii, „*kteří se chtějí učit mluvit, zpívat, číst, psát, myslet česky a též poznávat kulturu a historii České republiky*.“²⁶⁹ Tento projekt vznikl v Paříži v roce 2003 v rámci spolku *Entract en France (Entre amis de la culture tchèque)*.²⁷⁰²⁷¹ Škola má své sídlo ve stejné budově jako České centrum Paříž, které její vývoj od začátku podporuje. Jde o jednu ze škol sítě Českých škol bez hranic, které dnes najdeme také např. v Bruselu, Ženevě, Londýně nebo Drážďanech.

---

²⁶⁷ Apprendre le tchèque. *Onisep* [online]. 2010 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.onisep.fr/Choisir-mes-etudes/Apres-le-bac/Etudier-en-Europe/Pays-d-Europe/Etudier-en-Republique-Tcheque/Apprendre-le-tcheque>

²⁶⁸ Akronym celého názvu instituce *Institut national des langues et civilisations orientales*. Název instituce se několikrát změnil, označení *INALCO* se používá od roku 1971.

²⁶⁹ Česká škola bez hranic Paříž: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-15] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/ceskaskolabezhranicpariz/about/?ref=page_internal

²⁷⁰ *Entre amis de la culture tchèque* lze přeložit jako „Mezi přáteli české kultury“.

²⁷¹ Paříž. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://csbh.cz/pariz/kdo-jsme>

Tyto české školy nyní koordinuje spolek *Česká škola bez hranic* se sídlem v Praze. Pařížská pobočka však představovala první iniciativu tohoto úspěšného projektu. Unikátní je také díky tomu, že v roce 2013 jako první škola v zahraničí podepsala s Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy ČR smlouvu, na jejímž základě může žákům vydávat osvědčení platná v České republice.²⁷²

Jak jsme již naznačili, jde o doplnění francouzských základních škol, které děti navštěvují, výuka české školy probíhá jen jednou týdně. Škola nabízí program pro děti předškolního i školního věku, a to již od 18 měsíců do 15 let. Učitelé se řídí vzdělávacím programem Českých škol bez hranic, vytvořeným v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem MŠMT ČR.²⁷³ Předškolním dětem se Česká škola věnuje každou středu, mladší děti zde tráví pouze hodinu, pro starší 3 let je připraven program dvouhodinový. Děti od 6 let docházejí do školy v sobotu na 5 vyučovacích hodin. Tato „Sobotní škola“ je zaměřena zejména na český jazyk a literaturu, od čtvrtého ročníku se děti začínají učit o historii a zeměpisu českých zemí.²⁷⁴ Žáci by se zde tedy měli naučit správně se v češtině vyjadřovat a porozumět současné situaci v České republice v mezinárodním kontextu.²⁷⁵ Je vidět, že škola dává důraz na pravidelnou četbu, již v první třídě si děti vytvářejí první čtenářské deníky.²⁷⁶ V rámci školy navíc funguje školní knihovna, která se čím dál více rozšiřuje.²⁷⁷

---

²⁷² Plnění povinné školní docházky. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/rozdilove-zkousky>

²⁷³ Výuka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/vyuka>

²⁷⁴ Předškolní výuka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/vyuka/predskolni-vyuka>

Školní výuka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/vyuka/skolni-vyuka>

²⁷⁵ Paříž. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/kdo-jsme>

²⁷⁶ Čtenářský deník. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/skolni-vyuka/ctenarsky-denik>

²⁷⁷ KUBEČKOVÁ, L. a L. SLAVÍKOVÁ-BOUCHER. *Lipový list, zpravodaj České školy bez hranic Paříž* [online]. 1. 12. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.csbh.cz/sites/default/files/Lipov%C3%BD%20list%20prosinec%202017_web.pdf

Kromě této běžné výuky jsou v rámci pařížské České školy bez hranic pořádány doplňující kurzy češtiny, které jsou otevřeny pro děti od 5 let. Cílem těchto lekcí je zejména rozšířit slovní zásobu dětí prostřednictvím konverzace, různých her a zpěvu. Zahájení těchto kurzů však záleží na konkrétní poptávce, Česká škola bez hranic v případě zájmu otevírá kurzy různých úrovní.²⁷⁸

Představitelé tohoto projektu si nicméně uvědomují, že je nutné motivovat žáky k zájmu o českou kulturu a jazyk i jinak než v rámci výuky. Proto jsou pro děti organizovány různé mimoškolní aktivity. Jde o různé dílny, besídky, promítání filmů a další setkání, určená nejen dětem, ale i rodičům a širší veřejnosti. Pořádány jsou např. akce s názvem „Slavnost čtení“, při kterých žáci společně čtou z českých děl, vymýšlejí, jak by mohl příběh dopadnout nebo mluví o svých oblíbených knihách.²⁷⁹ Za zmínku jistě stojí i překladatelská soutěž s názvem „Cena Josefa Palivce“, kterou Česká škola bez hranic Paříž letos pořádá již čtvrtým rokem. Jde o to, aby žáci přeložili co nejlépe úryvky z francouzských děl. Do soutěže se kromě žáků České školy bez hranic mohou zapojit i jiní zájemci ve věku 6-17 let, např. studenti českých sekcí na francouzských lyceích.²⁸⁰ Děti z pařížské České školy mají také příležitost setkat se s žáky z jiných poboček České školy bez hranic, a to na letním táboře organizovaném v okolí Olomouce. Na tomto táboře si děti mohou procvičit češtinu v rámci celotáborové hry a dalších aktivit vhodných pro české děti žijící v zahraničí.²⁸¹

Již jsme zmínili, že čeští vysokoškoláci mohou zavítat na stáž na velvyslanectví i do Českého centra. Pokud se však spíše zajímají o práci s dětmi, mohou se na pár měsíců stát učiteli vícejazyčných dětí na jedné z Českých škol bez hranic. Školy hledají dobrovolníky z řad studentů vysokých škol, zapojit se však mohou i jiní zájemci, kteří již mají nějakou

---

²⁷⁸ Kurzy češtiny / Cours de tchèque. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/skolni-vyuka/ceske-kurzy>

²⁷⁹ SLAVÍKOVÁ-BOUCHER, Lucie. Přehled činnosti ČŠBH Paříž - sdružení Entract en France leden 2014 – prosinec 2014. In: *Česká škola bez hranic* [online]. Paříž, 2015 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: [http://www.csbh.cz/sites/default/files/7\)%20Zprava%20o%20cinnosti%20CSBH%20Pariz%202014.pdf](http://www.csbh.cz/sites/default/files/7)%20Zprava%20o%20cinnosti%20CSBH%20Pariz%202014.pdf)

²⁸⁰ Překladatelská soutěž Josefa Palivce. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://csbh.cz/pariz/dalsi-aktivity/prekladatelska-soutez-josefa-palivce>

²⁸¹ Letní tábor Sluňákov 2018. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://csbh.cz/novinky/letni-tabor-slunakov-2018>

pedagogickou praxí. Studenti tuto stáž zpravidla absolvují v rámci programu Erasmus+, někteří této možnosti využívají ke splnění povinné pedagogické praxe.²⁸²

2.3.2 České sekce ve Francii – Dijon, Nîmes

Počátkům středoškolských sekcí ve dvacátých letech jsme se již věnovali v první části práce, *Česká komunita ve Francii – historie*. Tyto československé sekce byly několikrát během minulého století uzavřeny, poslední období trvalo od roku 1974 až do sametové revoluce. Po pádu komunistického režimu byly obnoveny kulturní styky naší země s Francií a mohly být znovu otevřeny i tyto sekce. Obnoveny však byly pouze dvě oddělení, v Lyceu Alphonse Daudeta v Nîmes a v Carnotově lyceu v Dijonu. Otevřeny byly již v roce 1990, tentokrát však jen jakožto české sekce, slovenští zástupci se rozhodli nezapojit se do této iniciativy.²⁸³ Další změnu představoval fakt, že do Nîmes nyní jezdily studovat pouze dívky, do Dijonu jen chlapci. Díky tomu, že zájem o studium francouzštiny je ze strany dívek stále větší, se dijonská sekce postupně stala smíšenou. Po revoluci se také zpřísnily podmínky vstupu týkající se úrovně francouzštiny, zájemcům již nestačily základy.²⁸⁴ Dnes je tato vstupní úroveň definovaná na základě Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, uchazeči by měli mít úroveň francouzštiny alespoň B1, nemusejí však předtím získat žádný certifikát.²⁸⁵

Do Francie tedy stále každoročně přijíždí noví „dijonáci, dijoňáčky a nîmačky“.²⁸⁶ Po třech letech studia zde získávají francouzskou maturitu, ve které je zahrnuta i maturita z češtiny,

---

²⁸² Nabídka praxe pro studenty. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/nabidka-praxe-pro-studenty>

²⁸³ HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 339, 342, 343

²⁸⁴ Tamtéž, s. 342-344

²⁸⁵ Pro koho jsou sekce určeny?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/pro-koho-jsou-sekce-urceny/>

²⁸⁶ Tyto neologismy použila absolventka české sekce v Nîmes ve svém vzkazu zájemcům o studium ohledně přijímacího řízení.

Jak probíhá přijímací řízení?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/jak-probiha-prijimaci-rizeni/>

Česká republika ji proto uznává.²⁸⁷ Čeští studenti zde mohou studovat hned po dokončení povinné školní docházky, nastoupit mohou i v prvním ročníku čtyřletého gymnázia nebo v odpovídajících ročnících víceletých gymnázií. Kromě požadované úrovně francouzštiny by také měli mít české občanství, průměrný prospěch pod 1,8 a z matematiky a francouzštiny by neměli mít horší hodnocení než chvalitebné (2).²⁸⁸ Z kandidátů, kteří projdou písemnou zkouškou z francouzštiny a ústním pohovorem, se každý rok vybírá přibližně deset studentů, z nichž čtyři dívky odjíždějí studovat do Nîmes a šest uchazečů do Dijonu.²⁸⁹ Důležité při přijímacím řízení nejsou jen znalosti francouzštiny, ale i celková motivace ke studiu.²⁹⁰

Na financování studia přispívají české i francouzské instituce, a to Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Velvyslanectví Francie v České republice a zastupitelstva měst a krajů, ve kterých se gymnázia nacházejí. Od školního roku 2011/2012 se finančně podílejí i studenti, v Dijonu zaplatí za roční studium 500 eur, v Nîmes musejí uhradit dvojnásobek.²⁹¹ Pokud jsou tyto poplatky pro studenty příliš vysoké, mohou se obrátit na tzv. Lycejní stipendijní fond, který již podpořil mnoho studentů prostřednictvím darů či bezúročných půjček.²⁹² Tento fond představuje jednu z aktivit *Spolku bývalých studentů českých a československých sekcí v Dijonu, Nîmes a Saint-Germain-en-Laye*, který byl založen

---

²⁸⁷ Co jsou České sekce?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/o-ceskych-sekcich-ve-francii/co-jsou-ceske-sekce/>

²⁸⁸ Pro koho jsou sekce určeny?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/pro-koho-jsou-sekce-urceny/>

²⁸⁹ Jak probíhá přijímací řízení?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/jak-probiha-prijimaci-rizeni/>

²⁹⁰ MALÝ PRŮVODCE PO ČESKÝCH SEKCÍCH VE FRANCII. In: *Institut français de Prague* [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.ifp.cz/IMG/pdf/Brochure_presentation_sections_tcheques_Dijon_Nimes_2016.pdf. s. 4

²⁹¹ Kolik studium v sekci stojí?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/jak-probiha-prijimaci-rizeni/>

MALÝ PRŮVODCE PO ČESKÝCH SEKCÍCH VE FRANCII. In: *Institut français de Prague* [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.ifp.cz/IMG/pdf/Brochure_presentation_sections_tcheques_Dijon_Nimes_2016.pdf. s. 8

²⁹² Lycejní stipendijní fond. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/o-spolku-a-lycejnim-stipendijnim-fondu/lycejni-stipendijni-fond/>

v roce 2009 a který již výrazně přispěl k zachování celého projektu.²⁹³ Toto sdružení se snaží udržovat v kontaktu absolventy českých sekcí, pomáhá současným studentům a zajišťuje propagaci sekcí na českých školách.²⁹⁴

Spolek bývalých studentů sekcí také v listopadu 2016 vytvořil brožurku *Malý průvodce po českých sekcích ve Francii*, ve kterých se zájemci mohou dozvědět různé praktické informace. Studenti zde také sdělili, jak se jim pobyt na sekcích líbí. Jejich příspěvky jsou spojeny s pocitem získání samostatnosti a „života ve dvou světech“. „...Člověk je nucen konfrontovat sám sebe v nových podmínkách, vůči novým lidem a je tím pádem „vyhozen“ z komfortní reality dosavadní existence, která tím, že ji není s čím srovnat, nepobízí k hlubším a závažnějším otázkám hledání vlastní identity...“,“ napsal jeden ze studentů.²⁹⁵ Někteří zde také hovoří o tom, jak se velmi spřátelili s francouzskou rodinou, u které tráví víkendy.²⁹⁶

2.3.3 Studium češtiny v institutu INALCO

Jak jsme již zmínili, v Národním institutu východních jazyků a civilizací (INALCO) je možné studovat češtinu na vysokoškolské úrovni. INALCO navíc představuje naprosto unikátní instituci, kde je vyučována více než stovka jazyků ze střední a východní Evropy, Afriky, Asie, Ameriky a Oceánie, své počátky má již v 17. století.²⁹⁷ Co se týče češtiny, kurzy české gramatiky a historie zde probíhaly již od roku 1916, mezi prvními vyučujícími české kultury byl i Edvard Beneš. Katedry institutu INALCO byly dříve rozmístěny po celé Paříži, od roku 2011 sídlí celá instituce na adrese 65, rue des Grands Moulins. Zde je

---

²⁹³ HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3514-9. s. 362

²⁹⁴ MALÝ PRŮVODCE PO ČESKÝCH SEKCÍCH VE FRANCII. In: *Institut français de Prague* [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.ifp.cz/IMG/pdf/Brochure_presentation_sections_tcheques_Dijon_Nimes_2016.pdf. s. 8

²⁹⁵ Tamtéž, s. 14

²⁹⁶ Tamtéž, s. 15

²⁹⁷ Présentation et politique de l'Institut. *Inalco* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.inalco.fr/institut/presentation-politique-institut>

umístěna i univerzitní knihovna *Bulac*, kde je možné najít velké množství česky psané literatury.²⁹⁸

Studium češtiny v institutu je otevřeno Francouzům i zájemcům z jiných zemí, předchozí znalost jazyka není nutná. Nejdříve je studium zaměřeno především na rozvoj jazykových dovedností, např. gramatiky a slovní zásoby. Postupně se klade větší důraz na francouzsko-český a česko-francouzský překlad, na českou lingvistiku a na znalosti z české historie, literatury a zeměpisu České republiky a Slovenska. Škola nabízí různé typy studijních programů. Jednou z možností je diplomové studium, na jehož konci student obdrží národní diplom („diplôme national“), který je možno získat na bakalářské a magisterské úrovni. Instituce nabízí i kratší čtyřleté studium, s menší hodinovou dotací, studenti zde mohou získat speciální diplom instituce „diplôme d'établissement“. Třetí možnost se nabízí pro studenty jiných francouzských univerzit, kteří se mohou přihlásit na doplňkové studium „Passeport Langues O“. Během tohoto studijního programu navštěvují pouze některé kurzy, mají přístup do knihovny *Bulac* a na konci neobdrží žádný diplom.²⁹⁹

Pro studenty češtiny bývají připraveny i další zajímavé aktivity. Mohou se setkat s různými českými osobnostmi, zúčastnit se akcí spojených s literaturou nebo s projekcí filmů. INALCO v tomto ohledu často spolupracuje s českým velvyslanectvím, Českým centrem nebo s krajanskými spolky. Vyučující společně se studenty také pravidelně organizují neformální večírky, díky čemuž je možné vytvořit příjemné pracovní klima a setkat se

---

²⁹⁸ Une histoire riche. *Inalco* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.inalco.fr/institut/presentation-politique-institut/histoire-riche>

DOCUMENT - formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018. In: *Inalco* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.inalco.fr/sites/default/files/asset/document/formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018.pdf

²⁹⁹ DOCUMENT - formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018. In: *Inalco* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.inalco.fr/sites/default/files/asset/document/formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018.pdf

Formation_master_llcer_eer_tcheque_2017-2018. In: *Inalco* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.inalco.fr/sites/default/files/asset/document/formation_master_llcer_eer_tcheque_2017-2018.pdf

i s bývalými studenty. Zajímavou možností pro studenty češtiny je jistě i možnost vycestovat do Čech prostřednictvím studijního programu Erasmus+.³⁰⁰

---

³⁰⁰ DOCUMENT - formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018. In: *Inalco* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.inalco.fr/sites/default/files/asset/document/formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018.pdf

2.4 Český film ve Francii

Významnou prezentaci české komunity ve Francii představují asociace a festivaly zaměřené na propagaci českého filmu. Do těchto projektů jsou zapojeni čeští krajané i francouzští fanoušci českých a dalších filmů střední a východní Evropy. Nejde jen o to, aby se tyto filmy distribuovaly ve Francii, pořadatelé se také často snaží zprostředkovat kontakt mezi českými a francouzskými filmovými tvůrci. Právě český film ve Francii může přispět k rozvíjení česko-francouzských vztahů a sblížení obou národů. Mezi významnými hosty těchto projektů již byly různé české osobnosti z řad herců a režisérů. Promítání českých filmů často probíhá právě v Českém centru, ale i na dalších místech v Paříži i mimo hlavní město. Scházet se tu mohou tedy Češi, Francouzi i další zájemci, české filmy bývají opatřeny francouzskými titulky. Mnozí účastníci festivalů se chtějí seznámit s dosud neznámými filmy a kulturami, někteří se o tyto filmy zajímají kvůli svým českým kořenům. Důležité je také zmínit, že tyto filmové snímky často upozorňují na významné události české historie, ale i české emigrace do Francie. Tato témata jsou připomínána zejména letos díky stému výročí založení Československa.

Na tomto místě si představíme pouze tři filmové projekty prezentující český film a další filmy střední a východní Evropy. Kromě pařížských projektů *Czech-In Film Festival* a *Kino Visegrad* si povíme i o jednom festivalu v Normandii, *À l'Est du Nouveau*, který je významnou součástí kulturního života Rouenu a jeho okolí. České filmy jsou však promítány i na dalších plátnech ve Francii. O jejich propagaci se starají různé krajanské spolky, které pořádají promítání filmů pro své členy. Spolek *Association Culturelle Franco-Tchèque* na jihu Francie má dokonce zkušenost s pořádáním filmového festivalu. Český film tedy představuje významnou součást spolkového života ve Francii a k tomuto tématu se ještě vrátíme při představování jednotlivých krajanských asociací.

2.4.1 Czech-In Film Festival

Filmový festival *Czech-In Film Festival* se pravidelně koná v Paříži s cílem propagovat ve Francii českou a slovenskou kinematografii. Je dílem asociace *Czech-In*, která za podpory různých českých, slovenských a francouzských partnerů letos organizuje již pátý ročník festivalu. Významnými partnery jsou např. Ministerstvo kultury ČR, České velvyslanectví a České centrum Paříž. Ředitelkou festivalu je Markéta Hodoušková, která je zapojená i do

jiných evropských filmových projektů. K promítání filmů je využíváno pařížské kino L'Entrepôt, zahájení festivalu probíhá v Českém centru, kde jsou také pořádány různé debaty a některé projekce.

Tato týdenní akce plná zajímavých snímků a diskusí proběhla již v letech 2009 a 2011. Poté následovala pětiletá pauza a od roku 2016 se festival koná již každoročně. Původní myšlenka seznámit francouzské publikum s českými filmy posledních let a zprostředkovat českým tvůrcům kontakt s francouzskými filmaři je však stále živá. Zásadní změnu představoval pouze rok 2016, kdy se k české kinematografii přidala i slovenská tvorba. Pořadatelé vybírají filmy, které dosud nebyly ve Francii vysílány, které získaly významná ocenění a ty, které byly natočeny společně s francouzskými tvůrci. Některé z těchto snímků jsou následně distribuovány po celé Francii. Festival v minulosti navštívily významné osobnosti českého filmu, např. herečka Aňa Geislerová a režisér Jan Hřebejk.³⁰¹

Stejně jako jiné organizace, ani pořadatelé tohoto festivalu nezapomněli na letošní sté výročí založení Československa. Letošní ročník, který se odehraje během druhé poloviny května, bude připomínat toto významné výročí, ale i jiné události minulého století, které proběhly v letech končících číslem 8. Na programu budou mimo jiné krátké němé filmy o českých legionářích bojujících ve Francii, dále dokument Věry Chytilové o prvním československém prezidentovi *TGM Osvoboditel*, nebo např. filmy, připomínající Pražské jaro. Kromě těchto snímků však nebude chybět ani současná česká a slovenská filmová tvorba.³⁰²

2.4.2 Kino Visegrad

Markéta Hodoušková řídí kromě festivalu Czech-In ještě jedno sdružení, které se zabývá propagací českého filmu ve Francii. Na mysli máme *Kino Visegrad*, asociaci, která se celoročně snaží rozšiřovat povědomí o české, slovenské, polské a maďarské kinematografii, popř. i o filmové tvorbě dalších států střední a východní Evropy. Dle představitelů Kina

---

³⁰¹ Actualités. *CZECH-IN Film Festival* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://czech-in-film-festival.fr/BROCHURE-2016>. In: *CZECH-IN Film Festival* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://czech-in-film-festival.fr/wp-content/uploads/2017/04/BROCHURE-2016.pdf>

³⁰² La 5ème édition : Paris, 18-23 Mai 2018. *CZECH-IN Film Festival* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://czech-in-film-festival.fr/edition-2018/>

Visegrad v těchto oblastech vzniká každoročně neuvěřitelné množství filmů různých žánrů, některé z nich jsou velmi ceněné na mezinárodních festivalech a jen málo z nich se bohužel dostane na francouzské obrazovky. Sdružení proto organizuje pravidelná promítání filmů, různá setkání, debaty a předpremiéry, s cílem, aby tyto filmy získaly své publikum i ve Francii.³⁰³

Filmové snímky jsou promítány, stejně jako filmy festivalu Czech-In, v kině L'Entrepôt nebo v Českém centru. Další místa pro projekci představují *Institut Hongrois de Paris* (Maďarský institut v Paříži) a institut INALCO. Na konci minulého roku bylo v Paříži možné zhlédnout např. slovenskočeský film *Rudý kapitán* nebo film *Nesnesitelná lehkost bytí*, americkou filmovou adaptaci románu českého spisovatele Milana Kundery, který od roku 1975 žije ve Francii.³⁰⁴ Kino Visegrad spolupracuje s mnoha partnery, např. s francouzskou filmovou platformou *Universciné*, jejíž prostřednictvím zpřístupňuje filmy střední a východní Evropy k zapůjčení na internetu. Od poloviny ledna do konce března tohoto roku bylo možné přes tento portál shlédnout např. české filmy z roku 2014, *Gottland* a *Parádně pokecal*.³⁰⁵ Asociace Kino Visegrad je také přidruжена k mnoha festivalům, které ve Francii probíhají, a upozorňuje své příznivce na jejich program, např. již zmíněný *Czech-In Film Festival* nebo festival polského filmu *Kinopolska*.³⁰⁶

---

³⁰³ Programme #1 septembre-décembre 2017. In: *KINO VISEGRAD* [online]. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://kino-visegrad.fr/wp-content/uploads/2017/06/pg1-2017.pdf>

³⁰⁴ Tamtéž

³⁰⁵ UniversCiné. *KINO VISEGRAD* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://kino-visegrad.fr/reseau/universcine/>

Kino Visegrad. *Centre tchèue – České centrum* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/kino-visegrad/>

³⁰⁶ CZECH-IN. *KINO VISEGRAD* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://kino-visegrad.fr/reseau/czech-in/>

Programme #1 septembre-décembre 2017. In: *KINO VISEGRAD* [online]. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://kino-visegrad.fr/wp-content/uploads/2017/06/pg1-2017.pdf>

2.4.3 À l'Est du Nouveau

Pokud bychom chtěli zhlédnout české filmy v Normandii, ve městě Rouen a jeho okolí, můžeme navštívit festival *À l'Est du Nouveau*, který je věnován kinematografii střední a východní Evropy. Vytvoření asociace *À l'Est, du Nouveau*, která tento projekt pravidelně pořádá, inicioval Normand'an David Duponchel. Poté, co v Praze vystudoval režii na *Filmové a televizní fakultě (FAMU)*, se rozhodl prostřednictvím tohoto festivalu sblížit střední a východní Evropu s normandským regionem. Hovořil o tom, že je nezbytné seznámit francouzské publikum s těmito evropskými zeměmi, zejména poté, co řada z nich vstoupila do Evropské unie. Dle něj ve Francii lidé bohužel nevidí, že se srdce Evropy nachází právě ve střední a východní Evropě.³⁰⁷

První ročníky festivalu byly zaměřeny zejména na český film, postupně však festival začal nabízet snímky z mnoha dalších zemí, např. ze Slovenska, Polska, Maďarska, Rakouska, Chorvatska, Slovinska nebo Estonska. Festival byl poprvé pořádán v roce 2002, poté se konal až v roce 2006 a od té doby probíhal kromě roku 2009 každoročně. Letos v únoru se tedy konal již třináctý ročník tohoto festivalu. Z české produkce se zde objevila historická roadmovie *Křižáček*. Na festivalu mají své důležité místo i filmy pro děti, úspěch u mnoha dětí zde například sklidila česká animovaná pohádka *Až po uši v mechu*. Kromě filmů se v rámci festivalu pořádají různé debaty a workshopy.³⁰⁸

---

³⁰⁷ FRANCE MEMORIES 2015. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/france-memories-2015/>

KUBIŠTA, Anna. « En France, on ne voit pas que le cœur de l'Europe se trouve en Europe centrale ». In: *Radio Praha* [online]. 05.02.2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/faits/en-france-on-ne-voit-pas-que-le-coeur-de-leurope-se-trouve-en-europe-centrale>

³⁰⁸ FRANCE MEMORIES 2017. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/france-memories-2017/?lang=fr>

FRANCE MEMORIES 2015. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/france-memories-2015/>

KUBIŠTA, Anna. « En France, on ne voit pas que le cœur de l'Europe se trouve en Europe centrale ». In: *Radio Praha* [online]. 05.02.2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/faits/en-france-on-ne-voit-pas-que-le-coeur-de-leurope-se-trouve-en-europe-centrale>

Díky velké lokální podpoře si tento festival vytvořil v Rouenu a okolí své věrné publikum, které se na rádo na festival vrací. Jde hlavně o mladé lidi, kteří mají zájem objevovat dosud neznámé kultury. Tento festival však netěší jen publikum na severu Francie, postupně se rozšířil do Jižní Ameriky, již několik let pravidelně probíhá i v Peru a v Argentině.³⁰⁹

---

³⁰⁹ HISTORY. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/2018/01/24/history/?lang=fr>

FRANCE MEMORIES 2015. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/france-memories-2015/>

2.5 Spolky s dlouholetou tradicí

Nyní se vrátíme k asociacím, o kterých jsme referovali již v první části práce, věnované historii české komunity ve Francii. Některá z těchto sdružení jsou aktivní dodnes a je zajímavé, že i po mnoha letech fungují na základě cílů, které byly stanoveny při jejich vzniku. Mají mezi sebou dlouholeté členy, kteří se pravidelně scházejí, mnozí z nich stále vzpomínají na události minulého století. Seznámíme se tedy se současnými aktivitami *Sokola Paříž*, *Sdružení československých dobrovolníků* a spolku *Amitié franco-tchéco-slovaque*. Zastavíme se i u volného společenství *Česká katolická beseda v Paříži*, která navázala na *Českou katolickou misii v Paříži*. Mezi sdružení s dlouholetou tradicí bychom mohli zařadit i jiné spolky, které jsou dodnes aktivní, např. asociaci *Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque*. O těch si však povíme až v kontextu dalších současně fungujících česko-francouzských asociací, jelikož pořádají podobně zaměřené akce a projekty jako tyto spolky.

2.5.1 Sokol Paříž

Sportovní a kulturní spolek *Sokol de Paris* neboli *Sokol Paříž*, který minulý rok oslavil výročí 125 let své existence, je nejstarším českým krajanským sdružením ve Francii. Během svého dlouhého působení spolek poskytl podporu mnoha Čechům, přicházejícím do Francie, a zároveň přišel o mnoho svých členů v bojích obou světových válek.³¹⁰

Sport, který ve spolku *Sokol Paříž* hrál v minulosti důležitou roli při rozvíjení česko-francouzských vztahů a v přípravě na boj ve světových válkách, je významnou součástí aktivit pařížského Sokola dodnes. Stále je využívána tělocvična ve sportovním centru v Saint-Mandé, kde probíhají pravidelné tréninky volejbalového družstva, pořádány jsou zde i kurzy jógy a folklorního tance. Volejbalové turnaje jsou organizovány na pozemku Sokola, ve městě Gournay-sur-Marne. Zde se příznivci spolku scházejí u příležitosti i jiných venkovních aktivit, např. u táboráku nebo při setkání s tradičními jídly. Jedna z akcí, spojená s bohatým občerstvením, kde nebudou chybět sportovní hry pro malé i velké, proběhne letos v polovině června.

---

³¹⁰ *Bulletin du Sokol de Paris* [online]. Leden 2018, (81) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/pdf/journal.pdf>

Významnou událost spolku stále představuje každoročně pořádaný ples, který se koná v sále radnice v Saint-Mandé, mimo jiné zde vystupuje i sokolský soubor folklorního tance. Letos se ples konal v polovině března. Dále je pravidelně oslavován svátek sv. Václava, minulý rok byla tato tradice spojena výstavou fotografií k příležitosti 125. výročí založení pařížského Sokola. Pro děti je tradičně připravována mikulášská besídka, spojená s vystoupením čerta, Mikuláše a anděla a rozdáváním sladkostí pro děti.³¹¹

Sokol Paříž také nadále spolupracuje se sokolskými hnutími v jiných zemích. Tato spolupráce byla stvrzena v roce 1994 založením mezinárodní organizace *Světový svaz sokolstva*, který nyní koordinuje 12 sokolských sdružení rozmístěných v různých koutech světa, součástí je i pražský Sokol, *Česká obec sokolská*.³¹² Příležitostí pro setkání Sokolů z celého světa v tomto roce bude tradiční XVI. všesokolský slet, který v Praze proběhne letos v červenci.³¹³

2.5.2 Sdružení československých dobrovolníků ve Francii

Sdružení československých dobrovolníků ve Francii (Association des Volontaires Tchécoslovaques en France), které bylo založeno již těsně po první světové válce, dodnes dbá na památku českých a slovenských legionářů, kteří ve Francii padli za svobodu naší země během obou světových válek. Spolek se stále věnuje péči o pomníky a hřbitovy těchto vojáků, které se nacházejí po celé Francii, a zároveň neustále pořádá vzpomínkové ceremonie. Tyto události probíhají během celého roku, nejvíce však asi v listopadu, měsíci, který začíná svátkem zesnulých a během kterého byla v roce 1918 ukončena první světová

---

³¹¹ *Bulletin du Sokol de Paris* [online]. Leden 2018, (81) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/pdf/journal.pdf>

Activités sportives. *Sokol de Paris* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/activites.html>

Autres évènements. *Sokol de Paris* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/activites3.html>

³¹² Základní informace. *Světový svaz sokolstva Česká republika* [online]. Praha [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://world-sokol.eu/>

³¹³ XVI. Všesokolský slet 2018. *Česká obec sokolská* [online]. Praha, c2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://slet.sokol.eu/>

válka. Letošní sté výročí ukončení první světové války a založení Československa je tedy pro asociaci velmi významným datem.³¹⁴

Vzpomínkové akce pravidelně probíhají na již zmíněném československém hřbitově v La Targette a také na pařížském hřbitově Père Lachaise, kde je umístěn památník československých vojáků, kteří padli během obou světových válek. Významným místem pro konání ceremonií je i vojenský hřbitov v alsaském městě Cernay, kde je pohřbeno 46 československých vojáků, kteří padli v září 1918. Vzpomínkové události se konají např. i v lotrinském městě Darney, kde se nachází pomník Kléber, vybudovaný k památce československých legionářů první světové války.³¹⁵

Tyto ceremonie často probíhají ve spolupráci s českým a slovenským velvyslanectvím ve Francii, důležitou podporu poskytuje i *Československá obec legionářská* a krajanské spolky ve Francii, např. Sokol Paříž.³¹⁶ Současný prezident sdružení Pavel Lesák v rozhovoru pro Parlamentní listy z dubna 2017 zmínil, že je potřeba ještě více se věnovat památce československých legionářů. „... *Všechny pomníky a hroby pocházejí hlavně z první světové války a jsou ve špatném stavu. Dvě stě padesát hrobů je rozeseto po celé Francii a nikdy tam*

---

³¹⁴ Administration - Contact. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/visit>

2017. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/prochains-evenements>

Ceremonie na hřbitově Père Lachaise u Památníku československých vojáků. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/cesko_francouzske_vztahy/vyroci/ceremonie_na_hrbtove_p_re_lachaise_u.html

2018. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. 2018 [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/2018>

³¹⁵ Oslavy konce první světové války. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/cesko_francouzske_vztahy/vyroci/oslavy_konce_prvni_svetove_valky_4.html

Histoire et patrimoine. *Bienvenue à Darney* [online]. c2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.darney.fr/index.php/histoire-et-patrimoine>

³¹⁶ Ceremonie na hřbitově Père Lachaise u Památníku československých vojáků. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/cesko_francouzske_vztahy/vyroci/ceremonie_na_hrbtove_p_re_lachaise_u.html

*nikdo nezajde...*³¹⁷ Jeho přáním je, aby činnost asociace i nadále pokračovala a aby o ní stále více věděly české a slovenské autority, stejně jako francouzská veřejnost.³¹⁸

2.5.3 Amitié franco-tchéco-slovaque

Sdružení *Amitié franco-tchéco-slovaque* (Přátelství francouzsko-česko-slovenské), které již od roku 1949 ve Francii neustále informovalo o skutečné politické situaci v komunistickém Československu, je dodnes aktivní. Asociace nadále francouzskému publiku připomíná paměť protikomunistického odboje, význam české a slovenské historie, zároveň však i upozorňuje na problémy dnešní doby a přináší zajímavosti o české a slovenské kultuře. Těmto tématům jsou věnovány různé konference, přednášky, výstavy a debaty, které probíhají např. v *Institutu slovanských studií*.

K přednáškám jsou do Paříže často zváni různí odborníci, badatelé a univerzitní profesori. Asociace se snaží v tomto ohledu podpořit i mladé Čechy a Slováky, kteří mají zájem o francouzskou kulturu a jazyk.³¹⁹ V lednu 2017 byl do Paříže pozván profesor Martin Nejedly, historik působící na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy, který zde v Institutu slovanských studií přednášel o „Karlů IV., králi a císaři v srdci Evropy“.³²⁰ Co se týče konferencí týkajících se současných otázek, v dubnu 2016 jistě byla přínosem přednáška na téma „La crise migratoire vue des pays d’Europe centrale“ (Migrační krize z pohledu zemí střední Evropy), kterou uvedl slovenský historik Roman Krakovsky. Jeho cílem bylo připomenout i minulé zkušenosti těchto zemí s uprchlíky a multikulturalismem.³²¹ V roce

---

³¹⁷ RYCHETSKÝ, Jan. Šéf československých spolků ve Francii: Volím Le Penovou. Z té rodiny dělají hrozbu, ale její otec bojoval v Alžírsku a přišel tam o oko. Strach z terorismu je zde vidět na každém kroku. In: *ParlamentníListy.cz* [online]. 29.04.2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Sef-ceskoslovenskych-spolku-ve-Francii-Volim-Le-Penovou-Z-te-rodiny-delaji-hrozbu-ale-jejji-otec-bojoval-v-Alzirsku-a-prisel-tam-o-oko-Strach-z-terorismu-je-zde-videt-na-kazdem-kroku-485522>

³¹⁸ Administration - Contact. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/visit>

³¹⁹ *Bulletin de L’Amitié franco-tchéco-slovaque (spécial Slovaquie)*. Prosinec 2012, (7). ISSN 0755-8082.

³²⁰ Název přednášky: „Charles IV (1316-1378), roi et empereur au coeur de l’Europe“

Bulletin de L’Amitié franco-tchéco-slovaque. Březen 2017, (2). ISSN 0755-8082.

³²¹ *Bulletin de L’Amitié franco-tchéco-slovaque*. Březen 2016, (2). ISSN 0755-8082

2013 zde přednášel vedoucí katedry dějepisu Pedagogické fakulty UK, Jiří Hnilica, a to na téma „La contribution française à la formation des élites de la Première République Tchèque“ (Přínos Francie na formování elit první Československé republiky).³²²

Významnou činnost asociace představuje i vydávání francouzsky psaného bulletinu *Amitié franco-tchéco-slovaque*, který vychází každé dva měsíce. Ve zpravodaji se příznivci asociace mohou dozvědět jak o plánovaných aktivitách spolku, tak o obsahu již proběhlých konferencí. Spolek v bulletinu upozorňuje i na aktivity jiných organizací, týkající se české a slovenské kultury, které jsou ve Francii pořádány. Kromě těchto příspěvků zde najdeme mnohé články spojené s českou a slovenskou historií, kulturou a současnou situací. Prokládány jsou často českými básněmi nebo i texty písní, uváděnými v češtině i ve francouzštině.

2.5.4 Česká katolická beseda v Paříži

Česká katolická beseda v Paříži neboli *Amicale Catholique Tchèque de Paris* je volné sdružení věřících, které se pravidelně schází na mši svaté, sloužené v českém jazyce. Beseda na svých mších uvítá každého, kdo bude mít chuť přijít, krajany dlouhodobě žijící v Paříži i ty, co jsou zde pouze na cestách, věřící i nevěřící.³²³ Toto společenství navázalo na již dlouho existující *Českou katolickou misii v Paříži*. Změna nastala po sametové revoluci, kdy kněz České katolické misie, Otec Petr Kolář, byl vyzván vrátit se do Čech. V Čechách tehdy nebyl dostatek kněží, takže jej nikdo nenahradil. Misie tedy již neměla nastálo jmenovaného kněze a musela následně změnit svůj název, neboť jméno „misie“ už neodpovídalo církevním pravidlům.³²⁴ Nakonec byl v roce 2005 odhlasován současný název, *Česká katolická beseda v Paříži*.

Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Květen 2016, (3). ISSN 0755-8082.

³²² *Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque*. Listopad 2013, (6). ISSN 0755-8082.

³²³ Vítejte na stránkách České katolické besedy v Paříži !. *Česká katolická beseda v Paříži* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://kabes.free.fr/index.php>

³²⁴ Pojem „misie“ se v církevní terminologii váže pouze k regulérním farnostem s jmenovaným knězem.

Zpravodaj České katolické Besedy v Paříži [online]. Březen 2005, (2) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://kabes.free.fr/texts/archive/obcasnik22005.pdf>

Společenství tedy od 90. let několikrát řešilo svoje fungování bez přítomnosti kněze. Skupina věřících však neztrácela naději a snažila se společenství udržet, velkou podporu získávala i od Pařížského arcibiskupství. V jednu chvíli probíhaly i česko-francouzské mše pod vedením francouzských studentů jezuitské fakulty *Centre Sèvres*. Situace se stabilizovala zejména na začátku nového tisíciletí, kdy Beseda získala několik kněží, sloužících mši v češtině. I přesto není do budoucna jasné, jak dlouho se aktivitu Besedy ještě podaří udržet.³²⁵

Mše v češtině jsou pořádány přibližně jednou za měsíc, a to v průběhu školního roku. Probíhají v postranní kapli farního kostela sv. Alžběty Uherské, který najdeme v třetím pařížském obvodu, na rue du Temple. Tato setkání bývají spojena s přátelským posezením po mši. Součástí akce bývá i přednáška, výstava, debata nebo divadelní představení. Čas od času jsou organizovány i výlety, např. na Mont Saint-Michel nebo do historického města Chartres. V roce 2005 se příznivci Besedy společně vydali do Saint-Germain-en-Laye, měli zde příležitost zazpívat si společně v kostele svatého Wandrille.³²⁶

---

³²⁵ Kdo jsme - Qui sommes-nous ?. *Česká katolická beseda v Paříži* [online]. 2013 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://kables.free.fr/kdojsme.php#czech>; *Zpravodaj České katolické Besedy v Paříži* [online]. Březen 2005, (2) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://kables.free.fr/texts/archive/obcasnik22005.pdf>

³²⁶ Praticke informace - Renseignements pratiques. *Česká katolická beseda v Paříži* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://kables.free.fr/informace.php>

Kdo jsme - Qui sommes-nous ?. *Česká katolická beseda v Paříži* [online]. 2013 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://kables.free.fr/kdojsme.php#czech>

Zpravodaj České katolické Besedy v Paříži [online]. Červen 2005, (3) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://kables.free.fr/texts/archive/obcasnik32005.pdf>

2.6 Další významná sdružení podporující rozvoj česko-francouzských vztahů

Na tomto místě je potřeba představit další asociace sídlící ve Francii, které se svou činností významně podílejí na rozvíjení česko-francouzských vztahů a mimo jiné připomínají význam českých osobností, které ve Francii působili. V první řadě jde o spolek sdružující české a francouzské advokáty, *Asociaci Masaryk*. Druhý spolek, se kterým se blíže seznámíme, se zabývá uměleckými díly básničky Suzanne Renaudové a grafika Bohuslava Reynka, kterého jsme již představili v kapitole věnované českým umělcům ve Francii.

Představitelé těchto spolků jsme oslovili prostřednictvím emailu, zeptali jsme se jich na aktuální činnost spolku a jejich pohled na vývoj asociace. Zajímalo nás například, jak je přijímána prezentace Reynkova díla ve Francii. Dostalo se nám zajímavých odpovědí, které si uvedeme v následujícím textu, vycházet však budeme i z dalších pramenů.

2.6.1 Association Masaryk

Asociace Masaryk (*Association Masaryk*) byla založena v roce 1990 s cílem obnovit spolupráci mezi českými a francouzskými advokáty. Představitelé spolku pravidelně působí na různých seminářích a přednáškách. Díky navázání mnoha partnerství mezi českými a francouzskými právníky již mohly být organizovány různé návštěvy a stáže v Praze nebo v Paříži. Spolupráce byla usnadněna zejména po vstupu České republiky do Evropské unie, jak potvrdil i tajemník asociace a člen Pařížské advokátní komory Yves Laurin v rozhovoru pro *Radio Praha* v roce 2005.³²⁷

Asociace dlouhodobě spolupracuje s Českou advokátní komorou, se kterou společně pořádá různé konference na aktuální otázky v oblasti práva. V červnu 2016 v Praze např. proběhl společný seminář „Svoboda projevu“, na kterém vystoupili čeští i francouzští představitelé. Přednášel zde např. již zmíněný Yves Laurin. Svým příspěvkem připomněl význam osvícenských francouzských i českých děl, které významně ovlivnily podobu dnešní evropské společnosti. Z českých přednášejících zde vystoupil např. profesor Karel Eliáš.

---

³²⁷ ROSENZWEIG, Alexis. L'association Masaryk et la coopération juridique franco-tchèque. In: *Radio Praha* [online]. 16.02.2005 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/faits/lassociation-masaryk-et-la-cooperation-juridique-franco-tcheque>

Hovořil o nutnosti zachování svobody projevu, ale i o nezbytnosti vytvoření systému, kterým by se dalo bránit proti nepravdivým tvrzením. Seminář, který byl průběžně tlumočen do češtiny a francouzštiny, se setkal s velkým úspěchem.³²⁸

Co se týče událostí probíhajících v Paříži, za zmínku jistě stojí návštěva Justičního paláce v Paříži na téma „ve stopách Karla IV“, kterou Asociace Masaryk pořádala v prosinci 2017. V těchto místech totiž dříve sídlil francouzský královský dvůr, kde byl vychován budoucí český král Karel IV. Ten v roce 1378 palác opět navštívil, na jeho počest zde francouzský král Karel V. pořádal hostinu. V sále, kde se hostina konala, nechala Asociace Masaryk v roce 2000 vystavit pamětní desku věnovanou Karlovi IV. Návštěvy paláce a vzpomínkové akce se zúčastnili i zástupci českého a slovenského velvyslanectví.³²⁹

2.6.2 Romarin – Přátelé Suzanne Renaudové a Bohuslava Reynka

*„Přátelé Suzanne Renaudové a Bohuslava Reynka, kterých je mnoho tady i v Reynkově rodné zemi, sdílejí společný odkaz: svět harmonie. Harmonie věku, myšlenek, harmonie lidí vzdělaných i lidí prostých, a nesmíme zapomínat na zvířata, naše druhy, objevující se tak často v Reynkově díle...“*³³⁰ Takto zněla slova Annick Auzimour, předsedkyně spolku *Romarin*, při zahájení jedné výstavy věnované dílu těchto dvou umělců, českého grafika a básníka Bohuslava Reynka a jeho manželky francouzské básnířky Suzanne Renaudové. Sdružení *Romarin* se již od roku 1993 snaží uchovávat a poukazovat na umělecké dílo tohoto česko-francouzského páru. Asociace se zabývá zejména ediční činností, např. vydala souborné básnické dílo Suzanne Renaudové a zpřístupnila na internetu katalog s Reynkovými malbami, grafikami a kresbami. Jejich publikace jsou často dvojjazyčné,

---

³²⁸ Společný seminář ČAK a Asociace Masaryk na téma „Svoboda projevu“. *BULLETIN ADVOKACIE* [online]. 2016, (10), 81-82 [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/mezinarodni-vztahy/masaryk.pdf>

³²⁹ Emailová konverzace s advokátem Yves Laurinem, tajemníkem Asociace Masaryk, 27. 2. 2018.

³³⁰ AUZIMOUR, Annick a Petr TUREK. Proslov při příležitosti zahájení výstavy *Nos rêves s'en iront par les chemins....*. In: *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. 2015 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/wp-content/uploads/2016/01/Jsou-lide%CC%81-kter%CC%8C%81-rozda%CC%81-vaji%CC%81-pr%CC%8Ca%CC%81telstvi%CC%81.pdf>

a tedy lépe přístupné publiku z obou zemí. Kromě nakladatelské činnosti spolek organizuje různé výstavy, literární večery a konference.³³¹

V Grenoblu, rodném městě Suzanne Renaudové, probíhala od dubna do prosince 2015 výstava na téma *Nos rêves s'en iront par les chemins...* (Naše sny se vydají po cestách...). Návštěvníci zde mohli sledovat vývoj umělecké tvorby Reynka a Renaudové během čtyřiceti let jejich manželství.³³² Pařížské publikum mělo možnost seznámit se s dílem Reynka minulý rok, a to v rámci výstavy *Bohuslav Reynek, Don Quijote v Petrkově*, která probíhala v Českém centru od konce února do konce března. Asociace zde prezentovala dílo *Le Don Quichotte de Reynek / Reynkiv Don Quijote*, dvojjazyčné vydání Reynkovy série rytin *Don Quichotte*, které vyšlo v jejím nakladatelství. Na této výstavě byla představena i další Reynkova díla znázorňující krajiny, biblická témata nebo scény z každodenního života.³³³ Sdružení Romarin aktuálně připravuje dvojjazyčné vydání jedné z básnických sbírek Bohuslava Reynka, které by mělo vyjít na podzim letošního roku.³³⁴

Má však francouzské publikum zájem o výstavy a vydaná díla spolku Romarin? Představitelé sdružení uznávají, že příznivců je ve Francii zatím méně. Francouzské instituce, např. muzea, se příliš nezajímají o tvorbu Reynka, který je známý spíše v Čechách než ve Francii. Tyto instituce se navíc kvůli nedostatku finančních prostředků obávají investic do těchto projektů. Ministerstvo Kultury, *Radio Praha* a jiné české instituce nicméně pravidelně podporují činnost asociace, s cílem propagace díla Reynka a Renaudové ve Francii.³³⁵

---

³³¹ Romarin. *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/association-romarin/>

³³² *Nos rêves s'en iront par les chemins...* *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble, 2015 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/nos-reves-sen-iront-par-les-chemins/>

³³³ Bohuslav Reynek au Centre tchèque de Paris. *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble, 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/bohuslav-reynek-au-centre-tcheque-de-paris/>

³³⁴ Emailová konverzace s představiteli asociace Romarin, 26. 2. 2018.

³³⁵ Emailová konverzace s představiteli asociace Romarin, 3. 3. 2018.

2.7 Česko-francouzské asociace

Již jsme představili významné instituce a různě zaměřené organizace, sdružení a společenství, spojené s Čechy ve Francii a s českou kulturou. Vedle těchto institucí funguje několik česko-francouzských spolků, které se navzájem velmi podobají svými cíli, zaměřením, aktivitami a jsou významným místem působení současné české komunity žijící v různých koutech Francie. Členové těchto sdružení nezapomínají na své kořeny, prezentují ve Francii českou kulturu, oslavují české tradice nebo zde rozšiřují český jazyk. Noví zájemci jsou zde vítáni, mohou ve spolcích aktivně působit, pomáhat s pořádáním různých událostí nebo pouze přicházet, účastnit se akcí a užít si konverzací v češtině. Kapitulu jsme nazvali „Česko-francouzské asociace“, jelikož jde o nejčastější začátek názvu těchto krajanských spolků, možná i proto, že jsou tato sdružení otevřena jak Čechům žijícím ve Francii, tak Francouzům, kteří mají zájem lépe poznat českou kulturu. Vznikají a rozvíjejí se zde mnohá česko-francouzská přátelství. O velkém významu takto zaměřených spolků se přesvědčila i autorka této práce, která se během svého studijního pobytu ve Francii zapojila do *Česko-francouzské asociace v Nantes*.

Jsou to tedy zejména tyto asociace, které sdružují českou komunitu ve Francii. Rozhodli jsme se proto oslovit jejich představitele prostřednictvím dotazníku. Dotazník, který jsme k tomuto účelu sestavili, je tvořen několika otázkami, zaměřenými na současnou i budoucí činnost asociací (viz příloha 1). Sestaven je pouze z otevřených otázek, představitelé spolků se tedy mohli volně rozepsat a seznámit nás nejen s charakterem současných aktivit, ale i se svým pohledem na vývoj asociace. Z celkem 12 oslovených asociací jsme obdrželi vyplněný dotazník od 5 spolků, do jejich kompletních výpovědí je možné nahlédnout v přílohách práce (viz přílohy 2-6). Na dotazník odpověděli představitelé asociací z Paříže, Akvitánie, Nantes, Rennes a Lyonu.³³⁶

Nejprve představíme všech dvanáct vybraných spolků, jejichž představitelé byli osloveni. Následně se podrobněji zastavíme u aktivit nantské asociace, kde autorka působila. Na základě jejich osobních zkušeností si ukážeme, jak může spolkový život ve Francii probíhat

---

³³⁶ Představitelé asociací měli možnost vyplnit tento dotazník přímo v editoru Microsoft Word nebo prostřednictvím Google formuláře.

v praxi. Poté se již budeme podrobněji věnovat asociacím, jejichž představitelé se vyjádřili v dotazníku. Vytvoříme syntézu získaných odpovědí a pokusíme se porovnat odpovědi zástupců spolků, jejich zajímavé komentáře a postřehy.

2.7.1 Představení jednotlivých asociací

Na tomto místě popíšeme základní cíle a aktivity jednotlivých česko-francouzských asociací. Vycházet budeme částečně z vyplněných dotazníků, z velké části však i z webových a facebookových stránek spolků, spolkových zpravodajů a dalších pramenů. Mnohá z těchto sdružení se prezentují zejména na sociálních sítích, kde mohou pravidelně propagovat své akce, připomínat významná výročí spjatá s českou kulturou a přidávat fotografie z proběhlých událostí.

Jak jsme již naznačili, tyto asociace mají často velmi podobné zaměření, jsou místem pro setkávání českých krajanů, připomínají české tradice, kulturu a jazyk. Jistě si všimneme, že aktivity některých sdružení mají velmi blízko k *České škole bez hranic*, *Českému centru* a dalším institucím a asociacím.

Vydáme se tedy na cestu po celé Francii, do jednotlivých česko-francouzských asociací, přičemž si všimneme, že tyto spolky sídlí ve větších i menších městech. Naši cestu zahájíme v Paříži, kde se zastavíme u dvou asociací, poté se již vydáme se za českými krajany na jihozápad Francie do Akvitánie. Zdržíme se také v oblasti Pays de la Loire a Bretaně, kde je spolkový život české komunity opravdu bohatý. Následně budeme objevovat českou kulturu v severní Francii, až téměř u belgických hranic a na východě Francie, v Alsasku a Lotrinsku. Pokračovat budeme směrem na jih, zastavíme se u jednoho česko-francouzského spolku v Lyonu. Naši cestu zakončíme na jihu Francie, v Provence a u Azurového pobřeží.

Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque

Jako první v pořadí představíme současnou činnost již dlouho existujícího spolku *Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque* (AOTS) (Spolek rodáků z českých zemí a Slovenska a jejich přátel)³³⁷. Cílem této asociace, která letos oslaví

---

³³⁷ Jde o původní asociaci *Association des Originaires des Pays Tchèques et Slovaque* (Spolek rodáků z českých zemí a Slovenska), která ke svému názvu v roce 2005 přidala dodatek „et amis“ (a přátel), jelikož je mezi členy již mnoho lidí, kteří nemají žádné české kořeny.

60. výročí od svého založení, je, aby ve Francii stále žila česká a slovenská kultura. Sídlo spolku se od roku 2008 nachází na pařížském Montmartru, kde probíhají různá představení, výstavy a setkání u tradičních jídel.³³⁸ Významnou součástí spolku dodnes představuje folklorní soubor *Naděje*, který v minulém roce oslavil 65. výročí od svého vzniku. Asociace AOTS při této příležitosti zorganizovala galavečer plný tance a zpěvů, na kterém kromě Naděje vystoupily i jiná folklorní seskupení, např. soubor Sokolu Paříž. Členové se scházejí také při oslavách různých tradic, např. Mikuláše nebo Tří králů. Navštívit mohou i různé koncerty; minulý rok to bylo např. vystoupení zpěváka Martina Haricha, známého z československé reality show SuperStar. Spolek pro své členy také pravidelně organizuje poznávací zájezdy do České republiky, na Slovensko a do dalších států střední Evropy, letos se připravuje výlet na střední Slovensko a do Vídně. Co se týče výuky jazyků, asociace momentálně nepořádá kurzy češtiny, je však možné navštěvovat lekce slovenštiny. O činnosti asociace se můžeme dočíst zejména z pravidelného věstníku, který vychází každé dva měsíce. Tento zpravodaj také nabízí různé informace o historii a současných událostech v Čechách a na Slovensku, letošní první číslo bylo věnované zejména povídání o vzniku a rozdělení Československa. Dočteme se zde také o nabídce různých českých a slovenských produktů, které jsou momentálně ke koupi. Jde např. o knížku českých a slovenských receptů, slovenský med nebo nedávno vydané CD folklorního souboru Naděje.³³⁹

---

³³⁸ Příloha 3

ŠTRÁFELDOVÁ, Milena. Asociace českých rodáků ve Francii oslavila padesátiny. In: *Radio Praha* [online]. 28.06.2008 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/asociace-ceskych-rodaku-ve-francii-oslavila-padesatiny>

Histoire de l'A.O.T.S. *Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque* [online]. Paříž [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://aots.com/public/index.php/qui-sommes-nous/histoire-aots/>

³³⁹ Příloha 3

Bulletin de l'Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque [online]. Paříž, 2018, **60**(341) [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://aots.com/public/wp-content/uploads/Bulletin/2018/341_web.pdf

Bulletin de l'Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque [online]. Paříž, 2018, **60**(340) [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://aots.com/public/wp-content/uploads/Bulletin/2018/340_web.pdf

Bulletin de l'Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque [online]. Paříž, 2017, **59**(338) [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://aots.com/public/wp-content/uploads/Bulletin/2017/338_web.pdf

Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii

V Paříži má své sídlo ještě jedno krajské sdružení, které je v současné době velmi aktivní. Asociace *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii* vznikla v roce 2011 se základní myšlenkou: „Budeme usilovat o vytvoření informační a společenské platformy pro mladé Čechy ve Francii“.³⁴⁰ K cílům tohoto spolku patří pořádání různých diskusí a přednášek, oživení kontaktů v rámci české komunity ve Francii a poskytování informací o životě mladých Čechů ve Francii.³⁴¹ Sdružení sídlí stejně jako České centrum na adrese 18, rue Bonaparte, události spolku se často odehrávají i v prostorách českého velvyslanectví. Asociace se snaží informovat Čechy přicházející do Francie např. prostřednictvím přednášek. Na začátku každého akademického semestru se nově přichozí studenti mohou dostavit na informační večer „Jak studovat a žít ve Francii“, kde se mimo jiné mohou dozvědět vše o administrativě, možnostech získávání příspěvků na bydlení, ale i volnočasových aktivitách a brigádách.³⁴² Zajímavé jsou jistě i literární večery a debaty na aktuální témata, které asociace pravidelně organizuje. V dubnu 2015 například proběhla debata na téma „Mezi nezájmem a obdivem. Česko pohledem francouzských médií, Francie pohledem českých médií“, kde se mimo jiné hovořilo o nedostatku českých novinářů, kteří by ovládali francouzštinu.³⁴³ Spolek také pravidelně připomíná české tradice, jeho večírky zahrnují oslavu např. českých Velikonoc nebo Mikuláše. Úspěšná však byla i společenská

---

³⁴⁰ O ASOCIACI. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/asociace-o-nas>

³⁴¹ Predstaveni_CSMPF_2011-11-04. In: *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. Paříž, 2011 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://docs.google.com/a/csmpf.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=Y3NtcGYuY29tfHd3d3xneDoxMDUzODAyNGMxYjAwYmM4>

³⁴² Aktivita. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/asociace-o-nas/aktivita>

Jak studovat a žít ve Francii - informační večer 15.2.2018 v 19h. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/udalosti-a-akce/nadchazejici-akce/jakstudovatazitvefrancii-informacnivecer822018v19h>

³⁴³ Reportáž z debaty „Mezi nezájmem a obdivem. Česko pohledem francouzských médií, Francie pohledem českých médií“. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/blog/reportazdebatymezinezajmemaobdivemceskopohledemfrancouzskychmediifranciepohledemceskychmedii>

událost „Pravé české míchačky“, při které se ochutnávaly české koktejly vzniklé v době komunismu, např. „Beton“, „Mozek“ nebo „Kofila“.³⁴⁴ Oblíbená jsou i pravidelná neformální setkání „Česká hospoda“, na kterých je mimo jiné možné zakoupit si tašku asociace s nápisem „J'aime pivo“.³⁴⁵ Češi, kterým v Paříži chybí příroda, se mohou jednou za měsíc vydat na „túru s Márou“, během těchto výletů mají příležitost objevit krajinu v okolí Paříže.³⁴⁶

Association Franco-Tchèque d'Aquitaine

Z Paříže se nyní vydáme na jihozápad Francie, do známé vinařské oblasti Bordeaux. V Bègles, na předměstí města Bordeaux, již od roku 1998 sídlí *Association Franco-Tchèque d'Aquitaine* neboli *Francouzsko-česká asociace v Akvitánii*. Cílem asociace je již od jejího založení „otevření dialogu mezi Francií a různými regiony České republiky, a to v oblasti kultury, umění a vzdělávání“.³⁴⁷ Naplnit tento cíl se spolku bezpochyby daří, pravidelně organizuje různé koncerty, výměnné pobyty českých a francouzských hudebních souborů, smyčcových orchestrů a pěveckých sborů, výstavy, konference a další akce, zaměřené na prezentaci české kultury ve Francii. Své důležité místo zde má právě hudba a zpěv, předsedkyní spolku je totiž významná česká operní pěvkyně Stella Marisova-Sirben, která zpěv ve Francii vyučuje a zajímá se o jeho terapeutické účinky.³⁴⁸ Její žáci se také již vydali do Čech v rámci kulturní výměny organizované asociací, např. v roce 2016 zazpívali na Pražské konzervatoři a seznámili se zde s českými sboristy.³⁴⁹ Co se týče přednášek, zajímavá jistě byla v roce 2009 konference na téma „La littérature tchèque traduite en langue

---

³⁴⁴ Aktivita. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/asociace-o-nas/aktivita>

³⁴⁵ Česká hospoda. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/udalosti-a-akce/ceska-hospoda>

³⁴⁶ Túry s Márou. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/udalosti-a-akce/tury-s-marou>

³⁴⁷ Příloha 4

³⁴⁸ Příloha 4

³⁴⁹ Actualités - Liste des cours, stages, ateliers, concerts, voyages... *Stella Marisova - Artiste lyrique et professeuse de chant* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.stella-marisova-artiste.com/actualite/C3%A9s/>

française.“ („Česká literatura přeložená do francouzského jazyka“), kde se hovořilo např. o překladech knih Karla Čapka nebo Václava Havla.³⁵⁰ Z nedávno proběhlých událostí asociace můžeme zmínit promítání animovaných filmů Jiřího Trnky, součástí akce bylo i hudební představení a povídání o tomto českém výtvarníkovi. Členové spolku se také pravidelně scházejí na oslavách českých tradic, např. Velikonoc a Mikuláše. Co se týče cestování a výletů, letos v dubnu se skupina členů asociace vydala do Prahy a do Brna, v tomto roce také asociace začíná pro své členy pořádat i turistické výlety do přírody.³⁵¹

Association Franco-Tchèque de Nantes

Na severozápadě Francie, v oblasti Bretaně a Pays de la Loire, je spolkový život Čechů opravdu pestrý, najdeme zde minimálně tři krajanské asociace. Jeden velmi milý spolek sídlí od roku 2014 v rodném městě Julese Verna, a to *Association Franco-Tchèque de Nantes* neboli *Česko-francouzská asociace v Nantes*. Mezi základní cíle nantské asociace patří vytváření přátelských vztahů mezi Francií a Českou republikou, představování české kultury v této oblasti a snaha umožnit krajanům žijícím ve Francii a jejich dětem zůstat v kontaktu se svými českými kořeny.³⁵² „České „včelstvo“ našlo svůj „úľ“ v *Maison de l'Europe*...“,³⁵³ píše na webových stránkách spolku jeho prezidentka Tereza Koničková, absolventka pražské DAMU.³⁵⁴ Právě v *Maison de l'Europe* probíhají pravidelná setkání asociace, představování české kultury, výuka češtiny a najdeme zde již poměrně slušně vybavenou českou knihovnu. Významnou část aktivit asociace tvoří oslava všech možných českých tradic, a to nejen českých Velikonoc, Mikuláše a Vánoc, ale např. i Masopustu nebo pálení čarodějnic

---

³⁵⁰ Evènement / Naše akce. *Association Franco-Tchèque Aquitaine* [online]. Bègles - Bordeaux [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-aquitaine.com/ev%C3%A8nement-na%C5%A1e-akce/>

³⁵¹ Příloha 4

Actualité / Novinky. *Association Franco-Tchèque Aquitaine* [online]. Bègles - Bordeaux [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-aquitaine.com/actualit%C3%A9-novinky/>

³⁵² Představení. *Association Franco-Tchèque de Nantes* [online]. Nantes, 2016 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: http://franco-tcheque-nantes.org/?page_id=398&lang=fr

³⁵³ *Maison de l'Europe* (Evropský dům) je centrem evropského života v Nantes, sdružuje kulturní, vzdělávací, ekonomicky zaměřené a další spolky a instituce, které podporují evropské občanství.

³⁵⁴ Náš tým - Bureau. *Association Franco-Tchèque de Nantes* [online]. Nantes, 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: http://franco-tcheque-nantes.org/?page_id=5897&lang=fr

spojených s táborákem. Krajané se rádi scházejí právě u táboráku, kde si mohou společně zazpívat u ohně a opéct si na prutu špekáčky, „...*Žádné barbecue. Hezky po česku.*“, zdůrazňuje Tereza Koníčková.³⁵⁵ Příznivci českého jazyka ocení nabídku kurzů češtiny pro dospělé, které spolek pořádá již od svého založení, přidat se mohou začátečníci, středně pokročilí i pokročilí. Kromě skupinových lekcí asociace nabízí i individuální kurzy a překladatelské služby. S překlady a tlumočením členové asociace pravidelně asistují při událostech partnerských měst, např. francouzského Vertou a Poděbrad, na kterých také pomáhají s reprezentací české kultury. Asociace nezapomíná ani na výuku svých česko-francouzských dětí, kterých v Nantes v poslední době přibývá. Již dva roky zde úspěšně funguje *Česká škola Klíček*, letos má přibližně 15 žáků. Děti ve věku od 18 měsíců do 10 let, rozděleny do tří věkových skupin, chodí do Klíčku každou druhou sobotu, aby si zde zábavnou formou osvojily znalosti českého jazyka a realii.

Association franco-tchèque en Bretagne

V dřívějším hlavním městě Bretonského vévodství, Rennes, můžeme kromě středověkých hrázděných domků navštívit některou z událostí *Association franco-tchèque en Bretagne* neboli *Česko-francouzské asociace v Bretani*. Spolek, jejímž cílem je představit v Bretani Českou republiku a naopak,³⁵⁶ nedávno oslavil páté výročí své existence. Češi i další zájemci o českou kulturu a jazyk se v asociaci pravidelně setkávají např. při oslavě tradičních Velikonoc nebo na Mikulášské besídce, které jsou spojeny s kreativními dílnami. Spolek pořádá i další aktivity zaměřené na seznamování s českou kulturou, k čemuž slouží i jeho facebookové stránky. Jejich prostřednictvím asociace pravidelně upozorňuje na zajímavé momenty z české historie nebo na právě probíhající výstavy českých umělců. Znalosti o Česku si mohou příznivci asociace otestovat např. během tradičních pikniků, jejichž součástí bývá kromě her a dobrého jídla i kvíz o České republice. Asociaci zajímá však i Česko z pohledu Francouzů, v listopadu minulého roku se konalo setkání s Francouzskou Laurette, která vyprávěla o svém pobytu v České republice. Během svého pobytu

---

³⁵⁵ Příloha 2

³⁵⁶ Association franco-tchèque en Bretagne: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-15] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Association-franco-tch%C3%A8que-en-Bretagne-1385869125036421/about/?ref=page_internal

zaznamenala rozdíly mezi oběma zeměmi, které znázornila ve své ilustrované knížce; svoje zážitky a pocity mohla sdílet s účastníky této události.³⁵⁷ Připomeňme také, že již dlouhá léta existuje partnerství mezi městy Rennes a Brno. Nedávno se v Rennes konala oslava výročí této spolupráce, které se účastnila i Česko-francouzská asociace se svým českým stánkem. Pro návštěvníky akce byly u stánku připraveny různé aktivity spojené s českou kulturou, mohli si zde např. ozdobit perníčky. Letošní rok navíc v Bretani začal „*tak nějak v barvách České republiky*“, členové asociace mohli v Rennes společně navštívit výstavu o Leoši Janáčkovi a představení jeho opery *Káťa Kabanová*.³⁵⁸

Česká asociace v Bretani

Pokud se přemístíme na úplný západ Bretaně, zjistíme, že se tu nachází ještě jeden česko-francouzský spolek. V Brestu sídlí již několik let *Český kroužek v Bretani*, který se nedávno přejmenoval na *Českou asociaci v Bretani*. Tento spolek si dal za cíl propagovat v Bretani českou kulturu, podporovat česko-francouzské vztahy a organizovat různé výstavy a kulturní události. Cílem je však zároveň pomáhat českým turistům, cestujícím do Bretaně, a zprostředkovávat předkladatelské služby. Asociace např. působí se svým českým stánkem při různých událostech, které se odehrávají v centru dění Brestu, na náměstí Place de la Liberté. Spolek se také zaměřuje na organizaci kurzů českého jazyka. K informování o aktivitách asociace byly doposud využívány zejména facebookové stránky spolku, kde byly také publikovány různé fotografie z českých měst. Prostřednictvím těchto stránek si můžeme všimnout, že asociace nedávno obnovila svou činnost; první událostí po dlouhé době byly české Velikonoce.³⁵⁹

---

³⁵⁷ Příloha 6

Association franco-tchèque en Bretagne. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-15] Dostupné z: <https://www.facebook.com/Association-franco-tch%C3%A8que-en-Bretagne-1385869125036421/>

³⁵⁸ Příloha 6

³⁵⁹ Česká asociace v Bretani. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-04-10] Dostupné z: <https://www.facebook.com/ceskykrouzek/>

Armentières Litoméřice Europe International

Nyní se už vydáme z Bretaně směrem do severní Francie. U belgických hranic, nedaleko Lille se nachází menší město Armentières. V severních Čechách leží podobně velké město, Litoměřice. A právě tato dvě města jsou již několik let sdružena za podpory asociace *Armentières Litoméřice Europe International (ALEi)*³⁶⁰, vzniklé v roce 1992. K cílům spolku ALEi patří rozvoj vzájemných vztahů mezi Armentières a Litoměřicemi, ale i rozšiřování informací o české kultuře, tradicích a životě v České republice.³⁶¹ Na základě partnerských vztahů jsou organizovány různé školní, hudební a sportovní výměny, např. v minulém roce si do Armentières přijely zahrát litoměřické basketbalistky. Spřátelily se zde s místním dívčím basketbalovým týmem a utkaly se s ním v turnaji, na programu byla i prohlídka města a společné posezení s pohoštěním. Co se týče propagace české kultury v Armentières, spolek ALEi např. v listopadu 2016 zorganizoval událost „Semaine culturelle tchèque“ (Český kulturní týden). Během tohoto týdne proběhlo čtení dvojjazyčně napsaných děl, výstava věnovaná Litoměřicím a Česku, koncert české interpretky a degustace českých specialit.³⁶² Spolek také podporuje české krajany žijící v této oblasti a jejich rodiny. Pod záštitou ALEi vznikla v roce 2014 *Česká škola Lille*, s myšlenkou pomoci dětem uvědomit si svoje české kořeny. Děti do školy docházejí každou sobotu. Na začátku vyučování obvykle všechny děti společně opakují, co se minule naučily, poté se již výuka liší podle věku. Každý týden je probráno jiné téma, např. podzim, Velikonoce, rodina... Bohatý je i mimoškolní program, škola v tomto ohledu spolupracuje s asociací ALEi. Pro děti jsou připravovány mikulášské besídky, výlety, karnevaly nebo oslava českých Velikonoc.³⁶³

---

³⁶⁰ Nejde o překlep, název města Litoměřice figuruje v názvu spolku jakožto „Litoméřice“, nejspíše z důvodu snadnější výslovnosti pro Francouze.

³⁶¹ ALEi - Armentières - Litoméřice - Europe - International. *Vivre Armentieres* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.armentieres.fr/rub/page/fiche_asso.php?page=&asso=13

³⁶² ALEi. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/AssociationALEi/>

³⁶³ Česká škola Lille: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/ceska.skola.lille/about/?ref=page_internal

Journal annuel de l'association ALEi (Armentières Litoméřice Europe Internationale) [online]. Armentières, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.alei.fr/IMG/pdf/journal_2016.pdf

Association franco-tchèque à Strasbourg

Na východě Francie, kde má spolková činnost již dlouholetou tradici, můžeme najít dvě česko-francouzské asociace. Jedna z nich sídlí přímo ve Štrasburku, kde byl již na konci 19. století založen spolek *Vlast*. Asociace s názvem *Association franco-tchèque à Strasbourg*, která vznikla v roce 2016, má za cíl sdružovat Čechy a Slováky žijící v Alsasku a zároveň propagovat českou kulturu a jazyk.³⁶⁴ Na facebookových stránkách asociace se dozvídáme, že je spolek zaměřen zejména na výuku češtiny pro děti. První vyučovací hodiny začaly v září 2016, probíhaly každou středu ve třech věkových skupinách, a to pro předškolní děti, pro děti mezi 6 a 8 lety a pro děti starší 9 let. Při této příležitosti asociace pořádala v září piknik, kde se mohli žáci, vyučující a rodiče spolu seznámit, podobné setkání proběhlo i na začátku tohoto školního roku. Pro děti jsou připravovány tvůrčí aktivity i v rámci vánoční besídky, oslavy Velikonoc nebo mezinárodního dne dětí.³⁶⁵ Minulý školní rok asociace hodnotila jako úspěšný, neboť se přihlásilo celkem 25 dětí a bylo zaznamenáno velmi málo absencí. Pro starší žáky se při výuce češtiny používají i klasická gramatická cvičení a diktáty.³⁶⁶ Asociace se nicméně kromě dětí snaží sdružovat i další zájemce o českou kulturu, např. v říjnu minulého roku byla ve štrasburském muzeu Tomi Ungerer připravena soukromá prohlídka českých ilustrátorů, které se kromě žáků mohli zúčastnit i další členové spolku.³⁶⁷

Journal annuel de l'association ALEi (Armentières Litomérice Europe Internationale) [online]. Armentières, 2015 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.alei.fr/IMG/pdf/journal_2015.pdf

³⁶⁴ Association franco-tchèque à Strasbourg: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Association-franco-tch%C3%A8que-%C3%A0-Strasbourg-127010027719306/about/?ref=page_internal

³⁶⁵ Association franco-tchèque à Strasbourg. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/Association-franco-tch%C3%A8que-%C3%A0-Strasbourg-127010027719306/>

³⁶⁶ MEIGNAN, Pierre. 4# Ces Tchèques strasbourgeois : l'Ecole tchèque de Strasbourg. In: *Radio Praha* [online]. 08.08.2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/panorama/4-ces-tcheques-strasbourgeois-lecole-tcheque-de-strasbourg>

³⁶⁷ Association franco-tchèque à Strasbourg. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/Association-franco-tch%C3%A8que-%C3%A0-Strasbourg-127010027719306/>

Association Franco-Tchéquie

Další asociací ve východní části Francie je *Association Franco-Tchéquie*. Tento spolek, spřátelený se štrasburskou asociací, se nachází v lotrinském městě Nancy. Association Franco-Tchéquie na svých webových stránkách upozorňuje na rozvoj česko-francouzských vztahů v posledních letech a nutnost bližšího seznámení francouzské společnosti s českým jazykem. Její činnost proto představuje organizace všemožných aktivit zaměřených na seznamování s českou kulturou a jazykem, podpora různých školních a sportovních výměn nebo pořádání výstav. Zájemci o českou kulturu se tak mohou setkat s českými rodilými mluvčími. Cílem je však i poskytnout příležitost pro shledání krajanů žijících v Lotrinsku.³⁶⁸ Členové spolku se např. setkávají při pravidelné události „České Vánoce“, kde můžou vyrobit svíčku, nazdobit perníčky, ochutnat vánoční punč a prakticky vyzkoušet další české vánoční tradice. Asociace do Nancy často zve české muzikanty. V minulosti zde vystoupila např. vokální a instrumentální skupina *Jelení loje*, nedávno přijel zazpívat a zahrát český folkový písničkář Jaroslav Hutka. Association Franco-Tchéquie dále nabízí kurzy češtiny, a to prostřednictvím Skypu, kurzy jsou zaměřeny na procvičování gramatiky, slovní zásoby a na konverzaci na různá témata. Spolek podporuje i aktivity jiných krajanů působících v regionu.³⁶⁹ Nejvýznamnější událostí spjatou s českou kulturou, kterou v Nancy pravidelně organizují vyučující a studenti češtiny na univerzitě Université de Lorraine a kterou podporuje i Association Franco-Tchéquie, je festival „Semaines des cultures tchèque et tchécoslovaque“ (Týdny české a československé kultury). Letos se konala v průběhu března a byla z velké části zaměřená na významná výročí událostí z let 1918, 1948 a 1968. Návštěvníci si mohli prohlédnout např. výstavu českého výtvarníka Stanislava Špeldy, který

---

³⁶⁸ Présentation. *Association Franco-Tchéquie* [online]. Nancy, 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://francotchequie.free.fr/Pages/presentation-franco-tchequie.html>

³⁶⁹ Apprendre le tchèque - Naučte se česky. *Association Franco-Tchéquie* [online]. Nancy, 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://francotchequie.free.fr/Pages/cours-de-tcheque.html>

Association Franco-Tchéquie Nancy. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/AssociationFrancoTchequieNancy/>

ve svých dílech znázorňuje Krkonoše, připraveny byly i různé projekce a debaty, vystoupil zde např. velvyslanec Petr Drulák.³⁷⁰

Association Franco-Tchèque de Lyon

Nyní se vydáme do středovýchodní Francie. V Lyonu, významné francouzské metropoli plné historických pamětihodností, najdeme velmi aktivní česko-francouzské sdružení. *Association Franco-Tchèque de Lyon* neboli *Česko-francouzská asociace v Lyonu* zde byla založena již v roce 1985 s cílem udržet a upevnit přátelské pouto mezi Českou republikou a Francií pomocí kulturní spolupráce. Spolek prezentuje v lyonském kraji českou kulturu, sdružuje Čechy, kteří zde žijí a chtějí zůstat v kontaktu se svými kořeny. Pomáhá nově přichozím krajanům se začleněním do francouzské společnosti. Cílem asociace je také umožnit dětem krajanů poznávat českou kulturu a rozvíjet český jazyk. V tomto duchu zde již od roku 2012 funguje *Škola u babiček*. V této české škole se každou druhou sobotu sdružují děti od 3 do 10 let, aby se zde formou hry a v rámci výuky v češtině dozvěděly více o České republice.³⁷¹ Jde o velmi úspěšný projekt; školu, která měla na začátku 5 žáků, letos navštěvuje 40 dětí z českých a česko-francouzských rodin.³⁷² Asociace navíc pořádá v rámci Školy u babiček mnoho dalších dětských aktivit, např. „Školu v přírodě“, čtyřdenní pobyt pro učitele, žáky a rodiče. Na této akci jsou pro děti připraveny kurzy češtiny a hry v přírodě, do kterých jsou zapojeni i rodiče. Česko-francouzské rodiny zde mohou navázat opravdová přátelství, stejně jako na dalších oblíbených událostech, např. při oslavě tradičních českých svátků.³⁷³ Asociace také organizuje různá setkání a kulturní události, např. divadelní představení, filmové večery a koncerty. V říjnu minulého roku např. pořádala klavírní

---

³⁷⁰ Plakát3 - Programme-semaine-tcheque-2018. In: *Association Franco-Tchéquie* [online]. Nancy, 2018 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://francotchequie.free.fr/Telechargement/2018/Programme-semaine-tcheque-2018.pdf>

³⁷¹ Activités/Aktivita. *Association Franco-Tchèque de Lyon / Česko-francouzská asociace v Lyonu* [online]. Lyon, 2017 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-lyon.fr/index.php/pages/activites>

³⁷² Příloha 5

³⁷³ Příloha 5

Škola u babiček- Česká škola v Lyonu [online]. Lyon [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://skolalyon.wordpress.com/>

a houslový koncert „De Bohème en Moravie“ (Z Čech na Moravu), při kterém zazněly skladby Antonína Dvořáka, Leoše Janáčka a Vítězslava Nováka.³⁷⁴ Významnou součástí aktivity spolku je organizace kurzů češtiny pro dospělé. Nabídka je v tomto ohledu bohatá, možné je navštěvovat čtyři různé úrovně kurzů, přičemž nejvyšší úroveň je věnována zejména konverzaci.³⁷⁵

Association Amitié franco-tchèque

V malebném provensálském městečku Meyrargues, které se nachází nedaleko univerzitního města Aix-en-Provence, byl v roce 1998 založen spolek *Association Amitié franco-tchèque* (Spolek česko-francouzského přátelství). Název jistě nebyl vybrán náhodně, asociace je opravdu založena na přátelském družebním vztahu, a to mezi dvěma městy, Meyrargues a Jimramovem, městečkem na Vysočině. Spolek tedy podporuje rozvíjení přátelských vztahů a výměn v rámci těchto dvou sdružených obcí, na své akce však zve i Čechy žijící v celém provensálském regionu a další zájemce. Cílem asociace je pořádat různé výlety, kulturní večírky, školní a umělecké výměny, konference, dílny a další aktivity.³⁷⁶ Součástí spolku je od roku 2014 také česká škola, určena dětem od 3 do 10 let. Výuka probíhá v Aix-en-Provence, ve školním roce 2016/2017 děti do školy docházely jednou za tři týdny.³⁷⁷ Kromě výuky jsou pro děti pořádány různé mimoškolní aktivity. Pokud se podíváme na nedávno proběhlé události asociace, zaujme nás např. Kreativní dílna, během které se vyráběla vánoční přání společně s českou malířkou Hanou Auerovou. Děti se také

---

³⁷⁴ *Association Franco-Tchèque de Lyon / Česko-francouzská asociace v Lyonu* [online]. Lyon, 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-lyon.fr/index.php/>

³⁷⁵ Activités/Aktivity. *Association Franco-Tchèque de Lyon / Česko-francouzská asociace v Lyonu* [online]. Lyon, 2017 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-lyon.fr/index.php/pages/activites>

³⁷⁶ Association Amitié Franco-Tchèque, Meyrargues: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/amitiefrancotcheque/about/?ref=page_internal

Annuaire des associations - Culture et loisirs - Amitié Franco-Tchèque. *Ville de Meyrargues* [online]. Meyrargues [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.meyrargues.fr/index.php/cultures-et-associations/les-associations/annuaire-des-associations/culture-et-loisirs/amitie-franco-tcheque>

³⁷⁷ Seznam českých škol ve Francii. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/kultura_a_skolstvi_1/vyuka_cestiny_pro_deti/seznam_ceskych_skol_ve_francii.html

mohly před Vánocemi účastnit promítání českých němých animovaných pohádek, např. Pata a Mata. Úspěšnou akcí byla i událost „Journée de l'Europe“ (Den Evropy), kterou asociace pořádala v květnu v Aix-en-Provence a které se účastnily i spolky představující jiné evropské země. Proběhlo zde mnoho představení, mezi nimi i loutkové divadlo pražského souboru *Jiskra*. Spolek Amitié franco-tchèque zde měl svůj stánek, nechyběla ani dílna, kde se zájemci mohli naučit modelovat vizovické těsto.³⁷⁸

Association Culturelle Franco-Tchèque

V Provence najdeme ještě jeden spolek, pokud se z Meyrargues přesuneme směrem na východ, na Azurové pobřeží. Nedaleko od města filmových festivalů Cannes, v historickém městě Antibes, můžeme ucítit „závan české kultury na Azurovém pobřeží“.³⁷⁹ Takto se prezentuje sdružení *Association Culturelle Franco-Tchèque*, které vzniklo v roce 2015 s cílem podporovat spolupráci mezi Francií a Českem v oblasti kultury, turismu a trvalého rozvoje. Kromě kulturní výměny je důležitým cílem i rozvíjení přátelských vztahů mezi Čechy a Slováky žijících ve Francii. Spolek pořádá různé kulturní aktivity, konference, výlety, rodinné události nebo setkání mezi přáteli.³⁸⁰ Již v září 2015 asociace iniciovala významnou událost, a to *1er Festival du cinéma tchèque à Nice* (První festival českého filmu v Nice). Patronem festivalu se stal režisér Jiří Menzel, se kterým se diváci mohli sejít na debatě po promítání jeho *Postřižin*. Na festivalu bylo v kině Mercury v Nice celkem promítáno devět filmových trháků. Nejstarší kousek představoval sci-fi film *Vynález zkázy* z roku 1958, nejnovější bylo válečné drama *Tobruk* z roku 2008. Kromě různých vernisáží a konferencí jsou aktivity asociace a jejích partnerů zaměřeny i na sport a uvolnění. Jen v minulém roce proběhl tenisový turnaj, kurz sebeobrany a soukromý ateliér „Stress away“. Události asociace často probíhají v luxusních hotelech v blízkosti pobřeží, v jednom z nich

---

³⁷⁸ Association Amitié Franco-Tchèque, Meyrargues. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/amitiefrancotcheque/>

³⁷⁹ Association Culturelle Franco-Tchèque: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-10] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Association-Culturelle-Franco-Tch%C3%A8que-579519378864430/about/?ref=page_internal

³⁸⁰ Association Culturelle Franco-Tchèque: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-10] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Association-Culturelle-Franco-Tch%C3%A8que-579519378864430/about/?ref=page_internal

se slavil i Mikuláš. Spolek nicméně nezapomíná ani na francouzské tradice, tento rok byl zahájen neformálním setkáním s tradičním koláčem „galette des rois“.³⁸¹

Na Azurovém pobřeží jsme zakončili naši cestu po krajanských asociacích v celé Francii. Zaznamenali jsme, že aktivity těchto spolků jsou často velmi podobné, stejně jako jejich cíle, které byly při založení formulovány. Musíme však uznat, že každá asociace se přece jen vydala trochu jiným směrem, zaměřuje se na jiné typy akcí. Některé spolky jsou více orientovány na aktivity pro děti a na výuku češtiny, jiné spíše na pořádání kulturních nebo sportovních událostí a výměn. U některých asociací se setkáme s naprosto originálními nápady, na programu jsou netradičně pojatá setkání, spolupráce se zajímavými českými osobnostmi a umělci nebo snaha o připomínku i méně známých českých tradic. Můžeme tedy říci, že přes společné zaměření, kterým je podpora českých krajanů ve Francii a prezentace české kultury, je každá česko-francouzská asociace v něčem jedinečná.

2.7.2 Vybrané aktivity Česko-francouzské asociace v Nantes z roku 2016 z pohledu autorky práce

Již jsme si ukázali, že asociace v Nantes a jiné krajanské spolky pravidelně organizují různé kulturní události, prezentují svou kulturu před ostatními, slaví české tradice nebo pořádají kurzy češtiny. Nyní si ukážeme, jak tyto spolkové aktivity mohou probíhat v praxi. Autorka této práce měla příležitost nahlédnout do fungování Česko-francouzské asociace v Nantes, a to během svého studijního pobytu, který probíhal od ledna do června 2016. Působila zde jako učitelka češtiny pro dospělé a zároveň se účastnila různých akcí asociace. V této podkapitole, která je založena výhradně na jejích osobních zkušenostech a pozorování, si ukážeme, jak probíhaly některé aktivity spolku z uvedeného období. Jistě nám to umožní trochu lépe porozumět činnosti nantské asociace, zároveň je možné, že se s podobnými zkušenostmi krajané setkávají i v jiných česko-francouzských společenstvích. Půjde však jen o výběr aktivit; asociace během této doby prezentovala českou kulturu a tradice i v rámci mnoha dalších událostí. Důležité je říci, že všechny navštívené a pořádané aktivity probíhaly v přátelském duchu a s dobrou náladou.

---

³⁸¹ Association Culturelle Franco-Tchèque. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-10] Dostupné z: <https://www.facebook.com/Association-Culturelle-Franco-Tch%C3%A8que-579519378864430/>

Výuka češtiny pro dospělé

Úvodem můžeme alespoň částečně nastínit průběh hodin češtiny pro Francouze. Autorka této práce byla lektorkou středně pokročilých studentů. Do kurzu byli přihlášení tři studenti, kteří se již dlouho zajímali o českou kulturu a jazyk a kteří v minulosti několikrát Českou republiku navštívili. Jednoho studenta motivovaly i rodinné důvody, vychovával se svou českou partnerkou bilingvní dítě. Kurz probíhal jednou týdně ve večerních hodinách, v sídle asociace Maison de l'Europe. Studenti pracovali s učebnicemi a pracovními sešity *New Czech Step by Step* od Lídy Holé, které slouží k výuce českého jazyka na základě angličtiny. K dispozici byla i tabule, česká knihovna, přehrávač CD a další pomůcky, k občerstvení byl obvykle připravený čaj. Hodina zpravidla začínala úvodní konverzací, při které se studenti rozmluvili a zopakovali si témata z minulého týdne. Poté byly obvykle zkontrolovány domácí úkoly a následně již probíhala výuka nové látky. Studenti měli kromě učebních materiálů svoje vlastní sešity, do kterých si dělali poznámky nebo psali krátké texty. Během jednoho semestru, kdy autorka práce tento kurz vyučovala, se studenti např. naučili, jak si objednat jídlo v restauraci, jak vyjádřit, co mají rádi, nebo jak hovořit o slavných osobnostech. Z gramatických jevů byly probrány zejména akuzativ a minulý čas. Nutno podotknout, že tito středně pokročilí studenti byli schopni již od začátku semestru téměř plynně konverzovat. Dělali sice časté gramatické chyby, měli však již bohatou slovní zásobu, dobrou výslovnost a většinou dobře rozuměli jak mluvenému slovu, tak textu. Jejich jazykový projev se v průběhu semestru ještě zlepšil; bylo vidět, že si ve velké míře osvojili probrané gramatické konstrukce a obohatili slovní zásobu o nová slova a fráze.

České Velikonoce

V půlce března 2016 proběhlo v Maison de l'Europe příjemné odpoledne u příležitosti velikonočních svátků. Sešly se zde především české členky asociace, některé přivedly i své česko-francouzské děti. Nechyběli zde ani Francouzi, někteří z nich se s českými velikonočními tradicemi seznamovali poprvé. O zábavu zde bylo postaráno, na programu byly tři dílny, barvení vajíček, pletení pomlázky a pro děti vybarvování různých omalovánek. Na zakousnutí byl připraven po domácku upečený mazanec. A tak se vyrábělo, malovalo, pletlo a u toho povídalo. Dospělí pomáhali dětem a malovali i vlastní vajíčka. Některé Češky s úsměvem konstatovaly, že svou první pomlázku upletly ve Francii. Nové

členky se při malování vajíček seznamovaly s Češkami, které v Nantes žijí již dlouho, a zajímaly se o jejich životní příběhy. Některé během těchto konverzací objevily, že pocházejí ze stejného českého města a že mají dokonce společné známé. Zajímavé však bylo sledovat i bilingvní děti. Maminky na ně mluvily zásadně česky, děti jim však vždy odpovídaly francouzsky. Tyto děti však mluvily francouzsky pouze se svými rodiči, ostatním Češkám odpovídaly již v češtině. Účastníci akce si své velikonoční výtvary následně odnesli domů. Některá obarvená vyfouklá vejíčka však zůstala v Maison de l'Europe a stala se ozdobou české knihovny a dalších událostí, které asociace v následujících týdnech pořádala.

Prezentace asociace a české kultury během „Journées Interculturelles“

V Nantes jsou organizovány mnohé akce a festivaly, na kterých nechybí stánek Česko-francouzské asociace. Tyto stánky slouží nejen k seznamování s aktivitami spolku, ale především k prezentaci české kultury, jazyka, kuchyně a zajímavých míst v Čechách. Asociace se např. již několikrát zúčastnila akce „Journées Interculturelles“ (Mezikulturní dny), která se každoročně koná s cílem seznámit místní obyvatele s různými kulturami, zapojují se do ní zejména zahraniční studenti. V dubnu 2016 měla tato akce velký úspěch, sešlo se zde mnoho lidí, kteří měli chuť sdílet svou kulturu. V prostorách výstavního centra³⁸² byly připraveny stánky prezentující státy z různých koutů světa. U každého z nich měli návštěvníci možnost ochutnat místní speciality a prohlédnout si předměty se zemí spojené. Česko-francouzská asociace zde také měla svůj stánek, plný českých dobrot a různých předmětů. Stánek zdobila např. česká vlajka, mapa České republiky, plyšový krtek, láhev Becherovky nebo malovaná vejíčka a pomlázky z Velikonoc. Návštěvníci mohli ochutnat jablečný a slaný štrůdl, vejíčkovou pomazánku, tvarohové a makové koláče nebo perníčky, které si mohli i ozdobit. Nejvíce jim asi chutnaly různé druhy štrůdlů, naopak chuť makových koláčů byla pro mnoho lidí nezvyklá. Zdobení perníčků se líbilo zejména dětem. Dále si návštěvníci mohli prohlédnout různé prospekty s fotkami z míst České republiky a obrázky slavných českých osobností. Mohli se také seznámit s českým jazykem nahlédnutím do vybraných pohádkových knížek z české knihovny, slovníku a učebnice češtiny. Zájemci o českou kulturu se mohli obracet na členky spolku, které stánek

---

³⁸² Akce se konala v „Centre des expositions de Nantes Métropole“

obsluhovaly. Dozvěděli se tak mimo jiné i o možnosti připojit se k Česko-francouzské asociaci. Součástí této události bylo i hlasování o nejoblíbenějším stánku; asociace prezentující Českou republiku se sice neumístila na předních pozicích, nicméně určitý počet hlasů získala. Presentace českého stánku byla úspěšná, neboť se zde zastavilo mnoho návštěvníků, kteří ochutnali české speciality, prolistovali české knížky, prohlédli si informační letáčky nebo si popovídali s členkami asociace o Česku a české kultuře.

České písně a tance na „Petit bal de l'Europe“

K prezentaci asociace a české kultury v Nantes se mnohdy přidává hudba, zpěv a tanec, a to zejména každý rok v květnu, kdy asociace pořádá „Petit bal de l'Europe“ (Malý evropský bál). Jde o naprosto mimořádnou akci, na které krajanské spolky z různých evropských zemí prezentují své tradiční tance, písně a kostýmy. V roce 2016 zde vystoupily a představily české taneční tradice i členky Česko-francouzské asociace v Nantes, která tento projekt iniciovala. Akce se účastnilo mnoho lidí, kteří si mohli poslechnout hudbu a vyzkoušet tance z Česka, Polska, Irska, Ruska a Řecka. Členky Česko-francouzské asociace při této příležitosti vytvořily ženský pěvecký sbor, nacvičily pěvecké a taneční vystoupení společně za doprovodu tahací harmoniky a sladily své oblečení červenými stužkami a květinami. Asociace zde vystoupila se dvěma písněmi, „Škoda lásky“, která byla spojena s vystoupením polky, a „Měla babka čtyři jabka“, při které se tancovala mazurka. Do českých tanců se zapojili i mnozí účastníci bálu, představení bylo spojeno s malou taneční lekcí mazurky. Členky asociace během večera zhlédly i mnohá další vystoupení a naučily se základní kroky různých evropských tanců. Byl to opravdu velkolepý večer, během kterého nezůstal parket ani na chvíli prázdný, stále se zde tancovalo, ať už jednotlivě, v párech nebo v kroužku. Šlo o jedno z mnoha příjemných setkání členů asociace, při kterém si mohli společně zazpívat, zatančit, pobavit se a zároveň se seznámit s jinými krajanskými spolky působícími v této oblasti.

2.7.3 Česko-francouzské asociace z pohledu jejich představitelů

Již jsme představili různé česko-francouzské asociace a ukázali jsme si na základě zkušeností autorky práce, jak tyto spolkové aktivity mohou probíhat v praxi. Nyní nás bude více zajímat pohled představitelů těchto spolků. Věnovat se budeme pěti česko-francouzským asociacím, jejichž zástupci nám poskytli prostřednictvím vyplněného

dotazníku určitý náhled do fungování těchto sdružení. Do našeho výzkumu se zapojily tyto asociace: pařížský spolek *Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque* (AOTS), *Francouzsko-česká asociace v Akvitánii*, *Česko-francouzská asociace v Nantes*, *Česko-francouzská asociace v Lyonu* a *Česko-francouzská asociace v Bretani*, která sídlí v Rennes.³⁸³

V této kapitole se pokusíme vytvořit syntézu jejich odpovědí, vycházet budeme pouze z vyplněných dotazníků (viz přílohy 2–6). Budeme se snažit nalézt podobnosti i odlišnosti v jejich výpovědích a vyzdvihnout některé zajímavé myšlenky a postřehy. Již jsme poskytli základní informace o cílech a aktivitách těchto asociací. Nyní se více zaměříme právě na ty informace, které není tak snadné vyčíst z webových a facebookových stránek spolků. Bude nás zajímat, na které akce se příznivci asociace rádi vracejí, jestli jsou představitelé spolku spokojeni s počtem svých členů a kdo se nejvíce zajímá o spolkový život. Ukážeme si také, co podle zástupců asociací motivuje Francouze učit se česky, a povíme si také o možnostech organizace výměnných pobytů. Představitelé asociací se nám svěřili, jaké typy projektů by je lákaly do budoucna a někteří přidali i další komentáře k tématu krajských spolků ve Francii.

Je však potřeba dodat, že někteří zástupci spolků odpověděli pouze na některé otázky, jiní naopak dotazník vyplnili mnohem podrobněji než ostatní. Také je nutno brát v úvahu, že ne vždy za asociaci hovořili jejich předsedové nebo ti členové, kterých se otázky týkaly. Někteří přišli se zajímavými podněty, na které by jistě mohli dál reagovat i zástupci ostatních spolků. K dotazníku se navíc vyjádřily pouze výše uvedené oslovené asociace. Následující syntézu odpovědí a závěry, ke kterým dojdeme, proto není možné zobecňovat. I přesto nám reprezentanti asociací z velké části poodhalili, jak krajské spolky fungují. Jejich výpovědi jsou jedinečným svědectvím o působení současné české komunity ve Francii.

---

³⁸³ V následujícím textu nebudeme uvádět celé názvy asociací, odkazovat se budeme na města a regiony, ve kterých se spolky nacházejí. Co se týče pařížského spolku *Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque*, budeme uvádět zkratku AOTS, jelikož se v Paříži nachází více krajských sdružení.

Nejoblíbenější aktivity

Během představování jednotlivých asociací jsme si uvedli různé akce a projekty, které tyto krajanské spolky organizují, a zjistili jsme, že jejich nabídka je opravdu pestrá. V dotazníku nás však také zajímalo, jaké aktivity mají jejich členové nejradši, které patří mezi nejoblíbenější.

V tomto ohledu se zástupci spolků shodli, že jde v první řadě o připomínání českých tradic a zvyků, zmiňovali zejména Mikuláše a české Velikonoce. Mikulášská besídka a velikonoční setkání vedou nejspíše i proto, že jsou vhodnou příležitostí pro vzájemné setkávání česko-francouzských rodin, jak tomu je např. v Lyonu, kde se pravidelně na těchto událostech schází kolem 30 dětí a 60 rodičů. Velkou návštěvnost zde mají zejména aktivity spojené s dětmi, jelikož největším projektem spolku je jeho česká *Škola u babiček*.³⁸⁴ Podobně je tomu v asociaci v Akvitánii, kde české tradiční svátky jako Mikuláš a Velikonoce oceňují zejména rodiče s dětmi.³⁸⁵ V Nantes jsou tyto dva svátky také oblíbené, stejně jako další tradice spojené s českými Vánocemi nebo Masopustem. Nejpopulárnější je zde však táborák, při kterém si členové mohou opéct buřty a společně si zazpívat.³⁸⁶ Co se týče českých a slovenských tradic připomínaných ve spolku AOTS, oblíbené je zejména posezení u tradičního jídla, ale také Mikuláš a svátek Tří králů.³⁸⁷ Oslava Velikonoc a Mikulášská besídka patří mezi nejnavštěvovanější události i v asociaci v Rennes.³⁸⁸

Kromě oslav tradičních českých svátků někteří představitelé spolků uvedli, že jsou velmi oblíbená i různá kulturní vystoupení a události spojené s hudbou, zpěvem nebo filmem. Spolek v Akvitánii je velmi zaměřen na zpěv a hudbu, jeho členové proto ocení pořádání různých koncertů, ale i dalších kulturních setkávání a besed nebo promítání českých filmů.³⁸⁹

---

³⁸⁴ Příloha 5

³⁸⁵ Příloha 4

³⁸⁶ Příloha 2

³⁸⁷ Příloha 3

³⁸⁸ Příloha 6

³⁸⁹ Příloha 4

V pařížské asociaci AOTS je oblíbený zpěv a tanec zejména proto, že folklórní soubor *Naděje* reprezentuje významnou součást spolku. Příznivci asociace se folklórních vystoupení s oblibou účastní, rádi si však také zatancují na plese.³⁹⁰

Z vyplněných dotazníků nicméně částečně vyplynulo, že konkrétní typ programu události není až tak podstatný. Jde spíše o to, pravidelně se setkávat s dalšími krajany, kteří jsou často v podobné situaci, a sdílet své tradice s dalšími zájemci o českou kulturu. Ve spolku v Akvitánii někteří členové prý „jednoduše oceňují setkávání se s českou kulturní a jazykovou tradicí“.³⁹¹ Podobnou odpověď jsme dostali i od asociace v Rennes, kde jsou oblíbená pravidelná setkávání s účastí krajanů, ale i dalších příznivců české kultury a jazyka.³⁹² Prezidentka asociace v Nantes k tomuto tématu dodala zajímavou myšlenku, se kterou by možná souhlasili i členové jiných krajanských spolků: „*Myslím, že největší úspěch mají jednoduše akce, kde se Češi žijící v zahraničí cítí co nejvíce jako v Čechách, nemusí nikomu nic vysvětlovat, mohou se bavit česky, a jsou prostě spolu, uvolnění a v pohodě.*“³⁹³

Zájem krajanů o činnost asociace

Krajané se tedy ve Francii rádi sdružují na různých akcích krajanských spolků, aby si připomněli své národní zvyky, popovídali si s ostatními Čechy a představili svou kulturu i dalším zájemcům. Připomeňme však, že ve Francii žije mnoho Čechů, kteří se do těchto aktivit vůbec nezapojují nebo docházejí na události spolků jen příležitostně. Zajímalo nás proto, jak představitelé asociací celkově hodnotí zájem českých krajanů o jejich činnost a jestli jsou spokojeni s počtem členů a návštěvností jejich akcí.

Většina zástupců spolků se k tomuto dotazu vyjádřila pozitivně, jsou tedy spokojeni s množstvím svých příznivců. Někteří hovořili i o vybudované členské základně, která je důležitá pro další vývoj asociace. Stálá členská základna se podařila vytvořit např. v asociaci v Akvitánii. Každopádně mají vždy radost z nových žádostí o členství.³⁹⁴ V Nantes také

---

³⁹⁰ Příloha 3

³⁹¹ Příloha 4

³⁹² Příloha 6

³⁹³ Příloha 2

³⁹⁴ Příloha 4

funguje stálé jádro aktivních členů, kteří „*jsou motorem spolku*“, určují jeho směr a vývoj. Tito stálí členové se již dobře mezi sebou znají, podílejí se společně na organizaci akcí a přicházejí s novými nápady.³⁹⁵ Se stálou členskou základnou jsou spokojeni i představitelé asociace v Rennes, aktivní členové spolku jsou prý velmi motivovaní a věnují asociaci mnoho svého volného času.³⁹⁶

Co se týče nových zájemců o spolkovou činnost, někteří představitelé spolků dokonce referují, že se jejich počet každým rokem zvyšuje. Je tomu tak např. v asociaci v Lyonu, zejména díky existenci jejich Školy u babiček. „*Čím dál více rodičů touží po tom, aby jejich děti češtinu (jazyk jednoho nebo obou rodičů) ovládaly.*“ Představitelé spolku jsou tedy velmi spokojeni s rostoucím počtem členů a návštěvností událostí, zároveň však uznávají, že by již pro své žáky potřebovali větší prostory.³⁹⁷ I v Akvitánii zaznamenali zástupci spolku každoroční nárůst zájmu o jejich asociaci.³⁹⁸ Jiný názor však mají představitelé pařížského spolku AOTS, na jejich událostech se prý setkávají spíše jen dlouholetí členové. Mladí lidé, kteří nově přicházejí do Paříže, se o jejich spolek prý bohužel moc nezajímají.³⁹⁹

Někteří představitelé asociací sdělují, že je mnoho lidí, kteří jejich aktivity navštěvují pouze jednou za čas nebo jsou aktivními členy jen krátce. V Nantes jde prý v tomto případě zejména o některé rodiče s dětmi, kteří přijdou do asociace jednou za rok na oslavu Mikuláše. Některí noví členové jsou akcemi zaujati jen krátkou dobu, např. rok, pak již jejich zájem opadá. Přechodně se aktivit účastní samozřejmě také lidé, kteří jsou zde jen dočasně, např. na studijním pobytu. Ti však často zůstávají s asociací ve spojení i nadále.⁴⁰⁰ V Rennes se někteří lidé dostaví pouze na jednu událost asociace a poté se již o tyto aktivity dál

---

³⁹⁵ Příloha 2

³⁹⁶ Příloha 6

³⁹⁷ Příloha 5

³⁹⁸ Příloha 4

³⁹⁹ Příloha 3

⁴⁰⁰ Příloha 2

nezajímají. Těch je však velmi málo, většina příchozích má chuť zůstat v kontaktu s českou kulturou i nadále.⁴⁰¹

Nejčastější účastníci aktivit spolku

Asociace tedy mají své věrné aktivní členy a další příznivce, kteří se přicházejí podívat jen na některé akce spolku nebo jsou v asociaci pouze dočasně. Zajímavé by však bylo také zjistit, kdo jsou tito členové, jaký je věk lidí, kteří se zde scházejí a jestli je jejich zájem o asociaci ovlivněn i typem jejich profese nebo rodinnou situací. Představitelé asociací nám umožnili získat o této problematice alespoň částečnou představu. Hovořili zejména o rodinném stavu a věkových kategoriích. K typům profesí se téměř nevyjádřili, např. v Rennes mají příznivci spolku různé typy povolání,⁴⁰² v Akvitánii se jedná o „*členy různých socio-kulturních profilů*“.⁴⁰³ Všimli si však také zajímavostí spojených s převažujícím pohlavím svých členů a jejich národností.

Již jsme si ukázali, že právě rodinný stav může mít velký vliv na zájem o krajanský spolek a českou školu ve Francii. K tomuto tématu se vyjádřili zejména představitelé spolků v Lyonu a v Nantes, v jejichž rámci funguje česká škola. Představitelé lyonské asociace zaznamenali, že v Lyonu a okolí žije několik Čechů, kteří nemají potřebu setkávat se s ostatními krajany, především jde právě o ty, kteří nemají děti. Mnoho mladých rodin se ke spolku přidalo až po delší době pobytu v Lyonu, právě i díky zájmu o to, aby se jejich děti naučily dobře česky.⁴⁰⁴ Tuto skutečnost zmínila i prezidentka asociace v Nantes, dle ní Češi ve Francii chtějí se svými dětmi sdílet své české kořeny a velmi jim záleží na tom, aby jejich děti mluvily česky.⁴⁰⁵

Zároveň se také ukazuje, že tyto rodiny mají většinou složení: matka Češka a otec Francouz. Tento model je velmi častý v Nantes i v Lyonu. V lyonské asociaci jde prý často o Češky, které se se svými partnery seznámily ve Francii, např. během studijního pobytu Erasmus, ale

---

⁴⁰¹ Příloha 6

⁴⁰² Tamtéž

⁴⁰³ Příloha 4

⁴⁰⁴ Příloha 5

⁴⁰⁵ Příloha 2

i v Čechách či v Anglii. Asociace v Lyonu zná jednu nebo dvě rodiny, ve kterých jsou oba rodiče Češi, jde však prý spíše o výjimky. Zástupci obou spolků navíc uznávají, že mezi českými členy asociace celkově převažuje ženské pohlaví. V Nantes jde vyloženě o „*spolek – matriarchát – komunitu řídí ženy*“, čeští muži se prý v této oblasti nejspíš vůbec nenacházejí nebo o tyto aktivity nemají zájem. Do lyonského spolku jsou sice zapojeni i někteří muži (Češi), je jich však velmi málo.⁴⁰⁶ V obou spolecích tedy mužskou část představují zejména Francouzi, mezi nimi jsou i ti, kteří nemají českou partnerku a o českou kulturu se zajímají z jiných důvodů.⁴⁰⁷

Co se týče národností, dalo by se tedy předpokládat, že převažují zejména Češi a Francouzi, není to však tak jednoduché. Pařížská asociace AOTS je československá, velký podíl zde proto mají kromě Čechů i Slováci. Mezi jejími členy je také mnoho Francouzů, kteří mají české nebo slovenské kořeny, ale i Francouzů bez českých či slovenských předků. O této skutečnosti svědčí i celý název spolku (Spolek rodáků z českých zemí a Slovenska a jejich přátel).⁴⁰⁸ I v asociaci v Akvitánii se kromě Čechů a Francouzů objevují rovněž i Slováci.⁴⁰⁹ Zajímavá situace nastala v tomto ohledu v Rennes, kde se o aktivity česko-francouzského spolku zajímají i rodiny z Japonska a Indie. „*Daří se nám tak šířit českou kulturu nejen zde v Bretani, ale také za hranicemi Francie.*“⁴¹⁰

Zástupců spolků jsme se také zeptali na nejčastější věkové kategorie členů. Většinou sdělují, že je to opravdu různé, např. v Akvitánii jsou nejmladšími účastníky aktivit batolata, nejstarším je více než sedmdesát let.⁴¹¹ V Rennes se mezi příznivci asociace také najdou lidé všech věkových kategorií.⁴¹² V nantské asociaci je okruh příznivců přece jen užší, dospělým

---

⁴⁰⁶ Toto zjištění bychom mohli dát do souvislosti s již zmíněnou zprávou zastupitelského úřadu z roku 2015, dle které českou komunitu ve Francii představují zejména ženy provdané za Francouze. Převaha českých žen v asociacích by tedy mohla být vysvětlena tím, že mužů (Čechů) se ve Francii vyskytuje celkově méně.

⁴⁰⁷ Přílohy 2, 5

⁴⁰⁸ Příloha 3

⁴⁰⁹ Příloha 4

⁴¹⁰ Příloha 6

⁴¹¹ Příloha 4

⁴¹² Příloha 6

členům je zde mezi 25 a 45 lety, najde se zde i několik členů okolo 60 let. Kromě dospělých zde velkou část nových členů tvoří i děti, kterých v asociaci přibývá zejména v poslední době. Jen v minulém roce se zde narodilo sedm česko-francouzských dětí, „*Sedm statečných, sedm trpajzlíků*.“⁴¹³ Své významné místo mají děti i v lyonské asociaci, a to zejména od těch nejmladších do 11 let. Nejčastějšími členy asociace jsou právě tyto děti a jejich rodiče, kterým je většinou mezi 35 a 45 lety. Jinak zde najdeme i příslušníky dalších věkových kategorií, starší členky jsou např. mezi vyučujícími Školy u babiček, jak napovídá její název.⁴¹⁴ Představitelé spolku AOTS k tomuto tématu pouze uvedli, jak jsme již zmínili, že mezi nimi není bohužel moc mladých Čechů a Slováků, kteří přicházejí do Paříže.⁴¹⁵ Jiná situace je v Nantes, kde velkou část aktivních členů tvoří mladé ženy, studentky.⁴¹⁶

Zkušenosti s výukou češtiny pro Francouze

Velkou část členů asociací tedy tvoří i Francouzi, kteří se z různých důvodů zajímají o českou kulturu. Mnozí z nich mají také zájem naučit se alespoň trochu česky, což jim některé česko-francouzské asociace umožňují. Při představování jednotlivých spolků jsme již uvedli, že pravidelné kurzy češtiny pro dospělé probíhají v asociacích v Lyonu a v Nantes, do výuky češtiny v Nantes jsme již nahlédli v kapitole věnované zkušenosti autorky práce. Zmínili jsme také, že v pařížském spolku AOTS se momentálně vyučuje pouze slovenština. Určité zkušenosti s výukou češtiny má i asociace v Akvitánii, prozatím šlo o jednorázové workshopy.⁴¹⁷ Ve spolku v Rennes kurzy češtiny momentálně neprobíhají, představitelé asociace o nich nicméně uvažují do budoucna.⁴¹⁸ Zástupců spolků jsme se také prostřednictvím dotazníku zeptali na jejich konkrétní zkušenosti s výukou. Zajímalo nás, co Francouze motivuje k učení se češtiny, jak jsou s průběhem výuky spokojeni lektori a které učebnice jsou podle nich k výuce vhodné. Dostalo se nám zajímavých odpovědí zejména co

---

⁴¹³ Příloha 2

⁴¹⁴ Příloha 5

⁴¹⁵ Příloha 3

⁴¹⁶ Příloha 2

⁴¹⁷ Příloha 4

⁴¹⁸ Příloha 6

se týče motivace studentů. Přínosné pro nás jistě jsou i odpovědi asociace AOTS, které se týkaly kurzů slovenštiny.

Některé důvody, proč se Francouzi učí česky, jsme již zmínili v kapitole věnované zkušenosti autorky práce, šlo především o soužití v česko-francouzské rodině a zájem na základě předchozího pobytu v Čechách. I zástupci spolků v Lyonu, Nantes a Akvitánii se shodli, že mezi jejich studenty patří zejména Francouzi, kteří mají českou partnerku a bilingvní děti. Chtějí totiž rozumět konverzaci matky s dítětem v češtině nebo i s dalšími příbuznými při návštěvách České republiky. V Nantes navštěvuje kurzy i jedna Francouzka, která má v Čechách vnoučata.⁴¹⁹ Dalším významným důvodem k učení se češtině, resp. slovenštině, bývá touha naučit se jazyk svých předků. Takto motivovaní Francouzi se najdou v Nantes, Lyonu a v pařížském spolku AOTS; jejich slovenští rodiče žijící ve Francii s nimi totiž většinou slovensky nemluvili.⁴²⁰ Významným motivem bývají také, dle zástupců pařížské a lyonské asociace, pracovní příležitosti v Čechách a na Slovensku.⁴²¹ Uvedeny byly i další důvody, Francouzi prý tyto kurzy navštěvují často ze zvědavosti nebo protože mají české či slovenské přátele. Někteří se česky učí v rámci příprav na cestu do České republiky nebo naopak po návštěvě naší země.⁴²² Můžeme tedy konstatovat, že motivy k učení se češtině jsou opravdu různorodé.

Prezidentka asociace v Nantes se vyjádřila i k dalším našim otázkám ohledně výuky češtiny. Jak jsme již zmínili, na kurzech je využívána učebnice češtiny *New Czech Step by Step* od Lídy Holé, jejíž kvalitu prezidentka zhodnotila jako vyhovující. Uvedla také cenu těchto kurzů; studenti za celý rok lekcí, které se konají jednou týdně, zaplatí pouze 150 euro. „*Nejde o výdělek, ale o smysl*“, dodává, organizace těchto kurzů prý představuje významnou a smysluplnou součást aktivit asociace.⁴²³

---

⁴¹⁹ Přílohy 2, 4, 5

⁴²⁰ Přílohy 2, 3, 5

⁴²¹ Přílohy 3, 5

⁴²² Přílohy 2, 3, 4

⁴²³ Příloha 2

Možnosti spolupráce s institucemi z České republiky

Jedním ze základních cílů většiny krajských spolků je upevňování vztahů mezi Francií a Českou republikou. K tomuto cíli se jistě váže i možnost navázání styků s institucemi v České republice, např. školami, Francouzskými aliancemi, divadelními a hudebními soubory nebo sportovními kluby. Proto jsme se představitelů krajských spolků zeptali, jestli mají s podobnou spoluprací nějaké zkušenosti a jestli již organizovaly nějaké výměnné pobyty.

Jak jsme již zmínili, s organizací kulturních výměn má zkušenost především asociace v Akvitánii, jde zejména o výměnné pobyty hudebních souborů, orchestrů a pěveckých sborů. Členové spolku navíc pořádají cesty do Česka, jejichž cílem je i „*otevřít možnosti nové (nejen) kulturní spolupráce*.“⁴²⁴ Zkušenosti se spoluprací s českými institucemi má i sdružení v Rennes, navázalo již kontakty s několika českými gymnázii ohledně výměnných pobytů.⁴²⁵ Asociace v Nantes dlouhodobě spolupracuje s jedním hudebním souborem z České republiky, pro který již několikrát organizovala turné pro Bretani. Každoročně je pořádán ples „Le petit bal de l'Europe“, na který je zván i tento hudební soubor.⁴²⁶

Asociace tedy mají kontakty v Čechách a určité zkušenosti s organizací výměn. Většina zástupců spolků nicméně uznala, že tento typ spolupráce zatím nebylo možné více rozvinout, a to zejména z časových a finančních důvodů. Je třeba připomenout, že v asociacích často působí především zaměstnaní lidé, kteří se asociaci věnují zcela dobrovolně ve volném čase. Tyto důvody uvádějí zejména představitelé asociací v Lyonu a v Nantes, dle nich jsou výměny spojeny s dlouhou přípravou, na kterou bohužel nezbývá moc času. Lyonský spolek již několikrát řešil spolupráci s českými školami, tyto projekty se však nepodařilo zrealizovat právě kvůli nedostatečným časovým možnostem.⁴²⁷ I v asociaci v Rennes se v poslední době trend výměnných pobytů trochu vytrácí, problém představují zejména finance. Asociace nedávno navázala spolupráci s basketbalovým klubem z Brna. Setkání místního klubu

---

⁴²⁴ Příloha 4

⁴²⁵ Příloha 6

⁴²⁶ Příloha 2

⁴²⁷ Přílohy 2, 5

v Rennes s brněnským týmem však nakonec nebylo z finančních důvodů uskutečněno.⁴²⁸ Spolky se tedy v tomto směru potýkají s různými překážkami, některé jsou však motivovány rozvíjet další spolupráci s českými institucemi do budoucna.

Vize do budoucna

O minulých a současných aktivitách asociací jsme již uvedli mnoho informací. Zajímalo nás však také, jak představitelé spolků vidí vývoj asociace do budoucna. Zeptali jsme se, jestli mají chuť začít s nějakými dalšími aktivitami nebo navázat nové kontakty v rámci Francie či České republiky. Dostalo se nám různých odpovědí, je vidět, že každý spolek momentálně řeší trochu jiné otázky dalšího vývoje.

V Lyonu se v současné době hovoří o budoucnosti Školy u babiček. V první řadě jde o to, že mají ve škole čím dál více dětí a učební prostory na lyonské radnici jim už přestávají stačit. Bylo by tedy dobré mít k dispozici více prostorů pro výuku a další aktivity. Další problém představuje budoucnost žáků starších 11 let, kterým škola již nemůže poskytnout další pokračování výuky v češtině. Představitelé Školy u babiček již oslovili mezinárodní lyceum, které v Lyonu funguje, zda by zde nemohla být otevřena česká sekce. Tato možnost je však spojena s určitými podmínkami, např. je nutný dostatečný počet zájemců z rodin, kde jsou oba rodiče Češi, těch však v této oblasti moc není.⁴²⁹⁴³⁰ Trochu jiné otázky ohledně budoucnosti řeší představitelé asociace v Akvitánii. Rádi by získali větší finanční podporu ze strany Ministerstva zahraničních věcí, což by jim umožnilo pořádat více akcí. Přáli by si být „*i do budoucna pojítkem mezi Čechami a Francií*“. Také by chtěli, aby byli Češi žijící ve Francii více zohledňováni, např. aby se mohli snadněji zapojit do českých voleb.⁴³¹ Co se týče asociace v Rennes, její představitelé by si přáli, aby byly v České republice více rozšířeny informace o jejich spolku a o bretaňském regionu. Ve spolku je v poslední době

---

⁴²⁸ Příloha 6

⁴²⁹ Představitelka asociace v Lyonu se k tomuto tématu znovu vyjádřila v emailové konverzaci z 16.4.2018. Píše v ní, že dle nových informací by v případě otevření české sekce na mezinárodním lyceu bylo nutné finančně se podílet na zaplacení českého učitele. Kvůli těmto okolnostem nejspíše nebude možné tento projekt zrealizovat.

⁴³⁰ Příloha 5

⁴³¹ Příloha 4

velký zájem o výlet do České republiky, rádi by proto tuto cestu v příštích letech zorganizovali.⁴³² Tento nápad ohledně pořádání výletu do Čech láká i zástupce spolku v Nantes. Ti hovoří i o tom, že by se jim líbilo organizovat výměny dětí do rodin. Jejich další nápady se týkají české kultury a umění, lákalo by je pořádat různé filmové, hudební nebo divadelní festivaly. Přicházejí i s myšlenkou, že by bylo dobré spojit se s dalšími asociacemi, sdílet s nimi finanční náklady a společně zvát do Francie různé umělce.⁴³³ Jistě by bylo zajímavé zjistit, jak by na tento nápad reagovali členové ostatních spolků.

Představitelé asociací se nám tedy svěřili s různými představami a nápady ohledně budoucnosti, je vidět, že jsou stále motivováni pokračovat ve své činnosti a že jsou otevřeni novým projektům a aktivitám.

Dodatky

Na závěr jsme zástupcům asociací dali prostor uvést jakékoliv nápady a myšlenky, které je během dotazování napadly. Této možnosti využili představitelé spolků v Rennes a v Nantes. Předsedkyně sdružení v Rennes na tomto místě vyjádřila své díky členům asociace: „*Myslím si, že nikdy není dost příležitostí poděkovat všem aktivním členům našeho krajského spolku. Jedná se o dobrovolnou práci a je opravdu obdivuhodné, kolik času a energie věnují šíření českého jazyka a kultury*“.⁴³⁴

Prezidentka nantské asociace pozitivně zhodnotila finanční podporu ze strany Ministerstva zahraničních věcí, díky které je možné pořádat kvalitnější akce a snadněji rozvíjet nové projekty. Také zdůrazňuje, že členství v krajských spolcích může být velkým obohacením pro studenty přijíždějící do Francie prostřednictvím programu Erasmus+, bylo by proto dobré zapojit spolky do databáze tohoto studijního programu. Na závěr nám prezidentka spolku v Nantes připomněla, proč mají krajské asociace ve Francii tak významné místo: „*Spolek v zahraničí je důležitá věc. Začátky od nuly v nové zemi nejsou často*

---

⁴³² Příloha 6

⁴³³ Příloha 2

⁴³⁴ Příloha 6

*snadné – neznáme systém, jazyk, místo...je příjemné se moci sejít, popovídat, pomoci si, poradit se, a mluvit u toho česky“.*⁴³⁵

Shrnutí

Od představitelů asociací jsme tedy obdrželi velmi zajímavé výpovědi, díky kterým jsme se dozvěděli o jejich pozitivních zkušenostech i různých komplikacích. Ukázalo se, že nejoblíbenější události asociací jsou často spojeny s českými zvyky a kulturou a že je zejména důležité společně se setkat, popovídat si a sdílet svou kulturu s ostatními. Představitelé asociací jsou vesměs spokojeni s počtem svých příznivců, spolky mají obvykle své pevné jádro stálých členů, kteří se významně podílejí na životě spolku a jeho dalším vývoji. Zároveň se stále objevují noví zájemci o sdílení české kultury ve Francii, některé spolky mají v poslední době zkušenost s rostoucím počtem členů. Mezi těmito příznivci jsou krajané a další zájemci různých profesních profilů a věkových kategorií, v některých případech se kromě Čechů, Slováků a Francouzů zapojují i zájemci jiných národností. Zástupci některých asociací si všimli, že velkou část českých krajanů působících ve spolcích tvoří ženy, které mají často francouzské partnery. Česko-francouzské rodiny se proto často o krajské spolky zajímají, aby se zde bilingvní děti i jejich francouzští otcové blíže seznámili s českým jazykem a realitami. Francouzi se však češtinu učí nejen kvůli svým česko-francouzským rodinám, ale i z mnoha dalších důvodů. Do těchto kurzů se přihlašují i kvůli svým českým kořenům, plánovaným cestám a práci v Čechách, dále také díky svým českým přátelům nebo na základě předchozích pobytů v Česku. Asociace také navazují kontakty s různými institucemi v České republice, některé mají zkušenosti s pořádáním výměnných pobytů, zejména co se týče hudebně zaměřených výměn. Tyto projekty jsou však náročnější na organizaci a bývá obtížné je zrealizovat kvůli nedostatku financí a času. Ve spolcích totiž působí především dobrovolníci, kteří se této činnosti věnují ve svém volném čase. Co se týče budoucího vývoje spolků, představitelé uvedli různé problémy, které je potřeba vyřešit, ale i nápady na nové aktivity, které by chtěli zrealizovat. Obtíže představuje např. nedostatek prostorů pro aktivity, nemožnost pokračování výuky v češtině pro starší děti, potřeba větší finanční podpory nebo nedostatečné zohlednění Čechů žijících

---

⁴³⁵ Příloha 2

ve Francii. Spolky do budoucna plánují např. pořádání výletů do Čech, výměnných pobytů, kulturních festivalů nebo spolupráci s jinými asociacemi. Z odpovědí představitelů asociací je vidět, že jsou spokojeni s prací svých aktivních členů, uvědomují si velký význam spolkové činnosti a jsou motivováni rozvíjet tyto aktivity i do budoucna.

2.8 Česká komunita na internetu

Internet je čím dál více využíván k získávání a šíření nejrůznějších informací, kontaktování blízkých a navazování nových kontaktů. Svou velkou roli hraje i v rámci české komunity ve Francii. Krajané na internetu dnes můžou najít mnoho informací, které jim pomáhají při příjezdu do Francie. Dozvědí se zde o organizacích a spolcích, které je mohou podpořit v jejich začátcích i během pobytu. Mohou se také zaregistrovat do různých virtuálních skupin sdružujících krajaný ve Francii a dostat od nich cenné rady. Existují také webové portály, které přinášejí mnoho informací o událostech spojených s českou kulturou a uměním, které se ve Francii konají. Na internetu je navíc možné dočíst se o historii české emigraci do Francie. V této kapitole si povíme o různých možnostech, které internet nabízí krajanům žijícím ve Francii, a představíme si některé konkrétní projekty a webové stránky, spojené s Čechy žijícími nejen ve Francii, ale i po celém světě.⁴³⁶

2.8.1 Webové a facebookové stránky spolků

O webových a facebookových stránkách asociací jsme již hovořili v předchozích kapitolách. Představují významný zdroj informací pro členy spolků i nové zájemce. Kromě pozvánek na aktuální události zde často najdeme informace o hlavních cílech a aktivitách asociace, fotografie a reportáže z proběhlých akcí. Někteří na svých stránkách také představují profily svých aktivních členů nebo sdílejí kontakty dalších krajanských sdružení a významných institucí. Důležitou součástí bývá také sekce, ve které se krajané mohou dozvědět praktické rady při příjezdu do Francie. Velmi aktivní je na svých webových stránkách např. pařížská asociace *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii*. Kromě běžných informací o aktivitách asociace zde najdeme sekci „Poradna na webu“, zahrnující témata jako bydlení, doklady nebo kurzy francouzštiny. Asociace na svých stránkách také sdílí různé typy na restaurace, které vybrali jednotliví členové spolku. Na stránkách Českých studentů a mladých profesionálů se také dozvíme o aktuálních nabídkách práce ve Francii nebo si můžeme přečíst o zajímavých osudech členů asociace, kteří prostřednictvím rozhovorů

---

⁴³⁶ Součástí práce je adresář webových a facebookových stránek spolků a dalších institucí, kterými jsme se v této práci zabývali (viz příloha 7).

sdíleli své zkušenosti o svých začátcích ve Francii a v asociaci.⁴³⁷ Některé spolky však využívají v poslední době spíše sociální sítě, zejména Facebook, kde mohou snadněji propagovat svou činnost, zvát své příznivce na nové události, ale i sdílet zajímavé informace a články o Čechách a aktivitách spojených s českou kulturou, které se ve Francii konají. Svě členy obvykle asociace informují i prostřednictvím pravidelných emailů, newsletterů, ve kterých podávají informace o nadcházejících událostech.

2.8.2 Facebookové skupiny

Na Facebooku také již vznikly mnohé skupiny, které sdružují velké množství Čechů a Slováků žijících ve Francii a do kterých se lze snadno přihlásit. V těchto neformálních skupinách se řeší různá témata spojená s pobytem ve Francii, např. co se týče ubytování, cestování, zaměstnání a problémů spojených s administrativou. Kromě vzájemných rad se zde krajané také mohou domlouvat na společných setkáních, výletech nebo společném cestování mezi Českem a Francií. Nespornou výhodou těchto skupin je jednoduché používání a možnost rychlé odezvy od ostatních členů skupiny v případě dotazů. Navíc je možné snadno vyhledávat dotazy, na které bylo zodpovězeno již v minulosti. Mezi momentálně aktivní facebookové skupiny patří např. *Češi a Slováci v Paříži - Tchèques et Slovaques a Paris...* nebo *Češi v Nantes*.⁴³⁸

2.8.3 Petite Prague

Další možnost internetového spojení s českou komunitou ve Francii představuje emailová konference *Petite Prague*, která funguje již od roku 2002. Jde o skupinu, která slouží ke sdílení různých informací a rad spojených s životem Čechů a Slováků ve Francii. Do této konference je možné jednoduše se zaregistrovat zasláním emailu. Poté již můžeme odesílat zprávy s našimi otázkami, informacemi nebo nabídkami, které budou automaticky přeposlány všem členům konference. Skupina bývá využívána např. k dotazům ohledně administrativy, ke sdílení nabídek bydlení a zaměstnání nebo k domlouvání společné dopravy. Prostřednictvím této emailové konference sdílí informace např. i České centrum

---

⁴³⁷ O ASOCIACI. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmf.com/asociace-o-nas>

⁴³⁸ Tyto skupiny je možné nalézt až po přihlášení k účtu na Facebooku.

nebo české velvyslanectví.⁴³⁹ Díky této skupině je jistě možné dozvědět se mnoho užitečných aktuálních informací a získat cenné rady. Nevýhodu může však představovat jisté zahlcení emailové schránky mnoha zprávami, které nelze nijak tematicky filtrovat. *Petite Prague* nicméně již funguje i jako facebooková skupina, která je nyní velmi aktivní.⁴⁴⁰

2.8.4 CzechPlatform

Ve Francii se koná mnoho projektů a aktivit prezentujících Čechy a českou kulturu. Jednou z možností, jak mít lepší přehled o těchto akcích poskytuje CzechPlatform, „*otevřený informační portál monitoringu českých kulturních a kreativních průmyslů*.“, který byl spuštěn v roce 2016. Jde o projekt Českých center ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí, platforma poskytuje informace o českých aktivitách po celém světě. Mezi základní cíle tohoto portálu patří mapování a koordinace české prezentace v zahraničí, ale i snaha o případné propojení různých organizátorů. Portál je věnovaný státním i soukromým aktivitám, bezplatně se může zapojit každý, kdo chce propagovat svou činnost v zahraničí. Své události mohou tedy do portálu vkládat i různé spolky, organizace, vědci, umělci a další zájemci působící ve Francii. Uživatelé portálu mohou následně filtrovat typy aktivit, o které se zajímají, dle data, země a oboru. Lze si vybrat např. z výtvarného umění, filmu, hudby, architektury, literatury nebo sportu. Uživatelé se mohou přihlásit i k odběru newsletteru, který lze také nastavit na základě osobních preferencí.⁴⁴¹

---

⁴³⁹ Před odjezdem do Francie. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. 2015 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/poradna/erasmusvefrancii>

⁴⁴⁰ Petite Prague. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/8642786967/>

⁴⁴¹ Aktuální informace o českých projektech v zahraničí. *CzechPlatform - webový portál pro podporu exportu českých kulturních a kreativních průmyslů* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.czechplatform.cz/>

CzechPlatform. *CzechPlatform - webový portál pro podporu exportu českých kulturních a kreativních průmyslů* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.czechplatform.cz/#/about/>

Nový webový portál CzechPlatform. *Czech centres – Česká centra* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/czechplatform4/>

2.8.5 Radio Praha

Do této kapitoly můžeme zahrnout i *Český rozhlas Radio Praha*, rozhlasovou stanici, která do zahraničí vysílá zprávy o Česku již od roku 1936. Stanice je dodnes „*hlasem České republiky*“ ve světě⁴⁴², poskytuje informace o české kultuře, politice a hospodářství, a to v několika jazycích, např. i ve francouzštině.⁴⁴³ Vysílaná je dnes i přes internet, na webových stránkách radia nalezneme i mnohé články a záznamy z vysílání. Kromě aktualit z Česka patří mezi témata stanice i krajané a jejich spolky ve Francii, aktivity spojené s českou kulturou, které ve Francii probíhají, nebo i historie české emigrace do Francie.⁴⁴⁴ Český rozhlas Radio Praha navíc provozuje webové stránky *Krajané*, které přímo slouží k poskytování informací o Češích v zahraničí, tedy i ve Francii. Najdeme zde databázi krajanských spolků z celého světa, různé rozhovory se zahraničními Čechy a další články a informace o životě a aktivitách českých krajanů ve světě.⁴⁴⁵

2.8.6 Český dialog

Zmínit bychom měli ještě jeden portál, díky kterému se můžeme dozvědět o Češích žijících v zahraničí. Webový magazín *Český dialog* „*spojuje Čechy doma i ve světě*“⁴⁴⁶ prostřednictvím různých článků, rozhovorů a reportáží. Původně šlo o tištěný časopis, který byl založen krátce po sametové revoluci. Jeho cílem bylo z počátku především znovunavázat kontakty s Čechy ve světě, postupně bylo jeho zaměření rozšířeno o aktuální témata. Od

---

⁴⁴² KRUPÍČKA, Miroslav. 65 let Radia Praha: Místo úvodu. In: *Radio Praha* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/static/historie-radia-praha>

⁴⁴³ Tamtéž

Historie Radia Praha. *Radio Praha* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/static/historie-radia-praha/vznik-vysilani-do-zahranici>

⁴⁴⁴ ŠTRÁFELDOVÁ, Milena. Asociace českých rodáků ve Francii oslavila padesátiny. In: *Radio Praha* [online]. 28.06.2008 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/asociace-ceskych-rodaku-ve-francii-oslavila-padesatiny>

KUBIŠTA, Anna. Une petite histoire de l'exil tchécoslovaque en France (1948-1968). In: *Radio Praha* [online]. 13.04.2011 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/histoire/une-petite-histoire-de-l'exil-tchecoslovaque-en-france-1948-1968>

⁴⁴⁵ O nás. *Krajané* [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/krajane/onas/>

⁴⁴⁶ Přehled článků. *Český dialog* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/>

roku 2012 funguje jako magazín na webu. Nyní informuje o současné situaci i o historii, o českých krajanech a češtině ve světě, tedy i ve Francii. Velký prostor je také věnován příspěvkům a názorům čtenářů; jak název napovídá, snahou je stále vytvářet možnosti dialogu.⁴⁴⁷

Na závěr můžeme dodat, že v posledních letech začínají vznikat další projekty a webové portály, jejichž cílem je zachytit příběhy Čechů v zahraničí a jejich zkušenosti a pocity spojené s emigrací před rokem 1989. Jde např. o projekty *The Czechoslovak Talks* a *České kořeny*. Spolek *České kořeny* doposud natočil dokumenty o krajanech, kteří během období komunismu emigrovali do Švédska, Kanady, Švýcarska a Rakouska.⁴⁴⁸ Je možné, že se tyto projekty budou v budoucnu zabývat i krajany ve Francii.

---

⁴⁴⁷ O časopisu Český dialog. *Český dialog* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/o-casopisu>

⁴⁴⁸ O minulosti pro budoucnost. *České kořeny* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.ceskekoreny.cz/partnerum/>

O nás. *The Czechoslovak Talks* [online]. Praha [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.czechoslovaktalks.com/o-nas/>

Závěr

V této práci jsme se zabývali českou komunitou ve Francii a jejím spolkovým životem v minulých dobách a v současnosti. Naším cílem bylo získat o tomto tématu základní přehled, vyzdvihnout některé zajímavé souvislosti a poukázat na význam různých českých a československých spolků.

Nejprve jsme se věnovali hlavním proudům migrace Čechů a Čechoslováků do Francie od poloviny 19. století po současnost. Ukázali jsme si, že hlavní migrační vlna našich krajanů do Francie proběhla až po první světové válce, a to díky mezistátní smlouvě, která umožnila mnohé pracovní příležitosti. Mnoho lidí tedy odcházelo do Francie za prací, velkou roli však v minulém století hrály i politické důvody. Věnovali jsme se i návratům našich krajanů do vlasti, lidé se z Francie vraceli např. kvůli ekonomické krizi ve 30. letech nebo po druhé světové válce. V některých případech jsme i zachytili nejistotu své doby; je vidět, že lidé v obtížných chvílích často nevěděli, jestli zůstat, či odjet. Mnohdy se po návratu do Čech setkávali se zklamáním a chtěli se vrátit zpět do Francie. Zabývali jsme se také složením české emigrace, zmínili jsme odchody dělníků a jiných pracovníků různých profesí, ale např. i politiků, odborníků nebo studentů. Zvlášť jsme se věnovali emigraci českých umělců; viděli jsme, že Francie jim v mnohém otevírala možnosti jejich tvorby a přinášela nové inspirace. Co se týče cílových destinací našich krajanů, dozvěděli jsme se, že se nejdříve usazovali zejména v Paříži a v severní a východní Francii, postupně se však rozmísťovali i do jiných oblastí. Všimli jsme si také reakcí Francouzů na příchod Čechů v minulých dobách; mnohdy byli naši krajané ve Francii chváleni za svou pracovitost. V některých obdobích však Češi nebyli ve Francii úplně vítáni kvůli zvýšené nezaměstnanosti či politickým sporům.

Následně jsme se zabývali vývojem českých a československých spolků ve Francii, od prvních spolků *Beseda* a *Sokol Paříž* jsme se dostali až ke spolkové činnosti po sametové revoluci. Hovořili jsme se zejména o *Kolonii*, která byla během dlouhých let centrem spolkového života v Paříži a postupně i v celé Francii, ale věnovali jsme se i dalším asociacím v hlavním městě i jiných regionech. Mohli jsme pozorovat, že kromě toho, že se krajanské spolky stále vracely k české kultuře, umění a tradicím, se jejich cíle v mnohém vyvíjely v souvislosti s aktuální politickou situací, kterou tyto asociace neustále

reflektovaly. Před rozpadem Rakouska-Uherska šlo zejména o to, jednat ve prospěch našeho národa, ale i rozvíjet česko-francouzské vztahy. Důležitou funkci měly spolky během první světové války, kdy vydávaly krajanům osvědčení o české národnosti a podporovaly rodiny dobrovolníků, kteří se vydali bojovat do francouzské armády. Mohli jsme také pozorovat, jak spolky reagovaly na velký přísun migrantů po první světové válce. Byly v té době velkou podporou přichozích dělníků v mnoha ohledech, jejich podpůrná činnost byla významná i během hospodářské krize. Zajímavé jistě bylo i zjištění, že se spolky snažily zabránit podepsání Mnichovské dohody působením na francouzské veřejné mínění. Pokud jde o druhou polovinu 20. století, mohli jsme si všimnout, že některé krajanské asociace byly ke komunistickému režimu v Československu zcela loajální. Jiné naopak projevovaly otevřený nesouhlas vůči politické situaci v Československu a prostřednictvím svých aktivit objektivně informovali o situaci v naší zemi. Mezi důležité spolkové aktivity patřilo i uchovávání památky československých dobrovolníků, kteří ve Francii padli v obou světových válkách. Pozorovali jsme, že po sametové revoluci začalo vznikat mnoho nových sdružení a organizací, na které jsme se podrobněji zaměřili v druhé části práce. V této kapitole jsme si také ukázali, že budova na adrese 18, rue Bonaparte, kde nyní sídlí mimo jiné *České centrum Paříž*, byla již v průběhu minulého století významným působištěm českých krajanů a jejich organizací.

V historicky zaměřené části práce byly naším tématem i první československé školy ve Francii. Ukázali jsme si, že zde již ve dvacátých a třicátých letech vznikaly mnohé školy v různých francouzských oblastech, z nichž dobře fungující byly zejména na severu Francie. Podobně jako v dnešní době šlo o doplněk k výuce ve francouzských školách. Zajímavá byla výjimka, kterou představovala soukromá škola v Méricourt-Corons, která poskytovala úplné vzdělávání v češtině i francouzštině. Všimli jsme si však i různých komplikací spojených s chodem těchto škol; problémem byl zpravidla nedostatek financí, které by zajistily lepší kvalitu výuky, ale i nemožnost plně uspokojit velkou poptávku po těchto školách. V této části jsme se i zabývali počátky československých středoškolských sekcí v Dijonu, Nîmes a Saint-Germain-en-Laye. Hovořili jsme o příznivých podmínkách, které přispěly k vzniku těchto oddělení, zároveň jsme pozorovali, že otevření každé sekce bylo podmíněno jinými důvody a proběhlo za odlišných okolností.

V druhé části práce jsme se především zajímali o aktivity, zaměření a funkce různých institucí, škol a spolků, ve kterých česká komunita v současnosti působí nebo které jsou zaměřeny na šíření české kultury. Mohli jsme si všimnout, že program česky laděných aktivit je ve Francii opravdu bohatý. Často zde zní koncerty české hudby, jsou pořádány výstavy českého umění, promítány starší i nové české filmy a pořádány zajímavé přednášky a debaty o české historii i aktuálních tématech. Některé dlouhodobě fungující asociace jsou navíc stále aktivní, např. pařížští Sokolové i v dnešní době pořádají kulturní a sportovně zaměřené aktivity, stále probíhají i ceremonie připomínající zásluhy padlých československých legionářů. V této části jsme referovali i o tématu českého školství ve Francii. Ukázali jsme si, jak probíhá vyučování na těchto školách a představili jsme zejména „sobotní“ výuku pařížské *České školy bez hranic*. Zabývali jsme se také českými středoškolskými sekcemi v souvislosti s podmínkami přijímacího řízení, poukázali jsme však i na význam spolku bývalých studentů. Hovořili jsme i o možnostech výuky češtiny pro Francouze a poukázali na skutečnost, že ve Francii je možné studovat český jazyk nejen v různých jazykových kurzech, ale i na vysokoškolské úrovni. Věnovali jsme pozornost i internetu, tedy různým webovým stránkám a virtuálním skupinám, které poskytují zajímavé informace a rady krajanům v zahraničí. V této části práce nás mimo jiné zaujalo, že čeští studenti dnes mohou nahlédnout do chodu různých českých institucí ve Francii prostřednictvím stáží, které nabízí např. české velvyslanectví nebo České centrum. Zaznamenali jsme také, že v letošním roce je pro mnoho asociací ve Francii významné kulaté výročí založení Československa a dalších událostí minulého století; různé konference nebo filmové festivaly jsou letos zaměřeny na připomínání těchto historických událostí.

Významnou součástí naší práce tvořila kapitola věnovaná vybraným česko-francouzským asociacím, jejichž představitelům byl předložen náš dotazník. Nejprve jsme tyto spolky jednotlivě představili a dozvěděli se tak o jejich základních cílech a aktivitách. Mohli jsme si takto znázornit, že jde o velmi podobně zaměřená sdružení, které se především snaží o podporu krajanů žijících ve Francii a společné sdílení české kultury a tradic. Dospěli jsme však i k závěru, že každá asociace je přece jen zaměřena trochu jiným směrem a tím pádem i v něčem jedinečná. Konkrétní činnost jedné z asociací jsme popsali na základě zkušeností autorky práce. Zaznamenali jsme průběh některých aktivit, na kterých se podílela během svého působení v *Česko-francouzské asociaci v Nantes*. Z jejích zkušeností bylo

např. patrné, že výuka češtiny pro Francouze na kurzech asociace může být efektivní. Pozorovali jsme také zajímavosti v komunikaci rodičů se svými bilingvními dětmi. Popsali jsme i průběh událostí, na kterých asociace prezentovala české hudební a taneční tradice nebo speciality české kuchyně. Poté jsme se již podrobněji věnovali odpovědím v dotazníku, které nám poskytlo pět oslovených asociací. Vytvořili jsme syntézu jejich výpovědí a vyzdvihli některé podobnosti, rozdíly a zajímavé myšlenky. Co se týče neoblíbenější aktivity těchto spolků, jde především o setkávání u českých tradičních svátků, zejména Mikuláše a českých Velikonoc. Viděli jsme také, že spolky mají obvykle pevné jádro členů, kteří zde ve svém volném čase rádi pomáhají s organizací aktivit; některé spolky navíc zaznamenaly velký přísun nových členů v posledních letech. Někteří zástupci asociací také vyzdvihli fakt, že jejich členy tvoří zejména Češky, které mají francouzského partnera. Často se k těmto asociacím a jejich školám připojují právě česko-francouzské rodiny, které chtějí, aby jejich děti byly v kontaktu s českým jazykem a kulturou. Zástupci spolků také hovořili o tom, proč se Francouzi chtějí učit česky. Častá je motivace rodinnou situací, ale např. i pozitivní zkušeností z pobytu v Česku nebo vyhlídkou na pracovní příležitosti v naší zemi. Dotkli jsme se i tématu výměnných pobytů a dozvěděli se, že není snadné tyto projekty organizovat, jelikož jsou finančně nákladné a časově náročné, ale i přesto by asociace chtěly tento typ aktivit více rozvíjet. Zástupci asociací s námi také sdíleli nejen nápady na nové aktivity, ale hovořili i o problémech, jež asociace momentálně řeší. Celkově jsme si mohli všimnout, že představitelé spolků mají upřímnou radost ze zájmu svých členů, uvědomují si, jak jsou jejich aktivity přínosné a chtěli by je i nadále rozvíjet různými novými směry.

Téma naší práce by jistě mohlo být rozšířeno prostřednictvím dalších výzkumů. Co se týče historické části práce, určitě by bylo zajímavé zpracovat rozsáhlejší studii dějin české emigrace do Francie v druhé polovině 20. století, podobnou dílu Jeana-Philippe Namonta, který se podrobněji zabýval pouze obdobím do roku 1940. Pokud jde o českou komunitu ve Francii v současnosti, již jsme si ukázali, že představitelé asociací přicházejí často se zajímavými postřehy ohledně fungování jejich sdružení. Určitě by tedy bylo zajímavé setkat se osobně kromě nantské asociace i s dalšími spolky, navštívit jejich aktivity a pochopit lépe jejich činnost prostřednictvím rozhovorů a na základě pozorování. Přínosné by jistě také bylo získat výpovědi od dalších asociací, se kterými se nepodařilo navázat kontakt. Zajímavé informace by zřejmě přinesl i výzkum zaměřený na jednotlivé krajany žijící ve Francii

a jejich životní příběhy. Jistě by také bylo zajímavé porovnat česko-francouzské asociace se spolky reprezentujícími jiné země a dozvědět se, jestli tato sdružení navazují nějakou spolupráci.

Tato diplomová práce může posloužit všem, kteří se vydávají na cestu do Francie nebo zde již žijí a chtěli by se dozvědět více o možnosti sdílení českých tradic, kultury a jazyka v rámci krajských spolků. Práci mohou využít např. studenti francouzštiny, kteří by při příjezdu do Francie rádi získali podporu a cenné rady od zkušených místních krajanů. Česko-francouzské asociace mezi sebou často vítají mladé aktivní lidi, kteří mají chuť a energii prezentovat ve Francii českou kulturu a jazyk. Práce by mohla posloužit i studentům pedagogických fakult a učitelům, kteří se zajímají o možnost zajímavé praxe ve Francii, např. o výuku češtiny jako cizího jazyka nebo o práci v českých školách. Asociace totiž často hledají nové dobrovolníky, kteří by se do těchto aktivit zapojili. Tyto zkušenosti mohou být jistě přínosné i pro učitele francouzského jazyka, kteří si při vyučování češtiny pro Francouze mohou lépe uvědomit rozdíly mezi oběma jazyky. Práce může být přínosem i pro všechny členy česko-francouzských asociací. Mohou se dozvědět více informací nejen o podobných sdruženích a dalších institucích v různých oblastech Francie, ale také o krajanech, kteří do Francie přicházeli v minulých dobách a stejně jako oni se vraceli ke svým kořenům v rámci krajských spolků. V neposlední řadě může být tato práce zajímavá pro každého, kdo se zajímá o historii českého a francouzského národa a jejich vzájemnou spojitost.

Krajské spolky a další centra českého života ve Francii se jistě budou rozvíjet i nadále, jejich představitelé jsou zjevně motivováni začínat s novými projekty týkajícími se kulturní výměny, prezentace českého umění, sdílení tradic nebo výuky češtiny. Můžeme jen doufat, že i v budoucnu půjde především o kulturně-vzdělávací činnost a rozvoj česko-francouzských vztahů, a nebude již nutné řešit politickou emigraci, boj o svobodu naší země či útoky před válkou, jako tomu bylo v minulém století.

Résumé

La France est un très beau pays qui attire beaucoup de Tchèques par ses sites touristiques et monuments culturels. Quelques-uns décident de s'y installer pour apprendre la langue française, faire des études, travailler ou même fonder une famille. Certains d'entre eux veulent maintenir les liens avec la culture tchèque, partager leurs expériences avec des compatriotes ou faire connaître les coutumes tchèques aux Français. Dans ce cas, ils peuvent rejoindre l'une des associations qui réunissent les Tchèques vivant en France et autres intéressés et qui sont actives dans différentes régions françaises. Les Tchèques venaient en France et y fondaient leurs associations déjà dans les temps passés. La communauté tchèque s'y est au fur et à mesure formée depuis la seconde moitié du XIXe siècle, les associations représentaient des lieux de rencontres mais elles avaient aussi d'autres fonctions essentielles. L'objectif de ce mémoire de master est de souligner des informations importantes concernant l'histoire et le présent de la communauté tchèque en France. Le but est aussi de se focaliser sur la fonction et les activités des associations tchèques et tchécoslovaques et de souligner leur importance. Le mémoire est composé de deux parties principales. La première partie intitulée « L'histoire de la communauté tchèque en France » vise à obtenir un aperçu de l'histoire de l'émigration tchèque en France, du développement de la vie associative et des débuts de l'enseignement tchèque en France. La seconde partie appelée « La communauté tchèque en France au présent » essaie de créer un aperçu des diverses associations et institutions concernant les Tchèques et la culture tchèque en France. L'objectif de cette partie est aussi de saisir le point de vue des représentants des associations qui étaient interrogés par le questionnaire mais aussi de décrire l'expérience de l'auteur du mémoire qui a adhéré l'une de ces associations durant son séjour d'études en France.

Depuis la deuxième moitié du XIXe siècle jusqu'au présent, il y a eu plusieurs flux migratoires de Tchèques et Tchécoslovaques vers la France. Les émigrés y arrivaient individuellement, en famille ou en grand groupe. Au début, ils venaient principalement à Paris, au nord et à l'est de la France, plus tard également dans d'autres régions. Peu à peu, une communauté tchèque en France s'est formée. Pendant la Grande Guerre, il y avait déjà un bon nombre de Tchèques ; il s'agissait surtout d'artisans du textile et autres travailleurs. La plus grande vague migratoire de Tchécoslovaques vers la France s'est effectuée au cours

des années 1920, grâce à la convention franco-tchécoslovaque de mars 1920 qui a assuré le recrutement de nombreux travailleurs. Néanmoins, la crise économique des années 1930 a causé beaucoup de retours d'immigrés vers la Tchécoslovaquie. Ensuite, après les accords de Munich, de nombreux Tchécoslovaques se sont réfugiés en France. La mission de rapatriement après la Seconde Guerre mondiale a fait rentrer beaucoup d'entre eux dans leur pays. Le coup de Prague en 1948 a provoqué un autre grand flux migratoire de la Tchécoslovaquie vers divers pays, par exemple des politiciens et des savants. Cependant, peu de ces migrants se sont dirigés vers la France. De nombreux Tchécoslovaques quittaient leur patrie également après l'invasion par le Pacte de Varsovie d'août 1968. La chute du rideau de fer et plus tard l'adhésion de la République tchèque à l'Union européenne ont été des tournants importants qui ont ouvert de nouvelles possibilités de mobilité entre ces deux pays.

Parmi de nombreux émigrants vers la France, il y avait plusieurs artistes tchèques remarquables. Ils arrivaient en France pendant des périodes diverses, certains d'entre eux n'y sont restés qu'une période limitée. C'était par exemple Alfons Mucha dont la carrière a commencé à Paris grâce à son affiche de théâtre pour Sarah Bernhardt. La capitale française était importante également pour la création indépendante et le développement de l'art abstrait de František Kupka. Le peintre Otakar Kubín était plutôt inspiré par les beautés de la région provençale. Le sud de la France attirait aussi le poète Bohuslav Reynek qui a commencé ses créations graphiques à Grenoble. František Matoušek a créé à Paris, avec un groupe d'artistes, une œuvre remarquable, *Pour la Tchécoslovaquie, hommage à un pays martyr*. Il y a également eu d'autres artistes tchèques pour lesquels la France représentait un pays où ils pourraient mieux développer leur création et obtenir une reconnaissance internationale.

L'émigration tchèque vers la France depuis la deuxième moitié du XIXe siècle jusqu'à nos jours était en rapport avec le fonctionnement de nombreuses associations de compatriotes. Il s'agissait des centres pour se réunir et partager la culture et les traditions tchèques, mais elles avaient aussi d'autres fonctions importantes en rapport avec le développement de la situation politique. La première association tchèque en France, *Beseda*, a été créée en 1862 par Josef Václav Frič, le premier émigré politique tchèque en France. Cette association

rejetait la politique de l'Autriche-Hongrie et tâchait de rapprocher les nations tchèque et française. *Beseda*, inspirée par l'association de gymnastique pragoise *Sokol* (« le Faucon »), est plus tard devenue le *Sokol de Paris*. Son but était, entre autres, de développer les relations franco-tchèques notamment par le sport. En 1907, est née une autre association, *Rovnost* (« l'Égalité »), dont l'objectif était d'aider les Tchèques ayant des problèmes sociaux. En 1914, le *Sokol de Paris* et *Rovnost* ont créé ensemble la *Colonie tchécoslovaque*, une organisation qui réunissait plusieurs associations locales à Paris et plus tard celles d'autres régions françaises. La Colonie avait des fonctions essentielles pendant la Première Guerre mondiale, par exemple, elle délivrait les certificats de nationalité tchèque qui protégeaient les Tchèques toujours appartenant au pays ennemi et elle supportait les familles des volontaires tchèques qui avaient rejoint l'armée française. Après la naissance de la Tchécoslovaquie indépendante, l'objectif de la Colonie et des associations était d'aider les Tchèques et les Slovaques à se sentir d'appartenir au nouveau pays ; elles organisaient beaucoup d'événements culturels, théâtraux et musicaux, et fondaient des bibliothèques tchèques. Dans les années 1920, ont été créées de nombreuses nouvelles associations de compatriotes dans diverses régions, notamment dans le nord et l'est de la France. Le rôle de la Colonie et des associations locales était important à cette époque en raison du grand flux migratoire. Les associations supportaient les travailleurs par exemple en ce qui concerne les problèmes avec la barrière de la langue ou la recherche d'emploi. Le soutien du côté des associations était essentiel aussi durant la crise économique des années 1930, elles aidaient des chômeurs par exemple en demandant des allocations financières pour eux aux autorités françaises. Avant et après les accords de Munich, les associations tâchaient d'agir en faveur de la Tchécoslovaquie et d'avoir l'influence sur l'opinion publique française. Avec l'arrivée au pouvoir de Pétain, les activités de la Colonie et des associations locales ont été interrompues. Après la guerre, certaines associations ont été renouvelées. Néanmoins, la Colonie était désormais de plus en plus influencée par les communistes et plusieurs associations qui faisaient partie de cette structure, comme le *Sokol de Paris*, s'en sont séparées.

Entre les années 1948 et 1989, fonctionnaient en France plusieurs associations de compatriotes. Certaines d'entre elles désapprouvaient le régime communiste, d'autres étaient loyales à la politique officielle de la Tchécoslovaquie. La Colonie est en 1958

devenue *l'Association des originaires de la Tchécoslovaquie* qui organisait plusieurs événements culturels, souvent liés à son groupe folklorique *Naděje* (Espoir), ou des voyages en Tchécoslovaquie. Le *Sokol de Paris* organisait par exemple des bals ou des colonies de vacances pour les enfants ; cette association a durant la période communiste interrompu les relations avec la Tchécoslovaquie. *L'Association des Volontaires Tchécoslovaques* s'occupait de la commémoration des légionnaires qui sont tombés dans les deux guerres mondiales ; l'acte important de cette association était par exemple la création du cimetière tchécoslovaque à La Targette. Le Sokol et l'Association des Volontaires ont collaboré avec *l'Amitié franco-tchécoslovaque*, association dont le but était, entre autres, de lutter contre le communisme. Cette dernière visait à informer le public français de la situation politique réelle en Tchécoslovaquie en organisant de nombreuses conférences et en prévenant les médias français. Après la révolution de velours et la division de la Tchécoslovaquie en deux états, la vie associative des compatriotes a connu plusieurs changements. Certaines associations anciennes continuaient à fonctionner jusqu'à nos jours et beaucoup d'autres ont été créées.

La partie essentielle des activités associatives des Tchèques en France était l'éducation dans les écoles ; pour les émigrés, il était important de partager leur culture avec leurs enfants. Avec la grande vague migratoire de l'entre-deux-guerres et la quantité suffisante d'enfants, les premières écoles tchécoslovaques ont pu être ouvertes. Les premières écoles ont été fondées à Paris, dans le nord et l'est de la France, plus tard aussi dans d'autres régions, par exemple à Lyon et à Bordeaux. Il s'agissait des cours que les enfants prenaient d'habitude pendant l'après-midi, après les cours de l'école française. Le cas de l'école privée à Méricourt-Corons a été exceptionnel, elle offrait l'enseignement de toute la journée en deux langues, tchèque et français. Même si de nombreuses écoles ont été créées durant l'entre-deux-guerres, il restait encore beaucoup d'enfants sans enseignement en tchèque. De plus, ces écoles devaient gérer des complications diverses, comme la manque de ressources financières.

Les années 1920 étaient non seulement l'époque des premières écoles tchécoslovaques mais aussi de l'apparition des sections tchécoslovaques dans des lycées français. Le fondement de ces sections était facilité par l'intérêt politique du côté des deux états. De plus, étudier le

français était une option très attractive pour les jeunes Tchécoslovaques. La première section a été fondée à Dijon, au lycée Carnot ; ses avantages étaient la grande capacité et la proximité des frontières tchécoslovaques. Grâce au succès des étudiants tchécoslovaques à Dijon, la deuxième section a été ouverte au Lycée Claude Debussy à Saint-Germain-en-Laye, cette dernière n'accueillait que les filles. La troisième section a été fondée à Nîmes, lieu de naissance d'Ernest Denis, historien spécialiste de la Bohême. Au cours du siècle, les sections tchécoslovaques ont été plusieurs fois fermées. La section de Saint-Germain-en-Laye n'a fonctionné que jusqu'en 1973, les autres ont été rouvertes après la révolution de velours.

De nos jours, nous pouvons nous renseigner sur l'activité de la communauté tchèque en France grâce aux diverses associations, organisations, festivals, écoles et autres institutions. C'est en premier lieu *l'Ambassade de la République tchèque à Paris* qui joue un rôle important dans la vie des compatriotes tchèques en France. Son bâtiment principal réside dans un bel immeuble à proximité de la tour Eiffel, la Section consulaire est placée au 18 rue Bonaparte. Le service consulaire est aussi offert dans plusieurs villes françaises par des consulats honoraires. L'ambassade tchèque organise des rencontres et conférences intéressantes sur des sujets d'actualité, certaines d'entre elles sont ouvertes au public. Le bâtiment principal de l'ambassade représente aussi le lieu pour les réunions régulières des représentants des associations de compatriotes ou des écoles tchèques.

Au 18 rue Bonaparte, se trouve également le siège du *Centre tchèque de Paris*, une organisation de contribution du Ministère des Affaires étrangères de la République tchèque. Son objectif est de présenter la République tchèque en France au niveau de la culture, de la science, de l'éducation et autres domaines. Le Centre tchèque organise de nombreux événements, comme des expositions, des débats ou des concerts dans son propre club *Paris-Prague jazz club*. Il offre également des cours de tchèque pour les adultes.

En ce qui concerne l'enseignement de la langue, de la littérature et de la culture tchèques en France, il y a aujourd'hui de nombreuses possibilités. Premièrement, il y a plusieurs écoles tchèques dans des régions françaises diverses, la plus connue est sans doute *l'École tchèque sans frontières – Paris* qui délivre des certificats valides en République tchèque. Ses élèves de 18 mois à 15 ans viennent aux cours chaque samedi. L'École tchèque prépare pour ses

écoliers également de nombreuses activités extrascolaires concernant notamment la lecture et la littérature.

Pour ce qui est des opportunités pour les étudiants tchèques qui veulent étudier en France, il est toujours possible de rejoindre le programme des sections tchèques des lycées Carnot de Dijon et Alphonse Daudet de Nîmes. Les lycéens y étudient pendant trois ans et obtiennent le baccalauréat français dont l'examen de tchèque fait partie. C'est aussi grâce à *l'Association des anciens élèves* que le projet est maintenu jusqu'à nos jours ; l'association s'occupe du soutien et du renseignement des étudiants et des intéressés. Les conditions pour entrer dans ces sections comprennent les résultats scolaires, le niveau du français mais aussi la motivation générale du candidat.

Ce sont également les Français qui peuvent étudier la langue et la culture tchèques en France. Les cours de tchèques sont ouverts non seulement au *Centre tchèque* mais aussi dans le cadre de plusieurs universités et des associations de compatriotes. L'institut parisien *INALCO* représente un cas assez exceptionnel où il est même possible d'étudier le tchèque au niveau universitaire. Les étudiants en tchèque peuvent y obtenir plusieurs types de diplôme, par exemple, le « diplôme national » en licence et en master. Pour les étudiants, d'autres événements intéressants sont organisés, comme des projections des films ou des soirées.

La présentation de la culture tchèque en France est aussi faite par l'intermédiaire des festivals et associations promouvant les films tchèques. L'objectif de ces projets n'est pas seulement de distribuer des films inconnus pour le public français mais aussi de faciliter le contact entre les producteurs tchèques et français. De plus, les films mettent souvent l'accent sur des thèmes, des événements et des personnalités importants de l'histoire tchèque. C'est par exemple le festival *Czech-In Film Festival* qui a régulièrement lieu à Paris, les spectateurs peuvent y voir les films tchèques et slovaques. Cette année, le festival est focalisé sur la cinématographie concernant les années anniversaires de l'histoire tchécoslovaque qui se terminent par le chiffre 8. Les films tchèques, slovaques, mais aussi polonais et hongrois, sont diffusés en France grâce à l'association *Kino Visegrad*, qui organise des projections et débats à Paris et propose des films en ligne. Un autre festival du film est *À l'Est du Nouveau* qui fait découvrir non seulement la cinématographie tchèque mais aussi les films d'autres pays de l'Europe centrale et orientale. Il a annuellement lieu à Rouen et ses environs.

Parmi de nombreuses associations actives en France, il y a aussi celles qui fonctionnent déjà depuis des longues années. Le *Sokol de Paris*, qui a célébré l'année dernière les 125 ans de son existence, est l'association tchèque la plus ancienne en France. Elle organise toujours des événements culturels et sportifs, comme des bals, des entraînements de volley-ball ou des cours de yoga et de la danse folklorique. En ce qui concerne *l'Association des Volontaires Tchécoslovaques en France*, celle-ci vise toujours à honorer la mémoire des légionnaires tchécoslovaques qui ont lutté dans les deux guerres mondiales. Elle organise des cérémonies au Père Lachaise, au cimetière tchécoslovaque à La Targette et aux autres endroits importants où il y a des tombes de volontaires ou des monuments commémoratifs. L'association *Amitié franco-tchéco-slovaque* tient aujourd'hui à rappeler le vécu des Tchèques et des Slovaques pendant l'époque communiste, faire connaître les événements et personnalités marquants de l'histoire tchèque, mais aussi à parler des problèmes actuels. Elle organise régulièrement des conférences et débats auxquelles sont invités des historiens tchèques et slovaques. Depuis longtemps, il existe également une communauté libre *L'Amicale Catholique Tchèque de Paris* qui organise à Paris des messes en tchèques. Les fidèles se réunissent une fois par mois pour la messe qui est d'habitude suivie d'une rencontre. De temps en temps, l'Amicale organise aussi des excursions. Tout le monde est bienvenu à leurs réunions, croyants ou non.

Nous pouvons trouver en France aussi d'autres associations qui contribuent au développement des relations franco-tchèques et qui font connaître aux Français des personnalités tchèques marquantes. Il s'agit par exemple de *l'Association Masaryk*, qui favorise les relations entre les juristes tchèques et les juristes français. L'association organise conjointement avec le barreau tchèque des conférences sur les thèmes juridiques. Cette association tient aussi à rappeler à Paris la mémoire de Charles IV ; elle a par exemple organisé une visite au Palais de Justice intitulée « Sur les pas de Charles IV ». Une autre association importante se trouve à Grenoble ; *Romarin - Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* a pour l'objectif de mettre en valeur l'œuvre du graveur tchèque Bohuslav Reynek et de son épouse française, la poète Suzanne Renaud. Ses activités concernent notamment le travail éditorial, la publication des œuvres en ligne, mais aussi l'organisation d'expositions ou de soirées littéraires.

En France, il existe aussi plusieurs associations franco-tchèques qui se ressemblent beaucoup par leurs objectifs et le type d'activités. Ce sont notamment ces associations où tous les compatriotes sont bienvenus pour se réunir ou même participer activement à l'organisation des activités associatives. Les objectifs de ces associations sont généralement de présenter la culture, les traditions et la langue tchèques dans la région, de permettre aux compatriotes de rester en contact avec leurs racines ou de faciliter leur intégration dans la société française. Parmi les activités qui ne manquent pas dans quasiment toutes ces associations sont, par exemple, les fêtes de Pâques tchèques et de la Saint-Nicolas. Néanmoins, chaque association met l'accent sur des activités différentes et chacune est donc d'une certaine façon unique.

Nous pouvons trouver ces associations dans des coins différents de la France. À Paris, il s'agit d'abord de *l'Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque* (AOTS) qui existe déjà depuis de longues années, ensemble avec son groupe folklorique *Naděje*. De nos jours, cette association organise des événements culturels, des repas traditionnels ou des voyages en Europe centrale. Une autre association franco-tchèque dans la capitale est *l'Association des étudiants et de jeunes professionnels tchèques en France*. Le nom sous-entend que l'association rassemble surtout les jeunes. Pour ces derniers sont préparés des réunions d'information, des débats, des rencontres au bar ou des randonnées dans la nature. Dans le sud-ouest de la France, il y a *l'Association Franco-Tchèque d'Aquitaine*, présidée par l'artiste lyrique tchèque Stella Marisova-Sirben. Cette association organise de nombreux concerts, échanges culturels, des conférences ou des projections des films. Plusieurs associations franco-tchèques se trouvent au nord-ouest de la France, il s'agit d'abord de *l'Association Franco-Tchèque de Nantes*. Ses adhérents se réunissent entre autres autour des coutumes tchèques et des feux de camp, l'association offre aussi les cours de tchèque et l'enseignement pour les enfants dans le cadre de l'école tchèque *Klíček*. À Rennes, nous pouvons trouver *l'Association franco-tchèque en Bretagne*, qui organise des fêtes tchèques traditionnelles, des rencontres avec des personnalités intéressantes ou des pique-niques avec les quiz sur la République tchèque. En Bretagne, on trouve aussi une association à Brest, qui porte le nom *Česká asociace v Bretani* (« l'Association tchèque en Bretagne »). Celle-ci a entre autres des expériences avec l'organisation des cours de tchèque ou la présentation de la République tchèque à Brest avec son stand. Dans le nord de la France, dans la ville d'Armentières, il y a le siège de l'association *Armentières Litoméřice Europe*

International (ALEi). Cette dernière favorise les échanges entre Armentières et la ville de Litoměřice. L'association organise aussi des événements culturels divers, dans son cadre fonctionne également une école tchèque *Česká škola Lille*. C'est aussi *l'Association franco-tchèque à Strasbourg* qui accueille des enfants dans son école tchèque. Cette association prépare de nombreuses activités pour les enfants, leurs parents et les enseignants, mais aussi pour autres intéressés de la culture tchèque. Dans l'est de la France, nous pouvons aussi trouver *l'Association Franco-Tchéquie* de Nancy qui organise des événements autour des coutumes traditionnels, des concerts des musiciens tchèques ou bien offre des cours de tchèque par Skype. Une association très active se trouve à Lyon, il s'agit de *l'Association Franco-Tchèque de Lyon* dont fait partie l'école tchèque *Škola u babiček* (« l'École chez les grands-mères »). Les enfants de l'école et leurs parents peuvent par exemple participer au séjour dans la nature, l'association organise aussi des concerts ou des soirées de théâtre. En Provence, à Meyrargues, nous trouvons *l'Association Amitié franco-tchèque* qui favorise le jumelage des villes Meyrargues et Jimramov. Dans son cadre, fonctionne aussi une école tchèque à Aix-en-Provence. L'association prépare beaucoup d'événements pour les enfants, par exemple des ateliers, mais aussi autres événements culturels comme la « Journée de l'Europe ». Sur la Côte d'Azur, à Antibes, siège *l'Association Culturelle Franco-Tchèque* qui célèbre des fêtes tchèques et même françaises, organise des vernissages, des événements sportifs et qui a aussi initié le *1er Festival du cinéma tchèque à Nice*.

L'auteur de ce mémoire était la membre active de *l'Association Franco-Tchèque de Nantes* au cours de son séjour d'études en 2016. La description de certains événements auxquels elle a participé peut nous servir pour mieux comprendre comment les activités associatives peuvent se dérouler en pratique. En premier lieu, elle a donné des cours de tchèque pour les Français au niveau intermédiaire, en utilisant les livres *New Czech Step by Step* de Lída Holá. Ce cours a été suivi par trois étudiants qui avaient depuis le début un bon niveau en tchèque et qui ont fait un certain progrès au cours du semestre. Elle a également assisté aux Pâques tchèques où il était possible de présenter les coutumes tchèques aux Français mais aussi de connaître des familles franco-tchèques et d'observer des conversations intéressantes des parents avec leurs enfants bilingues. Il lui était aussi possible de participer à l'événement des « Journées Interculturelles » et y faire connaître aux autres la culture, la cuisine et la langue tchèques par l'intermédiaire du stand de l'association. Beaucoup de visiteurs de cet

événement ont apprécié les spécialités tchèques ou les conversations sur le sujet de la République tchèque. L'auteur du mémoire a également assisté au « Petit bal de l'Europe ». L'association y a présenté les danses et chants tchèques et les participants pouvaient essayer l'initiation à la danse « Mazurka ». Toutes ces activités se sont déroulées dans la bonne humeur.

Les représentants de cinq associations franco-tchèques ont répondu à notre questionnaire, il s'agit des associations d'Aquitaine, de Nantes, de Lyon, de Rennes et de l'association AOTS de Paris. Grâce à leurs réponses intéressantes, nous avons obtenu plus d'informations sur l'activité des associations, sur leurs expériences positives mais aussi sur quelques complications. Ils nous ont par exemple montrés que leurs adhérents préféreraient notamment les activités concernant les coutumes et traditions tchèques. Ils ont aussi remarqué qu'il était surtout important d'être tous ensemble, de pouvoir bavarder sur leurs expériences similaires et de partager la culture tchèque avec les autres. Les représentants des associations sont en général satisfaits du nombre d'adhérents ; certains ont mentionné avoir de plus en plus de membres. Dans leurs associations, il y a d'habitude un groupe stable de membres actifs qui participent à l'organisation des événements et qui initient de nouvelles activités. Parmi les adhérents, il y a des Tchèques, Slovaques, Français et dans un cas aussi des Japonais et des Indiens. Certains ont remarqué qu'il s'agissait notamment des femmes tchèques avec leurs petits amis français. Les familles franco-tchèques s'intéressent beaucoup aux activités associatives pour que les enfants bilingues soient en contact avec la langue et la culture tchèques. Nous avons aussi posé des questions sur les cours de tchèque. Les représentants des associations ont parlé de plusieurs raisons pour lesquels les Français suivent ce cours. Nombreux d'entre eux sont motivés par les raisons familiales mais ils apprennent aussi par exemple en raison des opportunités de travail en République tchèque ou après avoir visité ce pays. En ce qui concerne la coopération avec les institutions de la République tchèque, certaines associations ont des expériences avec l'organisation des séjours d'échange. Cependant, ces projets sont compliqués à réaliser car leur organisation exige beaucoup de temps et de finances et ce sont notamment les bénévoles qui travaillent dans ces associations. Pour ce qui est du développement futur des associations, les représentants parlaient des idées nouvelles mais aussi des problèmes à résoudre. Les problèmes concernent par exemple le fait que l'école tchèque ne peut pas offrir une continuation d'études pour les élèves plus

âgés. Pour les idées nouvelles, les associations envisagent par exemple l'organisation de randonnées en République tchèque, de festivals culturels ou la coopération avec d'autres associations. Pour conclure, il est clair que les représentants des associations sont satisfaits du travail de leurs membres, ils se rendent compte de l'importance de leurs associations et ils sont motivés pour développer ces activités aussi dans le futur.

Il ne faut pas oublier que c'est aussi Internet qui joue un rôle essentiel pour la communauté tchèque en France. En premier lieu, il s'agit d'une source importante d'informations qui aident les compatriotes arrivant en France. De nombreuses associations dont nous avons parlé présentent leurs activités sur les sites web ou les réseaux sociaux. Sur ces pages, il est souvent publié des recommandations utiles concernant par exemple l'hébergement ou les cours de français. De plus, sur Facebook, ont été créés plusieurs groupes virtuels où il est possible de demander des conseils aux autres compatriotes ou d'arranger des rencontres. Dans ces buts, il peut aussi être utilisé le groupe virtuel *Petite Prague* qui fonctionne par l'intermédiaire du courriel. La source utile représente aussi le site de *CzechPlatform* qui informe des activités tchèques de plusieurs domaines produites à l'étranger. Sur Internet, nous pouvons également trouver des émissions ou des journaux en ligne qui informent sur la vie des Tchèques vivant à l'étranger.

Dans ce mémoire, nous avons traité le sujet de la communauté tchèque dans le passé et au présent, nous nous sommes focalisés sur la vie associative des compatriotes. Nous avons vu que les associations et d'autres institutions jouaient des rôles importants depuis la deuxième moitié du XIXe siècle jusqu'à aujourd'hui. Les représentants des associations franco-tchèques nous ont offert leurs points de vue intéressants sur les activités associatives, ils sont prêts à développer leurs associations dans de nouvelles directions. Le sujet de ce mémoire pourrait être encore enrichi par d'autres sondages. Il serait par exemple intéressant d'obtenir plus d'informations en rencontrant les représentants de plusieurs associations en personne et en participant à leurs activités. Le mémoire peut servir à tous ceux qui envisagent un voyage en France ou qui y vivent déjà et voudraient se renseigner au sujet des activités associatives des Tchèques. Il peut aussi intéresser tous ceux qui veulent en savoir plus sur les traces de la communauté tchèque en France dans le passé. Les associations des compatriotes et autres centres de la vie tchèque en France vont sûrement poursuivre leurs

activités en développant de nouveaux projets concernant l'art, les traditions ou la langue tchèques. Espérons qu'il s'agira toujours notamment des activités culturelles et éducatives et du développement des relations franco-tchèques et qu'il ne sera plus nécessaire de s'occuper de l'émigration politique ou de lutter pour la liberté du pays comme il le fallait au cours du siècle précédent.

Seznam použitých informačních zdrojů

Literární prameny

BROUČEK, Stanislav a kol. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2017. 298 s. ISBN 978-80-88081-09-8.

BROUČEK, Stanislav. *K druhému břehu : Češi v prostředí francouzské společnosti 1862-1918*. Praha: Etnologický ústav AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a nakl. Nová tiskárna v Pelhřimově, 2007. 187 s. ISBN 978-80-85010-99-2.

Československou Paříží: návštěvníkům Francie věnuje Československý ústav zahraniční. 2. vydání. Praha: Československý ústav zahraniční, 1931. 15 s.

Čeští umělci ve Francii 1900-1918: Galerie Felixe Jeneweina města Kutné Hory, Vlašský dvůr, Kutná Hora, 20.10.-8.12.2011. Autor úvodu Aleš REZLER. Kutná Hora: Galerie Felixe Jeneweina města Kutné Hory, 2011. 20 s. ISBN 978-80-904518-6-5.

FOLPRECHT, Josef. *Československé školské obce v evropském zahraničí*. Praha: Čs. ústav zahraniční, 1937. 156, [ii] s.

FOLPRECHT, Josef. *Naši krajané v cizině*. Praha: Václav Petr, 1940. 29 s.

FUČÍK, Ivan. *Francie s českou příchutí*. Brno: CPress, 2016. 167 s. ISBN 978-80-264-1188-8.

GREGOR, Michel: O činnosti krajského spolku vo Francúzsku. In: BIELIK, F., J. SIRÁCKY a C. BALÁŽ, eds. *Vysťahovalectvo a život krajanov vo svete: K storočnici začiatkov masového vysťahovalectva slovenského ľudu do zámoria. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Martin: Matica slovenská, 1982. 372 s.

HNILICA, Jiří. *Fenomén Dijon: století českých maturit ve Francii*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 510 s. ISBN 978-80-246-3514-9.

HNILICA, Jiří. *Les nouvelles élites tchécoslovaques: une formation française (1900-1950)*. Paris: Institut d'études slaves, 2015. 403 s. ISBN 978-2-7204-0536-5.

CHALUPA, Pavel a Antoine MARÈS. *Za Československo, pocta neexistující zemi: čeští umělci ve Francii*. Překlad Jean-Gaspard Páleníček. Praha: Pro arte, 2016. 140 stran. ISBN 978-80-260-9880-5.

KOSATÍK, Pavel. *Tigrid, poprvé: průvodce osudem inteligentního muže ve dvacátém století*. Praha: Mladá fronta, 2013. 346 s. ISBN 978-80-204-2026-8.

MARÈS, Antoine. Exilés d'Europe centrale de 1945 à 1967. In: MARÈS, A. a P. MILZA, eds. *Le Paris des étrangers depuis 1945*. Paris: Publications de la Sorbonne, 1994. 470 s. ISBN 2-85944-256-1.

MICHEL, Bernard. *Préface*. In: NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. s. 9-10. ISBN 978-2-7204-0482-5.

NAMONT, Jean-Philippe. *La Colonie tchécoslovaque: une histoire de l'immigration tchèque et slovaque en France (1914-1940)*. Paris: Institut d'études slaves, 2011. 411 s. ISBN 978-2-7204-0482-5.

NERUDA, Jan. *Pařížské obrázky*. Praha: Sklad Slovanského kněhkupectví J. Nováka a J.R. Vilímka, 1864. 106 s.

PAUKERTOVÁ, Libuše. Několik základních údajů o odchodech z Československa, 1948-1991. In: BROUČEK, S. a K. HRUBÝ, eds. *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: symposium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu 29.-30. června 1998*. Praha: Karolinum, 2000. 339 s. ISBN 80-7184-932-4.

PLUHAŘ, Josef. *Češi a Slováci doma a za hranicemi*. Praha: Josef Pluhař, 1935. 63 s.

PLUHAŘ, Josef. *Na paměť hrdinů: z činnosti Čechů a Slováků ve Francii*. Praha: Nákladem vlastním, 1936. 72 s.

PRAVDOVÁ, Anna. *Zastihla je noc: čeští výtvarní umělci ve Francii 1938-1945*. Praha: Opus ve spolupráci s Národní galerií, 2009. 179 s. ISBN 978-80-87048-16-0.

RAŠKA, Karel. Česká věda ve světě. In: BROUČEK, Stanislav, ed. *Češi - národ bez hranic: výběr textů a diskuse ze semináře k problematice národního vědomí Čechů žijících v zahraničí*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2011. 238 s. ISBN 978-80-87112-49-6.

REITINGEROVÁ, L. „*Odcházeli jsme, abychom se vrátili.*“ *Kapitoly z dějin československé emigrace ve Francii v letech 1948-1968.* Olomouc, 2009. Magisterská diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Katedra historie. Vedoucí magisterské diplomové práce Karel Konečný

SERVANT, Catherine, ŠETLÍK, Jiří, ŠLAJCHRT, Viktor a Tomáš VRBA. *Skrznaskrz = Les Tchèques et la France au cours des siècles.* Praha: Gallery, 2002. 327 s. ISBN 9788086010526.

TIGRID, Pavel. *Politická emigrace v atomovém věku.* Praha: Prostor, 1990. 137 s. ISBN 80-85190-00-1.

TRAPL, Miloš: Česká politická emigrace ve 20. století (1914-1989). In: BROUČEK, S. a K. HRUBÝ, eds. *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: symposium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu 29.-30. června 1998.* Praha: Karolinum, 2000. 339 s. ISBN 80-7184-932-4.

VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě.* Praha: Libri, 2009. 319 s. ISBN 978-80-7277-397-8.

VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině 1850-1938.* 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 189 s. ISBN 978-80-210-4865-2.

Periodika

1949-1999. Padesáté výročí asociace Přátelství francouzsko-česko-slovenské. = 1949-1999. Le cinquantenaire de l'amitié franco-tchéco-slovaque. Nancy: Centre Régional de documentation pédagogique, 1999. 56 s. (*Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque.* Numéro spécial.) ISSN 0755-8820.

Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque (spécial Slovaquie). Prosinec 2012, (7). ISSN 0755-8082.

Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Březen 2016, (2). ISSN 0755-8082.

Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Březen 2017, (2). ISSN 0755-8082.

Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Květen 2016, (3). ISSN 0755-8082.

Bulletin de L'Amitié franco-tchéco-slovaque. Listopad 2013, (6). ISSN 0755-8082.

Bulletin de l'Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque [online]. Paříž, 2018, **60**(341) [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://aots.com/public/wp-content/uploads/Bulletin/2018/341_web.pdf

Bulletin de l'Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque [online]. Paříž, 2018, **60**(340) [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://aots.com/public/wp-content/uploads/Bulletin/2018/340_web.pdf

Bulletin de l'Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque [online]. Paříž, 2017, **59**(338) [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://aots.com/public/wp-content/uploads/Bulletin/2017/338_web.pdf

Bulletin du Sokol de Paris [online]. Leden 2018, (81) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/pdf/journal.pdf>

Journal annuel de l'association ALEi (Armentières Litoměřice Europe Internationale) [online]. Armentières, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.alei.fr/IMG/pdf/journal_2016.pdf

Journal annuel de l'association ALEi (Armentières Litoměřice Europe Internationale) [online]. Armentières, 2015 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.alei.fr/IMG/pdf/journal_2015.pdf

KUBEČKOVÁ, L. a L. SLAVÍKOVÁ-BOUCHER. *Lipový list, zpravodaj České školy bez hranic Paříž* [online]. 1. 12. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://csbh.cz/sites/default/files/Lipov%C3%BD%20list%20prosinec%202017_web.pdf

NAMONT, Jean-Philippe. Une mémoire tchécoslovaque existe-t-elle en France? In: *„MIGRATIONS EN MÉMOIRE“, numéro spécial thématique de Diasporas. Histoire et sociétés*, 2005, č. 6. s. 121-132. ISSN 1637-5823.

Společný seminář ČAK a Asociace Masaryk na téma „Svoboda projevu“. *BULLETIN ADVOKACIE* [online]. 2016, (10), 81-82 [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/mezinarodni-vztahy/masaryk.pdf>

Zpravodaj České katolické Besedy v Paříži [online]. Březen 2005, (2) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://kabes.free.fr/texts/archive/obcasnik22005.pdf>

Zpravodaj České katolické Besedy v Paříži [online]. Červen 2005, (3) [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://kabes.free.fr/texts/archive/obcasnik32005.pdf>

Internetové zdroje

2017. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/prochains-evenements>

2018. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. 2018 [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/2018>

Activités sportives. *Sokol de Paris* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/activites.html>

Activités/Aktivita. *Association Franco-Tchèque de Lyon / Česko-francouzská asociace v Lyonu* [online]. Lyon, 2017 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-lyon.fr/index.php/pages/activites>

Actualité / Novinky. *Association Franco-Tchèque Aquitaine* [online]. Bègles - Bordeaux [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-aquitaine.com/actualit%C3%A9-novinky/>

Actualités - Liste des cours, stages, ateliers, concerts, voyages... *Stella Marisova - Artiste lyrique et professeur de chant* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.stella-marisova-artiste.com/actualit%C3%A9s/>

Actualités. *CZECH-IN Film Festival* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://czech-in-film-festival.fr/>

Administration - Contact. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/visit>

Aktivita. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/asociace-o-nas/aktivita>

Aktuální informace o českých projektech v zahraničí. *CzechPlatform - webový portál pro podporu exportu českých kulturních a kreativních průmyslů* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.czechplatform.cz/>

ALEi - Armentières - Litoměřice - Europe - International. *Vivre Armentieres* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.armentieres.fr/rub/page/fiche_asso.php?page=&asso=13

Annuaire des associations - Culture et loisirs - Amitié Franco-Tchèque. *Ville de Meyrargues* [online]. Meyrargues [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.meyrargues.fr/index.php/cultures-et-associations/les-associations/annuaire-des-associations/culture-et-loisirs/amitie-franco-tcheque>

Apprendre le tchèque - Naučte se česky. *Association Franco-Tchéquie* [online]. Nancy, 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://francotchequie.free.fr/Pages/cours-de-tcheque.html>

Apprendre le tchèque. *Onisep* [online]. 2010 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.onisep.fr/Choisir-mes-etudes/Apres-le-bac/Etudier-en-Europe/Pays-d-Europe/Etudier-en-Republique-Tcheque/Apprendre-le-tcheque>

Association Franco-Tchèque de Lyon / Česko-francouzská asociace v Lyonu [online]. Lyon, 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-lyon.fr/index.php/>

Autres évènements. *Sokol de Paris* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/activites3.html>

AUZIMOUR, Annick a Petr TUREK. Proslov při příležitosti zahájení výstavy Nos rêves s'en iront par les chemins.... In: *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. 2015 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/wp-content/uploads/2016/01/Jsou-lide%CC%81-kter%CC%8C%81-rozda%CC%81-vaji%CC%81-pr%CC%8Ca%CC%81-telstvi%CC%81.pdf>

Bohemica - l'Association. *Bohemica: Littérature tchèque* [online]. Paris [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: http://bohemica.free.fr/bohemica/presentation_bohemica.htm

Bohuslav Reynek au Centre tchèque de Paris. *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble, 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/bohuslav-reynek-au-centre-tcheque-de-paris/>

Bohuslav Reynek: Repères chronologiques. *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/bohuslav-reynek-reperes-chronologiques-2/>

BROCHURE-2016. In: *CZECH-IN Film Festival* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://czech-in-film-festival.fr/wp-content/uploads/2017/04/BROCHURE-2016.pdf>

Ceremonie na hřbitově Père Lachaise u Památníku československých vojáků. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/cesko_francouzske_vztahy/vyroci/ceremonie_na_hrbitove_p_re_lachaise_u.html

Co jsou České sekce?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/o-ceskych-sekcich-ve-francii/co-jsou-ceske-sekce/>

CZECH-IN. *KINO VISEGRAD* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://kino-visegrad.fr/reseau/czech-in/>

CzechPlatform. *CzechPlatform - webový portál pro podporu exportu českých kulturních a kreativních průmyslů* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.czechplatform.cz/#/about/>

Česká hospoda. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/udalosti-a-akce/ceska-hospoda>

Čtenářský deník. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/skolni-vyuka/ctenarsky-denik>

Dejme slovo ženám. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/konference-u-prilezitosti-mdz/>

Dijon & Nîmes - České sekce ve Francii. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/>

DOCUMENT - formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018. In: *Inalco* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.inalco.fr/sites/default/files/asset/document/formation_licence_llcer_tcheque_2017_2018.pdf

DRULÁK, Petr. Slovo velvyslance k druhému kolu volby prezidenta republiky. In: *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 16.01.2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/zvlastni_seznam_volicu/zvlastni_seznam_volicu_vedeny_pri.html

Evènement / Naše akce. *Association Franco-Tchèque Aquitaine* [online]. Bègles - Bordeaux [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.franco-tcheque-aquitaine.com/ev%C3%A8nement-na%C5%A1e-akce/>

FIŠERA, Joseph. Památník a vojenský hřbitov čs.dobrovolníků v La Targette. In: *Českoslovenká obec legionářská* [online]. 30.11.2009 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <http://www.csol.cz/domains/csol.cz/index.php/clanky-a-reporty/z-cinnosti-csol/archiv/2009/156-pamatnik-a-vojensky-hrbitov-cs-dobrovolniku-v-la-targette>

Formation_master_llcer_eer_tcheque_2017-2018. In: *Inalco* [online]. Paříž, 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.inalco.fr/sites/default/files/asset/document/formation_master_llcer_eer_tcheque_2017-2018.pdf

FRANCE MEMORIES 2015. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/france-memories-2015/>

FRANCE MEMORIES 2017. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/france-memories-2017/?lang=fr>

Francouzská vojenská mise v Československu. In: *Ministerstvo obrany a Armáda České republiky* [online]. 2017 [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: http://www.army.cz/avis/publikace/srdce_armady/prvni_republika/francous_mise_v_cs.pdf

FREEMANOVÁ, Michaela. Antonín Rejcha. In: *Vltava* [online]. [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/klasika/skladatele/_zprava/antonin-rejcha--1138695

Histoire de l'A.O.T.S. *Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque* [online]. Paříž [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://aots.com/public/index.php/qui-sommes-nous/histoire-aots/>

Histoire de l'Association des Volontaires Tchécoslovaques en France, Rota Nazdar - Compagnie Nazdar. *Association des Volontaires Tchécoslovaques en France* [online]. Santeuil [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.rota-nazdar-france.com/about>

Histoire et patrimoine. *Bienvenue à Darney* [online]. c2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.darney.fr/index.php/histoire-et-patrimoine>

Historie budovy. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2017 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/historie_budovy.html

Historie Radia Praha. *Radio Praha* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/static/historie-radia-praha/vznik-vysilani-do-zahranici>

HISTORY. *A l'Est Festival* [online]. c2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://alestff.com/2018/01/24/history/?lang=fr>

Honorární konzuláty ČR ve Francii a Monaku. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/konzularni_sluzba_ve_francii/honorarni_konzulaty_cr_ve_francii_a/index.html

Jak probíhá přijímací řízení?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/jak-probiha-prijimaci-rizeni/>

Jak studovat a žít ve Francii - informační večer 15.2.2018 v 19h. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/udalosti-a-akce/nadchazejici-akce/jakstudovatazitvefrancii-informacnivecer822018v19h>

Kdo jsme - Qui sommes-nous ?. *Česká katolická beseda v Paříži* [online]. 2013 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://kabes.free.fr/kdojsme.php#czech>

Kino visegrad brožura <http://kino-visegrad.fr/wp-content/uploads/2017/06/pg1-2017.pdf>

Kino Visegrad. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/kino-visegrad/>

Kolik studium v sekci stojí?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/jak-probiha-prijimaci-rizeni/>

Konzulární služba ve Francii. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/konzularni_sluzba_ve_francii/index.html

KRUPIČKA, Miroslav. 65 let Radia Praha: Místo úvodu. In: *Radio Praha* [online]. [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/static/historie-radia-praha>

KUBIŠTA, Anna. « En France, on ne voit pas que le cœur de l'Europe se trouve en Europe centrale ». In: *Radio Praha* [online]. 05.02.2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/faits/en-france-on-ne-voit-pas-que-le-coeur-de-leurope-se-trouve-en-europe-centrale>

KUBIŠTA, Anna. Une petite histoire de l'exil tchécoslovaque en France (1948-1968). In: *Radio Praha* [online]. 13.04.2011 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/histoire/une-petite-histoire-de-lexil-tchecoslovaque-en-france-1948-1968>

Kurzy češtiny / Cours de tchèque. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/skolni-vyuka/ceske-kurzy>

La 5ème édition : Paris, 18-23 Mai 2018. *CZECH-IN Film Festival* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://czech-in-film-festival.fr/edition-2018/>

Letní tábor Sluňákov 2018. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://csbh.cz/novinky/letni-tabor-slunakov-2018>

L'histoire du Sokol. *Sokol de Paris* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.sokolparis.org/histoire.html>

Lycejní stipendijní fond. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/o-spolku-a-lycejnim-stipendijnim-fondu/lycejni-stipendijni-fond/>

MALÝ PRŮVODCE PO ČESKÝCH SEKČÍCH VE FRANCII. In: *Institut français de Prague* [online]. Praha, 2016 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: http://www.ifp.cz/IMG/pdf/Brchure_presentation_sections_tcheques_Dijon_Nimes_2016.pdf

MEIGNAN, Pierre. 4# Ces Tchèques strasbourgeois : l'Ecole tchèque de Strasbourg. In: *Radio Praha* [online]. 08.08.2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/panorama/4-ces-tcheques-strasbourgeois-lecole-tcheque-de-strasbourg>

Milan Kundera. *Auteurs contemporains* [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: http://auteurs.contemporain.info/doku.php/auteurs/milan_kundera

Nabídka praxe pro studenty. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/nabidka-praxe-pro-studenty>

Náš tým - Bureau. *Association Franco-Tchèque de Nantes* [online]. Nantes, 2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: http://franco-tcheque-nantes.org/?page_id=5897&lang=fr

Nos rêves s'en iront par les chemins.... *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble, 2015 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/nos-reves-sen-iront-par-les-chemins/>

Nový webový portál CzechPlatform. *Czech centres – Česká centra* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/czechplatform4/>

O ASOCIACI. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/asociace-o-nas>

O časopisu Český dialog. *Český dialog* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/o-casopisu>

O minulosti pro budoucnost. *České kořeny* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.ceskekoreny.cz/partnerum/>

O nás. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/o-nas/>

O nás. *Czech centres – Česká centra* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/o-nas/>

O nás. *Krajané* [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/krajane/onas/>

O nás. *The Czechoslovak Talks* [online]. Praha [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.czechoslovaktalks.com/o-nas/>

Oslavy konce první světové války. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2014 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/cesko_francouzske_vztahy/vyroci/oslavy_konce_prvni_svetove_valky_4.html

Paris-Prague jazz club. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/program/paris-prague-jazz-club48/page:1/>

Paříž. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://csbh.cz/pariz/kdo-jsme>

Petr DRULÁK. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/velvyslanec/index.html

Plakát3 - Programme-semaine-tcheque-2018. In: *Association Franco-Tchéquie* [online]. Nancy, 2018 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://francotchequie.free.fr/Telechargement/2018/Programme-semaine-tcheque-2018.pdf>

Plnění povinné školní docházky. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/rozdilove-zkousky>

Poslání České obce sokolské. *Česká obec sokolská* [online]. Praha, c2015 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/obsah/5458/poslani-ceske-obce-sokolske>

Praktické informace - Renseignements pratiques. *Česká katolická beseda v Paříži* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://kabes.free.fr/informace.php>

Praktické informace. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/o-nas/prakticke-informace/>

Predstaveni_CSMPF_2011-11-04. In: *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. Paříž, 2011 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <https://docs.google.com/a/csmpf.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=Y3NtcGYuY29tfHd3d3xneDoxMDUzODAyNGMxYjAwYmM4>

Présentation et politique de l'Institut. *Inalco* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.inalco.fr/institut/presentation-politique-institut>

Présentation. *Association Franco-Tchéquie* [online]. Nancy, 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://francotchequie.free.fr/Pages/presentation-franco-tchequie.html>

Pro koho jsou sekce určeny?. *Dijon & Nîmes* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://dijon-nimes.eu/pro-uchazece/zakladni-informace/pro-koho-jsou-sekce-urceny/>

Programme #1 septembre-décembre 2017. In: *KINO VISEGRAD* [online]. 2017 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://kino-visegrad.fr/wp-content/uploads/2017/06/pg1-2017.pdf>

Před odjezdem do Francie. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. 2015 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/poradna/erasmusvefrancii>

Představení. *Association Franco-Tchèque de Nantes* [online]. Nantes, 2016 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: http://franco-tcheque-nantes.org/?page_id=398&lang=fr

Předškolní výuka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/vyuka/predskolni-vyuka>

Přehled článků. *Český dialog* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/>

Překladatelská soutěž Josefa Palivce. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://csbh.cz/pariz/dalsi-aktivity/prekladatelska-soutez-josefa-palivce>

Rafani v Paříži. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/program/detail-akce/rafani-v-parizi/>

Reportáž z debaty “Mezi nezájmem a obdivem. Česko pohledem francouzských médií, Francie pohledem českých médií”. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSM PF)* [online]. 2015 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z:

<http://www.csmpf.com/blog/reportazzdebatyomezajmemaobdivemceskopohledemfrancouzskychmediifranciepohledemceskychmedii>

Rok ve Francii. *Institut français de Prague* [online]. c2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://studium.ifp.cz/cz/skoly/rok-ve-francii/>

Romarin. *Les Amis de Suzanne Renaud et Bohuslav Reynek* [online]. Grenoble [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.auzimour.com/association-romarin/>

ROSENZWEIG, Alexis. L'association Jan Hus et le soutien aux intellectuels tchécoslovaques dans les années 1980. In: *Radio Praha* [online]. 19.04.2007 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/faits/lassociation-jan-hus-et-le-soutien-aux-intellectuels-tchecoslovaques-dans-les-annees-1980>

ROSENZWEIG, Alexis. L'association Masaryk et la coopération juridique franco-tchèque. In: *Radio Praha* [online]. 16.02.2005 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/fr/rubrique/faits/lassociation-masaryk-et-la-cooperation-juridique-franco-tcheque>

RYCHETSKÝ, Jan. Šéf československých spolků ve Francii: Volím Le Penovou. Z té rodiny dělají hrozbu, ale její otec bojoval v Alžírsku a přišel tam o oko. Strach z terorismu je zde vidět na každém kroku. In: *ParlamentníListy.cz* [online]. 29.04.2017 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Sef-ceskoslovenskych-spolku-ve-Francii-Volim-Le-Penovou-Z-te-rodiny-delaji-hrozbu-ale-jeji-otec-bojoval-v-Alzirsku-a-prisel-tam-o-oko-Strach-z-terorismu-je-zde-videt-na-kazdem-kroku-485522>

Seznam českých škol ve Francii. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. 2017 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/kultura_a_skolstvi_1/vyuka_cestiny_pro_deti/seznam_ceskych_skol_ve_francii.html

Sídlo Velvyslanectví. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/index.html

SLAVÍKOVÁ-BOUCHER, Lucie. Přehled činnosti ČŠBH Paříž - sdružení Entract en France leden 2014 – prosinec 2014. In: *Česká škola bez hranic* [online]. Paříž, 2015 [cit. 2018-04-11]. Dostupné z:

[http://www.csbh.cz/sites/default/files/7\)%20Zprava%20o%20cinnosti%20CSBH%20Pariz%202014.pdf](http://www.csbh.cz/sites/default/files/7)%20Zprava%20o%20cinnosti%20CSBH%20Pariz%202014.pdf)

Stáž v Paříži. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.czechcentres.cz/o-nas/kariera/staze2/staz-pariz/>

Stáže. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/staze/index.html

Struktura velvyslanectví. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/struktura_velvyslanectvi/index.html

Škola u babiček- *Česká škola v Lyonu* [online]. Lyon [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://skolalyon.wordpress.com/>

Školní výuka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/vyuka/skolni-vyuka>

ŠTRÁFELDOVÁ, Milena. Asociace českých rodáků ve Francii oslavila padesátiny. In: *Radio Praha* [online]. 28.06.2008 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/asociace-ceskych-rodaku-ve-francii-oslavila-padesatiny>

Túry s Márou. *Čeští studenti a mladí profesionálové ve Francii (ČSMPF)* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.csmpf.com/udalosti-a-akce/tury-s-marou>

Une histoire riche. *Inalco* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://www.inalco.fr/institut/presentation-politique-institut/histoire-riche>

UniversCiné. *KINO VISEGRAD* [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://kino-visegrad.fr/reseau/universcine/>

Úvodní stránka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz>

Vítejte na stránkách České katolické besedy v Paříži !. *Česká katolická beseda v Paříži* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://kabes.free.fr/index.php>

Vstupní hala. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/o_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/sidlo_velvyslanectvi/vstupni_hala.html

Výuka. *Česká škola bez hranic* [online]. c2018 [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.csbh.cz/pariz/vyuka>

Vzdělávací nadace Jana Husa - O nadaci. *Vzdělávací nadace Jana Husa* [online]. Brno [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.vnjh.cz/o-nadaci/>

Vzdělávání. *Centre tchèque - České centrum* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://paris.czechcentres.cz/cs/sluzby/vzdelavani/>

XVI. Všesokolský slet 2018. *Česká obec sokolská* [online]. Praha, c2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://slet.sokol.eu/>

Základní informace. *Světový svaz sokolstva Česká republika* [online]. Praha [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://world-sokol.eu/>

Zvláštní seznam voličů vedený Velvyslanectvím ČR v Paříži. *Velvyslanectví České republiky v Paříži* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/zvlastni_seznam_volicu/zvlastni_seznam_volicu_vedeny_pri.html

Sociální média

ALEi. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/AssociationALEi/>

Association Amitié Franco-Tchèque, Meyrargues. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/amitiefrancotcheque/>

Association Amitié Franco-Tchèque, Meyrargues: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/amitiefrancotcheque/about/?ref=page_internal

Association Culturelle Franco-Tchèque. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-10] Dostupné z: <https://www.facebook.com/Association-Culturelle-Franco-Tch%C3%A8que-579519378864430/>

Association Culturelle Franco-Tchèque: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-10] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Association-Culturelle-Franco-Tch%C3%A8que-579519378864430/about/?ref=page_internal

Association franco-tchèque à Strasbourg. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/Association-franco-tch%C3%A8que-%C3%A0-Strasbourg-127010027719306/>

Association franco-tchèque à Strasbourg: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Association-franco-tch%C3%A8que-%C3%A0-Strasbourg-127010027719306/about/?ref=page_internal

Association franco-tchèque en Bretagne. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-15] Dostupné z: <https://www.facebook.com/Association-franco-tch%C3%A8que-en-Bretagne-1385869125036421/>

Association franco-tchèque en Bretagne: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-15] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Association-franco-tch%C3%A8que-en-Bretagne-1385869125036421/about/?ref=page_internal

Association Franco-Tchéquie Nancy. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/AssociationFrancoTchequieNancy/>

Česká asociace v Bretani. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-04-10] Dostupné z: <https://www.facebook.com/ceskykrouzek/>

Česká škola bez hranic Paříž: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-15] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/ceskaskolabezhranicpariz/about/?ref=page_internal

Česká škola Lille: Informace. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/ceska.skola.lille/about/?ref=page_internal

Petite Prague. In: *Facebook* [online]. [cit. 2018-03-20] Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/8642786967/>

Velvyslanectví ČR v Paříži / Ambassade de la République tchèque à Paris: [Samedi le 27 janvier...] In: *Facebook* [online]. 31. ledna 2018 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/AmbassadeTchequeParis/photos/pcb.516949415358695/516948212025482/?type=3>

Velvyslanectví ČR v Paříži / Ambassade de la République tchèque à Paris: [Jeudi, le 2 novembre 2017...] In: *Facebook* [online]. 3. listopadu 2018 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/AmbassadeTchequeParis/photos/pcb.479527832434187/479524852434485/?type=3>

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník pro česko-francouzské asociace

Příloha 2 – Vyplněný dotazník od *Česko-francouzské asociace v Nantes (Association Franco-Tchèque de Nantes)*

Příloha 3 – Vyplněný dotazník od *Association des Originaires et amis des pays Tchèques et Slovaque (AOTS)*

Příloha 4 – Vyplněný dotazník od *Francouzsko-české asociace v Akvitánii (Association Franco-Tchèque d'Aquitaine)*

Příloha 5 – Vyplněný dotazník od *Česko-francouzské asociace v Lyonu (Association Franco-Tchèque de Lyon)*

Příloha 6 – Vyplněný dotazník od *Česko-francouzské asociace v Bretani (Association franco-tchèque en Bretagne)*

Příloha 7 – Adresář webových a facebookových stránek